Non Lire [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Notta non allungar niente, ne dar
forza alla sillaba accentata con
l'accento grave. V.g. danàs gnai
Ikò jèst, govoriosam,
zu sohàn tohk jedàn sedmi
ai drùghi

A. M. D. G.

INSTITVTIONVM LINGVÆ ILLYRICÆ LIBRI DVO.

Authore

BARTHOLOMAEO CASSIO
Curictenſi Societatis IESV.

EDITIO PRIMA.

ROMAE, *Apud Aloyſium Zannettum.*
MDCIIII.

Superiorum Permiſſu.

APPROBATIO.

NOs Fr. Auguſtinus Quintius Spalateñ. Ordin. Præd. Dei & Apoſt. Sedis gratia Eṗs Curzuleñ. vidimus, & accuratè percurrimus has regulas Grammaticales in lingua noſtra materna Illyrica per admodum R. P. Bartho. Caſsium Curicten. confectas, quantum iudicamus, nihil continēt, quod ſit Cathol. Doctrinæ, ac bonis moribus contrariū. In quorum fidem, &c. In Parochiali S. Nicolai de Campo Martio die 2. Aprilis 1604.

Idem Fr. Aug. Eṗs qui ſupra.

Imprimatur ſi placet R. *P. M. S. P.*
B. Gypſius Viceſgerens.

Imprimatur

F. Ioannes Maria Braſicchell. M.S.P. Apoſt.

AD ILLYRICAE linguæ Studioſos.

ILLYRICÆ linguæ Inſtitutiones, quas multi exoptabant, modò præpropera fortaſsè feſtinatione, ſi minus omni ex parte perfectas, pro viribus certè alacriter, ſtudioſèque confeci. Nemo enim adhuc extiterat (quod ſciam) quem authorem ſequi poſſem, cuius præcepta de Illyrico ſermone litteris conſignata prodierint. Neque verò, vt opus hoc primus aggrederer, inducere animum potuiſſem, niſi eorum acceſſiſſet authoritas, quorum voluntati nefas eſt repugnare. Quò autem ipſi conſilio id fecerint, vt & noſtra è Societate delecti nonnulli in hac lingua perdiſcenda ſtudium ſuum, atque operam collocarent, & quò ijs di-

ſcendi labor minueretur, eiuſdem linguæ Inſtitutiones aliquæ conſcriberentur, facilè is, vt opinor, intelliget, cui ſit exploratum, quo in loco apud Illyricos hoc tempore res Chriſtiana verſetur. Nam, ſiue ob diuturnam, ac miſeram cum Religionis Catholicæ hoſtibus conſuetudinem, ſiue ob magnam doctorum, proborumque Paſtorum penuriam innumerabiles propemodum in tantis tenebris inſcitiæ iacent, vt cætera, quæ ex inſcitia oriuntur, mala taceantur; vt ne prima quidem Chriſtianæ Religionis elementa ſatis illorum pleriſque ſint nota. Quarè ſapienter eſt à noſtræ Societatis Moderatoribus conſtitutum, vt eius nationis lingua vernacula, quæ apud plurimos populos latiſsimè patet, addiſcatur ab ijs, qui ad eos erudiendos idonei cenſeantur. Etenim non videbatur ſatis inſtituti noſtri rationibus conuenire, cum tam

multi

multi ex noſtris hominibus in extremos Orientis, Occidentiſque fines mittantur aſſiduè, qui in varijs illarum gentium dialectis cognoſcendis, inſudent, quæ gentes nunquam antea Chriſtianis inſtitutæ ſunt legibus, vt cum ijs de beata vita facilius agi poſſit; nationes aliæ propè finitimæ deſerantur, quæ Chriſtianæ, atque auitæ religionis nomen retinentes ob vnam rerum cognoſcendarum, agendarumque ignorationem à maiorum ſuorum dignitate, ſplendoreque degenerent; ac tanquam incultæ arbores paulatim ſylueſcentes, infrnctuoſæ reddantur. Quapropter, quoad per temporis anguſtias licuit, linguæ huius de octo partibus orationis præcepta colligere, ac certa quadam via rationeque tractare ſum conatus: quò facilius, ac celerius poſſint eò, quò intendunt, qui eius perdiſcendæ ſunt cupidi, peruenire. Quòd, ſi cui fortè longiores Inſtitu-

tiones huiuſmodi videbuntur, eum oro, ne ab inſtituto curſu, propterea retardetur. Etenim nec pauca ſunt perſpicuitatis potius cauſa propoſita, & pleraque cæterorum ſimilia nullam ferè nouam difficultatem afferunt ad cognoſcendum. Equidem in ſpem venio fore, vt multi harum Inſtitutionum beneficio, qualeſcumque tandem illæ ſint, ſi vel pari induſtria, atque in Latina vel Græca lingua ſolent, in huius cognitione elaborent, non minores breui in ea proceſſus eſſe facturos. Quod autem de orationis conſtructione, quam vocant, pauca quædam dumtaxat, eaque vniuerſè tradiderim, nemo iure mirabitur, qui meminerit reliqua, vel cum alijs, quas norint, linguis eſſe communia, vel vſu potius, & exercitatione, quam doctrinæ præceptis contineri, vel non facilè ſimul omnia ad artem poſſe reuocari. Valete. Ro. 15. Cal. Maias, An. 1604.

INSTI-

INSTITVTIONVM LINGVÆ ILLYRICÆ LIBER PRIMVS DE LITTERIS, NOMINE, ET PRONOMINE.

PARS PRIMA, DE LITTERIS.

CVM totius locutionis, ac ſcriptionis fundamentum ſint litteræ, earumq. formæ, nomina, ac tonus, vt ipſarum figura, diſtinctio, & pronunciatio facilè percipiantur, meritò de ijs primo loco agendum eſt. Animaduerti enim in hominum meæ nationis ſcriptis minus congruam litterarum varietatem incredibile legentibus faceſſere negotium. Quoniam autem munus eſt, & officium litterarum, conſeruare, ac tueri dictiones, eaſque integro ſono enunciare, curabo diligenter, vt ſublatis ſuperua-

caneis, eas litteras in Alphabetum conferam, quæ & neceſſariæ ad pronunciationem ſunt, & quam pauciſſimæ à Latinis litteris forma, ſonoque differant.

Exponam itaque hîc maiuſculam, ac minuſculam formam litterarum; quas deindè in præcipua quaſi capita diuidam · tum declarabo, quid ſit Accentus, Apoſtrophus, Syllaba, Dictio: Poſtremò nonnihil addendum erit de Articulo, & Dialecto.

ALPHABETVM.

Aa, Bb, Cc, Çç, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq, Rr, Ss, Tt, Vu, Vv, Xx, Yy, Zz.

DE VOCALIBVS, ET DIPHTHONGIS. Cap. I.

Litteræ vocales eædem ſunt nobis, ac Latinis, a, e, i, o, u: de quarum pronunciatione nihil occurrit dicendum, quod à latino ſono differat.

2 *Diphthongi ſunt ſeptem, aa, ee, ii, oo, uu, & æ. Sex prioribus vtuntur auctores maioris declarationis gratia. Æ, autem ut diſtinguantur nomina fœminina à maſculinis,*

nis, erit in uſu. Idem nonnulli faciunt in duplicandis conſonantibus: quod nemini nouum videri debet, quandoquidem hoc ipſum ſit à Latinis, & Græcis. Ex noſtris dictionibus adhoc oſtendendum ſatis erunt hæ: Mukka, *tormentum*; & Mûka, *farina.*

3 ¶ *aa, facit, a, longius, ut,* Vlaſtélaa, *nobilium.*

ee, facit, e, longius, ut, Xenee, *mulieris.*

æ, facit, e, quæ erit ſæpe in vſu.

pro, ee, præſertim in fine dictionis.

ie, facit, i, &, e, ſemiuocales, ut Tieh, *iſtorum.*

ij, facit, i, longius, ut, Lovij, *uenatur.*

oo, facit, o, longius, ut, Plood, *fructus.*

uu, facit, u, longius, ut, Muux, *uir.*

DE LITTERIS CONSONANTIBVS SIMPLICIBVS.

Cap. II.

1 C*Onſonantes ſunt uiginti, be, ce, qi de, ef, ga, he, ka, el, em, en, pe, qvu, er, es, te, vi, xi, yi, zi.*

2 *Ex his nullam habent diuerſitatem ſoni, b, d, l, m, n, p, r, t, qui nobis cum latinis non ſit communis. Reliquarum uerò pronunciatio ſingillatim explicanda eſt.*

De littera C c.

C C, *ante, uel poſt uocalem, & conſonantem excepta, h, pronunciatur, ut apud latinos ante vocales, e, & i: ut, dicet, dicit. Sic etiam apud nos:* Rècce, *dixit:* Ríci, *uerba:* Béc, *Vienna nomen urbis:* Clovìk, *homo.* Clán, *articulus.*

De litera Ç ç.

Ç ç, *ante, uel poſt uocalem, & conſonantem pronunciatur, ut apud Latinos littera, t, in his uocibus (etiam, ſapientia) & apud Italos, z, in his (zoppo, zuccaro:) ſic apud nos,* Çéſar, *Cæſar:* Çîlo, *integrum:* Çvît, *flos.*

De littera F f.

F f, *ſi ante ſe habeat conſonantem lenius pronunciatur, ut,* Sféti, *Sanctus.*

De littera G g.

G g, *ante, & poſt uocalem, & conſonantem, niſi ſequatur, i, ſemiuocalis, pronunciatur, ut apud Latinos ante, a, o, u, in his Garrulus, Lego, Gula: & apud Italos, gh, ut (Leghe, Salghino:) ſic apud nos* Garmii, *tonat:*

nat: Gizdàvi, *elegans:* Bôg, *Deus. Ante conſonantem autem, præſertim, l, cum proximè ſequitur uocalis, a, uel o, profertur, ut apud Latinos (Gladius, Gloria:) Sic apud nos,* Gláva, *caput:* Grâd, *vrbs. Quod ſi poſt, gl, ſit tantum uocalis, i, proferetur, ut (figli, egli:) ſic* Zèmgli; *niſi ſit, ghl, ut,* Dvighli. *Quando verò inter, gl, & uocales, a, e, o, u, ponitur ſemiuocalis, i, pronunciatur, ut apud Italos in his (Figlia, figlie:) ſic apud nos,* Zemglià, *terra:* Zèmgliu, *terram. Quod quidam omittentes ambiguam uocum pronunciationem faciunt.*

De littera H h.

H h, eſt littera conſonans, & pronunciatur ex gutture ante, uel poſt uocales, & conſonantes, ut, Pìhati, *anhelare:* Haznà, *theſaurus.* Himbenníh, *decipientium:* Hrév, *truncus;* Hglìb, *panis. Aliquandò autem eſt aſpirationis nota, præſertim poſt litteras, c, & g, ut,* Slavícch, *Philomela:* chamen, *ſaxum:* Dvighnu, *ſuſtulit.*

De littera K k.

K k, pronunciatur ante, & poſt vocales, & conſonantes, ut, apud Latinos, c, in his, caput, comes, curſus: & apud Italos, ch, ut,

(che,

(che, chi:) ſic apud nos, Káram, *uel* Cháram, *arguo: vtroque enim modo ſcribitur à nonnullis*. Kùchia, *domus*: Klàdda, *compes*.

De littera, Q q.

Qq, pronunciatur, ut apud Latinos: apud nos tamen coniungetur cum, v, conſonante pro, u, uocali, ut, Qvâs, *fermentum*. Qvòcka, *gallina habens pullos*.

De littera, S s.

S s, pronunciatur cum minimo quodam ſibilo, ut, Sìver, *Aquilo*: Méſo, *caro. neque audiendi ſunt ij, qui dicunt multiplicem eſſe ipſius pronunciationem, ſi ſola ſumatur ante uocalem*.

De littera V v.

V v, ſic deformata, eſt conſonans ante & poſt quamcumque uocalem, & conſonantem, ut, Voyník, *miles*: Veccér, *ueſper*: Plâv, *nauicula: ſicut apud Latinos, u, in his (uale, uolo.) Nonnulli tamen uſurpant, f, uel, u, pro hac ipſa, v*.

De littera, X x.

X x, pronunciatur tono leni, ut, ſemi, ſz,

vel

uel ſemi, ſg, coniunctæ tamen; ut, Xenà, *mulier.*

De littera Y y.

Y y, ſemper eſt conſonans eo modo, quo apud Latinos, i: etiamſi à quibuſdam pro uocali, i, aliquandò vſurpetur. At apud politiores ſemper eſt conſonans.

De littera Z z.

Z z, pronunciatur ante uocales, & conſonantes, ut in his uocibus apud Italos: zero, zenzala: ſic apud nos paulò tamen lenius in his, zátilak, occiput: zemglià, *terra;* zíma, *hiems.*

DE MVLTIPLICIBVS conſonantibus ſimul iunctis. Cap. III.

De litteris cch, &, ck.

Litteræ, cch, ante vocalem, i, pronunciantur, ut apud Italos in his vocibus. (occhi, fenocchi;) ſic apud nos (Mocchi, *uires:* ópcchina, *communitas.) Aliqui omittunt primam litteram, c, quod non placet. Litteræ autem, ck, ſeparatim pronunciandæ ſunt, quælibet ſuo tono, ut,* kùcka, *catella:* Qvòcka

galli-

gallina pullos habens. In eiuſmodi dictionibus poſt,c, melius erit ſcribere , k, *quam, ch, ne legentes pronuncient unitas .*

De litteris, chi.

Littera, i, inter ch, & uocales a,e,o,u, fit ſemiuocalis, ut apud Italos in his, (Occhietti, occhiali:) ſic apud nos, Hochiù, *uolo:*Hòchieſc, *uis:etiam ſi ſit una,c,ante,h.*

De litteris gn , ggn , & ghn.

Litteræ,gn, ante & poſt uocales , & conſonantes pronunciantur ferè ſemper , ut apud Latinos in his, (magna , magni , magnus) ſic apud nos , Pòmgna, *attentio :* Màgní , *minor :* Ogàgn , *ignis. Quod ſi ponatur altera conſonans ante,gn, ſuum non amittet ſonum ut patet in dictione,* Oggnà , *ignis ;* Kgnàſt, *mancus ;* ggnilla, *argilla ;* oggnillò , *igniarium . Nonnulli ſolent ponere ſemiuocalem, i, inter , gn , & uocalem,e ; Mihi uidetur non eſſe neceſſaria . Si autem interponatur inter g, & n, (vt in his* odàghnan, *abactus .* Dvighnùt, *elatus)aſpiratio,h ; pronuncianda erit,gh , ut ſupradictum eſt,quando ſola , g, eſt ante vocalem , a, o, u .*

De

De litteris Sc,& Sct.

Litteræ,Sc,tono coniuncto ſemper pronunciandæ ſunt,ut apud latinos in his(Diſcedo,ſcindo) Sic apud nos: Sluſcám, *audio:*Púſce,*flat.* Nâſci, *noſtri:* Rováſc, *teſſera:* Sctényе, *lectio:*Sctò,*quid. Aliqui ex his poſtremis abÿciunt, s, ita,* ctényе,ctò.

De litteris Kſc.

Litteræ ſic copulatæ, Kſc, uel, chſc, retinent ſuum tonum, ac ſi eſſent per ſe, K,uel ch,& ſc; ut, in his: Mikſca, Vekſca,

DE TONO ET APOSTROPHO.

Cap. IIII.

CVm ſine tono, ſeu accentu legi perſpicuè non poſſit,oſtendendum eſt breuiter quotuplex ſit. Videtur autem neceßarius eſſe triplex.

1 *Acutus, cuius hæc eſt notula,* á; *Munus autem, & uis erit, attollere tonum ſyllabæ, cui ſuperponetur.*

2 Grauis, *cuius hæc eſt notula,* è: *Munus verò, & vis erit, deprimere tonum ſyllabæ ita vt appareat maior grauitas, vbi eſt hic accen-*

accentus, quam vbi nullus eſt. (Verũ hoc ipſum vſus docebit melius.) Quod benè notat Iacobus Gretſerus noſter capite 22. de Accentibus, ubi ait, θεὸς, non eſſe legendum elata ultima ſyllaba, quaſi eſſet θεός; ſed depreſſa: ex quo inter acutum, & grauem accentum ſatis apparet diſtinctio: ſic apud nos in his: Sedlò, *ephippium:* Veslò, *remus:* Tìh, *placidus.*

3 *Protractiuus, ſeu circũflexus, cuius ſit ex præcedẽtibus notula ſic,* ô: *Munus uerò, & uis erit, oſtendere, attollendum, & protrahendũ eſſe tonum, uel diphthongi, quæ ſit ex bina vocali, uel ſyllabæ, quæ abiecta altera uocali ex diphthongo eiuſdem retinet pronunciationem, ut,* Mnoox, *multitudo.* Meed, *mel, ſiue* Mnôx, *&* Mêd.

4 *Animaduertẽdum eſt autem in eadẽ dictione duos à nobis accentus nonnunquam poni: Interdum uerò ne vnum quidem.*

5 *Quid uerò ſit Apoſtrophus perpaucis accipe. Apoſtrophus eſt nota hæc s', reiectæ uocalis, ut,* s'drivom, *cum ligno:* K'Rimu, *ad Vrbem. pro,* sà drivom. Ka Rímu. *A nonnullis tamen notula apoſtrophi non rectè omittitur.*

DE SYLLABA ET DICTIONE
Cap, V.

IN dicandum eſt hìc quomodo ex vocalibus, & conſonantibus iam declaratis fiat ſyllaba; atque ex una, aut pluribus ſyllabis conflatur dictio.

De Syllaba.

Syllaba eſt coniunctio duarum, aut plurium litterarum vno ſpiritu, ac ſub vno accentu pronunciatarum: ut, Bi, *fuit;* Sin, *filius. Numerus autem litterarum in ſyllaba eſt minus proprius unius, ut, à, ò; magis uerò duarum, trium, quatuor, quinque, aut etiam ſex litterarum, ut,* Kgnâſt, *mancus.*

De Dictione.

Dictio eſt uox conflata ex vna, aut pluribus ſyllabis, reique alicuius ſignificatiua; quæ & ſi per ſe poſita nullius eſt certi, clarique ſenſus; coniuncta tamen magis, minusue demonſtrat id, quod ſignificat. Incertum enim eſt quid ſignificet hæc dictio, Pettar, *Petrus. Certius fit, ſi dixeris,* Pettar yèſt Namìſtnik Isùkarſtov, *Petrus eſt Vicarius Ieſu Chriſti.*

DE ARTICVLO ET DIALECTO.
Cap. V I.

INter loquendum nos articulis non utimur, ut faciunt Græci: auctoritate tamen Latinorum Grammaticorum adducor penè, ut nominibus declinandis pronomen, ovi, ová, ovó: *hic, hæc, hoc, in omnibus caſibus præponam. Verum id planè nullius emolumenti; ſed moleſtiæ negotium plenum eſſe cenſeo. Quarè caſuum dumtaxat appellationes una, aut altera ex primis litteris oſtendendas curabo, uel etiam in recto tantum pronomen diſtinctiuum generum quaſi articulum adſcribam.*

De Dialecto.

Quamquam omnibus fermè orationis partibus, de quibus paulò poſt acturi ſumus variæ Dialecti accidant pro uarietate Prouinciarum, & Vrbium: quoniam tamen neque mihi tantum eſt otij, ut, quæ cuiuſque Vrbis, ac Prouinciæ propria Dialectus ſit, hoc tempore perſcribam, neque habita ratione finis, propter quem hæ Inſtitutiones conſcribuntur, Studioſis linguæ Illyricæ multum in præſentia commodi iſtiuſmodi tractatio allatura eſt: idcirco de Dialectis age-

re

re prætermittam. In illud autem ſeriò incumbam, ut ſi minus optimam Idiomatis noſtri rationem tradere potuero, certè optimæ proximam pro mea virili loquendi formam, quæ ab hominibus Illyricis intelligatur, cupidis auxilio harum Inſtitutionum linguæ Illyricæ addiſcendæ proponam.

INSTITVTIONVM
LINGVÆ ILLYRICÆ
LIBRI PRIMI

PARS SECVNDA.

H*Ac ſecunda parte agendum eſt breuiter de Oratione, & de Nomine: Deinde de præcipua Nominis parte, quæ nomen Subſtantiæ, ſiue Subſtantiuum appellatur: quod in tria præcipua capita diuiditur, vt ijs prima, ſecunda, & tertia Subſtantiuorum nominum declinationes comprehendantur.*

DE ORATIONE, ET NOMINE. Cap. I.

1 *ORatio eſt apta connexio, atque diſpoſitio uerborum ex dictionibus conſlata ad aliquid ſignificandum; vt,* Pètre miſli ò ſmàrti. *Petre cogita de morte. Diuiditur autem Oratio etiam apud nos, ut apud Latinos in octo partes, hoc eſt, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Aduerbium, Præpoſitionem, Interiectionem, & Coniunctionem. Ex quibus quatuor, Nomen, Pronomen, Verbum, & Participium declinantur. Reliquæ uerò ſunt declinationis expertes: de quibus ſingulis ſuo loco tractabimus.*

2 *Iam uerò ad primam Orationis partem propius accedamus, cuius hæc poteſt eſſe deſcriptio. Nomen eſt pars orationis declinabilis per caſus, ac nullius ſignificatiua temporis. Diuiditur autem Nomen in duas quaſi ſpecies, Subſtantiuum, & Adiectiuum. De Adiectiuo hoc loco nihil. Subſtantiuum uerò eſt illud, quod in oratione per ſe eſſe poteſt, ut,* Voyvòda zapovída, *Dux imperat.* Voynìk poſlùſca; *miles obtemperat.*

3 *Commodè partiri poteſt Nomen Subſtantiuum in Nomen Proprium, Appellatiuum, & Collectiuum.*

Pro-

4 *Proprium eſt, quod certas res, perſonaſque ſignificat, ut,* Isùs, *Ieſus:* Rîm, *Roma.*

5 *Appellatiuum eſt quod res incertas, & communes ſignificat, ut,* Krágl, *Rex:* Grâd, *Vrbs;* *Città.*

6 *Collectiuum eſt quod numero etiam ſingulari ſignificat multitudinem, vt,* Pûk, *populus:* Mnoxtvó, *turba:* Cegliád, *familia.*

7 *Anomalum porrò, ſiue inæquale (quod hoc loco conſultò addo, cum de eo ſæpè futura ſit mentio) nomen eſt, quod aut numero, aut genere, aut declinatione, aut caſu, aut aliquo alio attributo caret, uel diuerſum eſt, ut, in ipſis declinationibus apparebit.*

De attributis partium Orationis.

8 *Quoniam attributa partium Orationis aliqua ex parte Nomini etiam Subſtantiuo conueniunt, hoc loco videntur proponenda.*

Primum attributum eſt, Numerus, qui Nominum, Pronominum, Verborum, & Participiorum duplex eſt: Singularis, ut, Díva, *uirgo:* Yá, *ego:* Gliúbim, *amo. Pluralis, ut,* Dívæ, *virgines:* Mij, *nos:* Gliúbimo, *amamus.*

Secundum eſt, Caſus, qui Nominum, Participiorum, & nonnullorum Pronominum ſunt ſex apud Latinos: apud nos uerò in ſingulari ferè ſemper ſunt ſeptem: in Plurali

propter diuerſitatem deſinentiæ, & ſignificationis ſunt octo; quod contingit præcipuè in nominibus Subſtantiuis. Sunt autem Caſuum appellationes apud Latinos. Nominatiuus ſiue Rectus, Genitiuus, Datiuus, Accuſatiuus, Vocatiuus, & Ablatiuus: quibus nos addimus in ſingulari caſum Septimum, & in Plurali præter ſeptimum etiam Octauum. Septimus in utroque numero erit concomitantiam, uel cauſam, uel modum, uel inſtrumentum ſignificans. Octauus in Plurali tantum cum præpoſitione, ù, ideſt, in, ſignificabit ſtatum in loco. In ſingulari enim pro hoc Octauo utimur Datiuo cum eadem præpoſitione.

Tertium ſunt Genera præcipua, quæ tribuuntur nominibus, Maſculinum ſiue Virile, Fœmininum, ſiue Muliebre, & Neutrum. Primum demonſtratur hoc Articulo Oví, hic: ut, Oví Goſpodár môy naucèn; hic Dominus meus doctus. Secundum hoc, Ová, hæc: ut, Ová devóyka moyà naucenna; hæc ancilla mea docta. Tertium, Ovó, hoc; ut, Ovô róbce moyè naucenno: hoc mancipium meum doctum. Ex his tribus naſcuntur apud Latinos Commune duorum, & Commune trium. Apud nos uerò uix reperitur Commune duorum, cui præponimus, Oví, & Ová: hic, & hæc: ut, Oví, & Ová Pogláviça. hic, & hæc Princeps. & huic ſimilia.

De

De Coniugationibus, Modis, Temporibus, & Perſonis uerborum ſuo loco dicetur.

Figuræ Nominum ſunt duæ. Simplex, ut, Mudàr, *prudens:* Goſpodìn, *Dominus:* Yerè, *quia. Compoſita, ut,* Isùkarſt, *Ieſus Chriſtus:* Sſemògi, *omnipotens:* Nigdár, *nunquam.*

Species uerò ſunt etiam duæ. Primitiua ut Otàç, *pater. Deriuatiua, ut,* Ocèv, *paternus.*

DE PRIMA NOMINIS SVBSTANTIVI DECLINATIONE. Caput II.

1 *PRima hæc declinatio eſt Maſculinorum & Neutrorum. Quædam Maſculina tum propria, tum appellatiua in recto ferè deſinunt in unam, duas, uel tres conſonantes, ut,* Isùs, *Ieſus:* Naucìtegl, *magiſter:* Kàrſt, *Chriſtus. Quædam uerò, & præcipuè Diminutiua deſinunt in uocales, è, & ò, ut,* Pétre, Píro: *Petrus.* Márko, Marcus. Gárgo, *Gregorius.*

Neutra autem fermè deſinunt in e, & o, & ſunt Appellatiua: ut, Vrime, *tempus:* Sàrçe, *cor: &* Nebbo, *cælum, & alia huiuſmodi.*

Genitiuus ſingularis omnium deſinit in, a. Datiuus in, u. Accuſatiuus in, a. Vocatiuus in, e, uel in quibuſdam in, o. Ablatiuus in, a,

cum præpoſitione, od, quæ poteſt tribui etiam Genitiuo. Septimus caſus in, om, uel interdum in, em, cum præpoſitione, ſa, uel, s', uel ſine ea.

2 *Nominatiuus pluralis Maſculinorum in i, & Neutrorum in, a. Genitiuus Maſculinorum in, ov, interdum in, ev, aa, ÿ, uel â, î. Neutrorum in, aa, uel, ÿ, præcipuè. Datiuus in, om, & aliquando in, em. Accuſatiuus Maſculinorum in, i, uel, e; & Neutrorum in, a. Vocatiuus Maſculinorum in, i. Neutrorum in, a. Ablatiuus ſimilis eſt Genitiuo. Septimus in, imi, uel, ima, uel, ÿ, quorumdam. Octauus caſus in, ih.*

PRIMA DECLINATIO NOMINIS SVBSTANTIVI.

Exemplum Primum.

Nominis Proprij impariſyllabi.
numero ſingulari.

Nom.	Ovì Isùs.	*hic Ieſus.*
Gen.	Isùſsa.	*Ieſu.*
Dat.	Isùſsu.	*Ieſu.*
Acc.	Isùſsa.	*Ieſum.*
Voc.	ò Isùſse.	*ò Ieſu.*
Abl.	od Isùſsa.	*à Ieſu.*
Sept.	s'Isùſsom, *vel*, em.	*cum Ieſu.*

Exem-

Exemplum ſecundum.

Nominis Proprij pariſyllabi.
Numero ſingulari.

Nom.	Ovi Pettar.	*hic Petrus.*
Gen.	Pètra.	*Petri.*
Dat.	Petrù.	*Petro.*
Acc.	Pètra.	*Petrum.*
Voc.	ò Pètre.	*ò Petre.*
Abl.	od Pètra.	*à Petro.*
Sept.	s'Pètrom.	*cum Petro.*

Admonitio.

1 *Ad hæc exempla reuocantur ferè omnia Nomina cum propria impariſyllaba, hoc eſt, quæ plures habent ſyllabas in caſibus obliquis, quam in Recto; tum Propria pariſyllaba, hoc eſt, quæ tot habent ſyllabas in obliquis, quot in Recto.*

2 *Particulam (*od*) ſolemus præponere Ablatiuo; & ſignificat, à, uel ab; & interdum, de; nonnunquam etiam Genitiuo, & ſignificat idem, quod apud Italos (del, di, delli) & his ſimilia.*

3 *Particula,* ſa, *uel* s', *præponitur Septimo, & ſignificat, cum; tametſi eadem poſsit etiam præponi Ablatiuo, ſi ſignificet, ex; ut,* s'kóga pûta, *ex quo itinere.*

Nu-

4 *Numerum Pluralem tribuimus Nominibus Propriꝫs eo modo, quo Latini, cū dicunt, Antonĳ, Pauli, Catones: quæ declinabimus more Appellatiuorum.*

5 *Nomina Propria tum deſinentia in*, e, *&* o, *ſiue Primitiua, ſiue Diminutiua ferè ſunt pariſyllaba ut,* Yúre, *Georgius:* Yúra, *Georgĳ:* Ivo, *Ioannes:* Iva, *Ioannis; & alia huiuſmodi: quæ habent uocatiuum ſimilem recto in utroque Numero: tum nonnulla deſinentia in*, al, ar, *&* ay, *ſunt pariſyllaba, ut,* Pàval, *Paulus:* Pàvla, *Pauli:* Màvar, *Maurus:* Màvra, *Mauri:* Yùray, *Georgius:* Yùrya, *Georgĳ.*

6 *Nomina Propria deſinentia in*, ay, *ſi declinentur Numero Plurali pro ſyllaba*, ov, *in Genitiuo habent*, ev; *ut*, Yùray, Yùryev: *quod etiam accidit in Ablatiuo.*

Exceptio.

Poſſumus excipere ex deſinentibus in, ar. *Nomen Proprium*, Hvár. *Pharia Inſula, & Vrbs.* Hvára, *Phariæ: & ſi qua ſunt alia, quæ huc congeri non poſſunt, impariſyllaba.*

Exem-

Exemplum Primum.
Nominis Appellatiui impariſyllabi
Maſculini.
Numero ſingulari.

Nom.	Oví Gòlub.	*hic Columbus.*
Gen.	Gòluba.	*Columbi.*
Dat.	Gòlubu.	*Columbo.*
Acc.	Gòluba.	*Columbum.*
Voc.	ò Gòlube.	*ò Columbe.*
Abl.	od Gòluba.	*à Columbo.*
Sept.	s'Gòlubom.	*cũ Columbo.*

Plurali.

Nom.	Ovì Gòlubi.	*hi Columbi.*
Gen.	Gòlubov, *uel* golubâ, *uel* golubî.	
Dat.	Gòlubom.	
Acc.	Gòlubi, *uel* gòlube.	
Voc.	ò Gòlubi.	
Abl.	od Gòlubov, *uel* golubâ, *uel* golubî.	
Sept.	s'Golubìmi, *uel* s'golubìma, *uel* (s'golubî.	
Oct.	ù Golubíh, *uel* golubî.	

Exemplum Secundum.

Nominis Appellatiui impariſyllabi
Maſculini.
Numero ſingulari.

Nom.	Oví Vìttar.	*hic Ventus.*

Gen.

Gen.	Vìtra.	*Venti.*
Dat.	Vitru.	*Vento.*
Acc.	Vìtra.	*Ventum.*
Voc.	ò Vitre.	*ò Vente.*
Abl.	od Vitra.	*à Vento.*
Sept.	s'Vìtrom.	*cum Vento.*

Numero Plurali.

Nom.	Vìtri.	*Venti.*
Gen.	Vìtrov, *uel* Vitarâ, *uel* Vitrî,	*Ventorum.*
Dat.	Vìtrom.	*Ventis.*
Acc.	Vìtri, *uel* Vìtre.	*Ventos.*
Voc.	ò Vitri.	*ò Venti.*
Abl.	od Vìtrov, *uel* Vitarà, *uel* Vitrî,	*à Ventis.*
Sept.	s'Vìtrimi, *uel* Vìtrima, *uel* Vitrî,	*cum Ventis.*
Loc.	ù Vitrìh, *uel* Vitrî.	*in Ventis.*

Admonitio I.

Declinãtur omnia impariſyllaba finita in has puras conſonantes, b, c, d, g, h, k, l, m, n, p, r, s, t, v, x, y, z; *ſicut nomen primi exempli, ut,* Yàreb, *Perdix*: Lûc, *tæda*: Bôg, *Deus. Quod idem ferè accidit in ijs, quæ deſinunt in, cch, ut* Volìcch, Ditìcch. *& in ſc, ut,* Rováſc; *& in, ſt, ut,* Môſt; *& in, egl, ut,* Stvoritegl: *& in alijs huiuſmodi.*

Exce-

Exceptio I.

Quædam Nomina terminata ſyllabis, ak, al, an, & ar, ſunt ferè pariſyllaba facta quaſi per ſyncopem, quæ tollit illis de medio uocalem, a, ut in ſecundo exemplo manifeſtum eſt. Ad quod reduci poterunt hæc, Momȁk, Zatìlak, Prilìpak, Cetvartàk, Petàk, Pakál, Orál, Posál, Ovàn, Víhar, Papàr; *& alia huiuſmodi.*

Exceptio II.

1 *Deſinentia in g, purum, & in ez, mutant Genitiui Singularis g, & z, in Vocatiuo in litteram x, & in Nominatiuo Plurali in litterã z, ut,* Têg, Téga, ò Téxe, Tézi. Snîg, ò Sníxe, Snízi. Bôg, Bòxe, Bozi. Vitéz, Vitéxe, Vitézi; *licet in Plurali terminatorum, g, littera, poſſit ſyllaba, zi, mutari in ge, ut,* Tége, Sníge, Bòge.

2 *Deſinentia uerò in, h, litteram, uel rh, mutant Genitiui, h in Vocatiuo in litteras ſc, ut* Vlàh, Vlàha, Vlàſce. Pètteh, Pètteha, Pètteſce. Dûh, Dûha, Dûſce. *At in Nominatiuo Plurali abijciunt, c, ut,* Vlàſi, Pètteſi, Dûſi. *quamuis poſſit dici etiam,* Vlàhe, Pèttehe, Dûhe. *Quod idem accidit in Accuſatiuo.*

Exce-

Exceptio III.

Nonnulla finita in, nin, & deriuata à Religionibus, Vrbibus, Prouincijs, & alijs huiuſmodi ultimam litteram, n, abijciunt, ut forment Nominatiuum, Accuſatiuum, & Vocatiuum Pluralem, ut Karſtyànin, Karſtyàni. Boſcgnànin, Boſcgnàni. *uel mutant nin, in ne; ut,* Karſtyàne, Boſcgnàne.

Exceptio IV.

Deſinentia in y, x, egl, & ſc, pro Genitiui Pluralis ultima ſyllaba, ov, *habent,* ev; *& pro Datiui* om, *habent* em; *ut* Ráy, Rayév, Rayém: Pûx, Púxev, Puxèm: Spasìtegl, Spaſitegliêv, Spasíitegliem. Rováſc, Rováſcev, Rováſcem: *quod contingit etiam in Ablatiuo Plurali.*

in J latin. fien putem

Admonitio II.

Deſinentia in, aç, *& in,* gn, *ferè ſunt pariſyllaba, & declinari poterunt, ut ſecundum exemplum: ita, ut in obliquis præponatur littera* ç, *&* gn, *uocali* a; *ut* Kolàç, Kolçà: Otàç, Otçà: Ogàgn, Oggnà; *quamquam in ijs, quæ in recto habent,* t, *ante,* a, *poteſt in obliquis, uel abijci,* t, *uel mutari in alteram* ç: *ut,* Otàç, Otçà, Oççà, Oçà.

Exceptio.

1 *Excipiuntur quædam, quæ, etiamſi deſinant in*, aç; *creſcunt tamen in obliquis, & retinent*, ç; *vt*, vencàç, vencaçà, vencaçè, vencaçì. *Idẽ accidit in deſinentibus in*, arç: *vt* Mudàrç Mudàrça.

2 *Eadem Nomina in*, aç, &, arç, *terminantur in Genitiuo Plurali ſyllaba*, ev, & *in Datiuo*, em, *ut*, Kolàç Kolçèv, Kolçèm: Mudàrç, vencàç, vgàrç.

3 *Eadem finita in*, aç, *ac multa in*, ak, ik, ok, uk, *mutant Genitiui Singularis*, ç, & k, *ſiue duplex ſit, ſiue ſimplex in litteram*, c, *in Vocatiuo ſingulari: ut* Otàç, òtce, *uel* òcce. Zubàtaç, Zubàce. Yunák, Yùnace. Sfidòk, Sfidòce, & *his ſimilia*. *At in Nominatiuo Plurali, eiuſque obliquis ante vocalem*, i, *habent litteram*, ç; *vt* Oçì Zubàtçi. *Quamquã finita in*, k, *poſſunt mutare*, çi, *in* ke: *ut*, Yunáke, Sfidòke, *&c*.

Admonitio III.

Solemus pro uocatiuo ſingulari, aſſumere vocem Datiui; præſertim eorum nominum, quæ deſinunt in, icch, egl, *ut*, Ditìcch, ò Ditìchiu: Mladìcch, ò Mladìchiu: Priatègl, ò Priategliu.

Admonitio IIII.

1 *Sunt nonnulla anomala ex Maſculinis huius declinationis,ut,* Dán, *Dies.Gen.* Dnéva, *uel* Dána. *Dat.* Dnévu, *uel* Dánu, *& ita deinceps.*

2 *Quædam verò in Plurali dumtaxat habent formas diſſimiles,ut,* Vlàſteli, *uel* Vlàſtele. *Gen.* Vlaſtêl, *uel* Vlaſtél, *uel* Vlàſtelov, *uel* Vlaſtelìnov. *Dat.* Vlàſtelom, *uel* Vlaſtelìnó, *&c.*

3 *Quædam denique ſunt tantum Numeri Pluralis:ut,* Gliúdi, Dvóyçì, Trôyçi. *Atque hæc ſunt, quæ de Nominibus Maſculinis huius primæ declinationis colligere potui. Exiſtimo enim multa eſſe alia, quæ facilius vſu addiſcentur, quam regulis comprehendentur.*

Exemplum primum.

Nominis Appellatiui impariſyllabi generis neutri finiti in,e.

Numero ſingulari.

Nom.	Ovó vríme.	*hoc Tempus.*
Gen.	vrìmena.	*Temporis.*
Dat.	vrìmenu.	*Tempori.*
Acc.	vríme.	*Tempus.*
Voc.	ò vríme.	*ò Tempus.*
Abl.	od vrìmena.	*à Tempore.*

Sept.

Sept. [s'vrìmenom, *uel* vrìmenem. *cum* (*Tempore.*

Plurali.

Nom.	vrìmena.	*Tempora.*
Gen.	vrimên, *uel* vrimēnâ, *uel* vriménî.	(*Temporum.*
Dat.	vrìmenōm.	*Temporibus.*
Acc.	vrìmena.	*Tempora.*
Voc.	o vrìmena.	o *Tempora.*
Abl.	òd vrimên, &c. *ut in Gen.*	*à tēporibus.*
Sept.	s'vriménî, *uel*, vrimenīma	*cū tēporib.*
Oct.	ù vrimenīh.	*in temporibus.*

Admonitio.

1 *Nomina Neutra habent in utroque Numero Accuſatiuum, & Vocatiuum ſimiles Nominatiuo: Ablatiuum uerò ſimilem Genitiuo.*

2 *Omnia ferè ſinita in, ce, çe, glie, chie, & ye, non creſcunt in obliquis, ut,* Róbce, Sàrçe, Súnçe, Zéglie, Pòglie, vichie, yaye, govorénye, *cum omnibus verbalibus deſinētibus in, ye: Deſinentia uerò in me, le, atque, te, ſunt impariſyllaba, ut,* Brìmme, Brìmmena: Telè, Telèta: Dîte, Ditèta, *& alia huiuſmodi.*

Exemplum Secundum.

Nominis appellatiui pariſyllabi neutri finiti in, o.

Numero ſingulari.

Nom.	ovó Zláto	*hoc aurum*
Gen.	Zláta	*auri*
Dat.	Zlátu	*auro*
Acc.	Zláto	*aurum*
Voc.	o Zláto	*o aurum*
Abl.	od Zláta	*ab auro*
Sept.	sà Zlátom	*cum auro*

Plurali.

Nom.	Zláta.
Gen.	Zlátov, *uel*, zlatá, *uel*, zlatî.
Dat.	Zlátom.
Acc.	Zláta.
Voc.	ò Zláta:
Abl.	od Zlátov, &c. *ut in Gen.*
Sept.	sà Zlátima, *uel*, zlátimi, *uel*, zlatî.
Oct.	ù Zlatíh, *uel*, zlatî.

Admonitio.

Sic declinantur finita in, bo, do, ko, lo, mo, no,

ro,

ro, ſo, to, vo, & ſi qua ſunt alia neutra huius declinationis, ut, nebbo, cedò, mlíko, màslo. ſrebrò, méſo, goſpòdſtvo, *& omnia neutra finita in*, tvo.

Exceptio.

1 *Quædam ex his ſunt anomala numero Plurali, ut*, Nebbo, *Plur. Nom.* nebbesà, nebba, nebbi. *Gen.* nebbês, nebbesà, *uel*, Nebbôv, *uel*, Nebbî, &c. ſic ûdo. *Plur. Nom.* ûda, ûdi, &c. cùddo. *Plur.* Cuddesà, cùdda, cùddi, &c. ſic tîlo; tilesà, tîla, tîli, &c. Slovò; slovesà, slovà, slòvi.

2 *Nomen*, òko, *facit in Nom. Plur.* occi. *Gen.* occìyu. *Dat.* okóm. *Sept.* s'Occìma, *uel*, s'occìyu. *Oct.* ù occih, *uel*, ù occìyu.

3 *Contingit idem nomini*, ùho. *Plur. Nominat.* ùſci. *Gen.* uſcìyu, *uel*, uha. *Dat.* uhóm. *Sept.* s'uſcìma, &c.

DE SECVNDA.

Nominis Subſtantiui Declinatione. Cap. III.

1 *Huius declinationis nomina partim ſunt propria Maſculina, & Fœminina: partim*

appellatiua maſculina fœminina, & quædam communia duorum, aut etiam trium.

Pariſyllaba ſunt fermè omnia, exceptis quibuſdam caſibus.

2 *Num. Sing. Nominatiuus deſinit in, a; ut* ovî Andrìya. ová Marìya. oví Slûga. ová Sluxbèniça. ovî, & ová Vodopìya.

Genitiuus deſinit in, e: maioris tamen perſpicuitatis gratia diſtinguemus à Maſculinis, fœmininorum nominum caſus diphthongo, æ; ut oví Voyvòda, Voyvòde. ová xenà, xenæ. *Atque ex hoc caſu ſumetur diſtinctio huius declinationis ab alijs.*

Datiuus deſinit in, i; ut, ovomú Andrìyi ovóy Marìyi, &c.

Accuſatiuus deſinit in, u: ut ovogá Voyvòdu. ovú Agnìyu, &c.

Vocatiuus plerumque deſinit in, o, uel, a, interdum in, e: ut, ò Dîvo. ò Klára. ò Bogoròdiçæ.

Ablatiuus cum præpoſitione, od, ſimilis eſt Genitiuo.

Septimus caſus cum præpoſitione ſa. uel, s', deſinit in, om; ut, s'Dîvóm: *interdum omittitur præpoſitio.*

3 *Num. Plur. Nom. deſinit in, e, uel æ. Gen. in,* â, *uel abiecta ultima uocali nominatiui, in aliquam conſonantem. Dat. in, am. Accu.*

&

& Voc. in, e, uel æ. Abl. cum præpoſitione, od, ut Gen. Sept. in, ami, uel, ama, uel, î, cum præpoſitione, ſa, uel, s'. Oct: in, ab, cum præpoſitione, ù.

SECVNDA DECLINATIO.
Nominis Subſtantiui.

Exemplum Primum.

Nominis Proprij Fœminini.
Numero ſingulari.

Nom. ová Mariya		*hæc Maria.*
Gen. ovæ Mariyaê		*Mariæ.*
Dat. ovóy Mariyi		*Mariæ.*
Acc. ovú Mariyu		*Mariam.*
Voc. ò Mariya, *uel,* Mariyæ		*ò Maria.*
Abl. odovæ Mariyæ		*à Maria.*
Sep. s'ovóm Mariyom		*cum hac Maria.*

Exemplum ſecundum.
Nominis Appellatiui Maſculini.
Numero ſingulari.

Nom. ovi Voyvòda -	*hic dux.*
Gen. Voyvodé	*ducis.*

Dat.	Voyvòdi	*duci*
Acc.	Voyvòdu	*ducem*
Voc.	ò Voyvòda	*ò dux*
Abl.	od Voyvodé	*à duce*
Sept.	s' Voyvòdom	*cum duce*

Plurali.

Nom.	Voyvòde	*duces*
Gen.	Voyvód, uel, Voyvódaa	*ducum*
Dat.	Voyvòdam	*ducibus*
Acc.	Voyvòde	*duces*
Voc.	ò Voyvòde	*ò duces*
Abl.	od Voyvód, uel, Voyvódâ,	*à ducibus.*
Sept.	s' Voyvòdami, uel, Voyvòdama.	*cũ (ducibus*
Oct.	ù Voyuodáh	*in ducibus*

Admonitio.

1 *Satis eſſe hæc duo exempla videntur ad declinanda nomina Propria, & Appellatiua cuiuſcun que generis deſinentia in , a.*

2 *Vocatiuus ferè omnium Appellatiuorum deſinit in, o, ut,* Ribba, ò Ribbo, Dûſca, ò Dûſco. Besìda, ò Besìdo, &c. *finita in , ba, ſca, da, ga, ha, chia, glia, ka, &c. Finita autem in,* ça, *deſinunt in Vocatiuo in ſyllabam,* çæ, *ut,* Vodìça, ò Vodìcæ. Diviça, ò Diviçæ.

3 *De-*

3 *Deſinentium in, ga, Datiuus ſingularis habet g, vel, z, ante vocalem; vt* Slûga, Slûgi, *vel* Slûzi. vùga, vùgi, *uel,* vùzi.

4 *Ex primo exemplo, & alÿs eiuſmodi abÿci poteſt littera, y, ex omnibus caſibus, excepta illa formà genitiui pluralis & ablatiui, quæ fit ex Nominatiuo abiecta vltima vocali, ſiue diphthongo; quod contingit, cum in nominibus Proprÿs, ſi in Plurali declinentur, tum in appellatiuis, ut,* Marìyæ, *Genitiuo,* Maríy. Xenæ, *Genitiuo:* Xên. Slûge. *Genitiuo;* Slûg.

5 *Quædã finita in,* qva, *mutant, in,* kav, k, *in Gen. Plur. ut,* Çriqva. *Pl. Gen.* Çríkav.

Admonitio II.

Nonnulla Nomina huius declinationis Anomala ſunt, & præcipuè hæc duo, quorum Nominatiuus deſinit in, i. Nominatiuo Matti, Mater. *Genitiuo,* Matteræ. *Datiuo* Matteri. *Accuſatiuo,* Matter. *&c. ſic etiam. Nominatiuo,* Kcchí, *filia: Genitiuo:* kchieræ. *Datiuo* kchièri. *Accuſatiuo.* kchiér. *&c.*

DE TERTIA.
Nominis ſubſtantiui declinatione.
Cap. IIII.

1 *Nomina huius declinationis ſunt Appella-*

plur kchieri od kchiery dat kchierami
acc: kchieri, voc: kchieri. ab- od kchiery

tiua impariſyllaba, & Foeminina dũtaxat.

2 *Num. ſingulari. Nom. Acc. & Voc. deſinit in unam vel duas conſonantes, quæ fermè ſunt.* c, d, l, n, r, cch, ſt, &, v. *ut*, Rîc, nôcch. lipôſt, Plâv. *&c.*

Genit. & Dat. deſinit in vocalem, i, quæ eſt diſtinctiua huius tertiæ Declinationis.

Ablatiuus cum propoſitione, od, ſimilis eſt Genitiuo.

Septimus deſinit in, yu, *cum propoſitione, ſa, s'; uel ſine ea.*

3 *Numero plurali Nomin. Accuſat. & Voc. deſinit in, i. Gen. & Ablat. in,* î, *uel in,* â, *uel his abiectis, ut,* Stvarî, *uel* Stvarâ, *uel* Stvâr. *Dat. in, am. Septimus cum propoſitione, ſa, s', deſinit in, ami, ama, uel,* î, *Oct. cum præpoſitione, ù. deſinit in,* ah, *uel,* ch, *uel,* ih.

TERTIA DECLINATIO.

Nominis ſubſtantiui.

Exemplum.

Numero ſingulari.

Nom.	ová Sladóſt.	*haec dulcedo.*
Gen.	Slâdoſti.	*dulcedinis.*
Dat.	Slâdoſti.	*dulcedini.*

Acc.

Acc.	Sladőſt.	*dulcedinem.*
Voc.	*ò* Sladőſt.	*ò dulcedo.*
Abl.	*od.* Slàdoſti.	*à dulcedine.*
Sept.	*ſà* Slàdoſtyu.	*cũ dulcedine.*

Plurali.

Nom.	ovæ Slàdoſti.	*dulcedines.*
Gen.	Sladôſt, *vel* Sladoſtî, *uel* Sladoſtâ.	(*dulcedinum*
Dat.	Slàdoſtam.	*dulcedinibus.*
Acc.	Slàdoſti.	*dulcedines.*
Voc.	*ò* Slàdoſti.	*ò dulcedines.*
Abl.	*od* Sladôſt. *ut in Gen.*	*à dulcedinibus.*
Sept.	*ſà* Sladoſtàmi, Sladoſtîma, *uel* Sladoſtî,	*cum dulcedinibus.*
Oct.	*ù* Sladoſtíh.	*in dulcedinibus.*

Admonitio.

Eadem eſt ratio declinandorum Nominum, quæ deſinunt in unam conſonantem. Nomina autem deſinentia in plures ferè ſunt uirtutum aut vitiorum, quæ à Philoſophis appellantur abſtracta.

IN

INSTITVTIONVM LINGVÆ ILLYRICÆ LIBRI PRIMI

PARS TERTIA,

DE NOMINE ADIECTIVO, & eius ſpeciebus in vniuerſum.

CAPVT I.

N*OMEN Adiectiuum eſt, quod in oratione eſſe non poteſt ſine ſubſtantiuo apertè, uel occultè, cuius qualitatē, quantitatemue declaret, ut,* Ciſta dîva, *pura virgo. Species autem nominis Adiectiui fermè ſunt ſex.*

Prima eſt eorum, quæ aliquid de ſubſtantiuo affirmant, vel negant; quæ rurſus ſubdiuiditur in duo quaſi capita. Primum complectitur nomina Abſoluta, Poſitiua, ſiue Principalia, ut, bîli, *Albus:* ſtâri, *antiquus:* Mâli, *paruus: Alterum uerò comprehendit ea nomina, quæ ex alijs, aut formantur, aut deriuantur. Horum prima ſpecies eſt Nomen Poſſeſſiuum, quod aut rem poſſeſſam, aut ad ali-*

quem

quem pertinẽtem ſignificat,ut,Ivannôv kògn,Ioannis equus: Bíſkupgliev vinògrad, Epiſcopalis vinea. Secunda ſpecies eſt Nomẽ Patrium,quod patriam adſignificat, ut, Pâſcki, Curictenſis, Rimski, Romanus: Tertia ſpecies eſt Nomen Gentile,quod gentem,uel nationem indicat,ut,Slovínski, Illyricus: Túrski, Turcicus. Quarta ſpecies eſt nomen Materiale, quod materiã ſignificat ex qua aliquid eſt,ut,Zlátni,aureus,Srébarni, argenteus. Quinta ſpecies eſt nomen deſumptum à loco, uel tempore,ut,Nebbeſkí, cæleſtis: Danàſcgni,hodiernus. Et alia huiuſmodi, quæ apud nos penè ex omni genere nominum, & aduerbiorum formari poſſunt.

Secunda ſpecies præcipua eſt nomen Interrogatiuum,quo quærimus de ſubſtantia, qualitate, aut quantitate quarumcumque rerum: Ad quod reſpondere ſolemus,uel per nomen ſubſtantiuum, ſeu pronomen Demonſtratiuum; uel per aliud Adiectiuum, ut, Tkò govorri óndi? Pettar. ovi. Quis loquitur illic? Petrus.hic.kakòv yèſt Ive? Mlohàv Qualis eſt Ioannes? debilis.

Tertia ſpecies eſt Nomen Relatiuum,quo aliud nomen antecedẽs in memoriã reducimus, vt, Sctìosã sféto píſmo,koyé Dûh sféti ocìttova, legi ſacram ſcripturam, quam ſpiritus ſanctus

ctus manifeſtauit.

Quarta ſpecies eſt nomen Redditiuum,ut, Tolik,*tantus:* Takòv,*talis,& his ſimilia,quæ* Re*latiuis ante uel poſt redduntur.*

Quinta ſpecies eſt Nomen Partitiuum, quod aut vnum è multis,aut multa ſingillatim ſignificat, ut, Niki, *quidam:* sfaki, *quiſque.*

Sexta ſpecies eſt nomen Numerale. 1. *Cardinale, quod abſolutè numerum ſignificat, ut,* Yedàn,*unus:* Dvá,*duo:* Trí, *tres.* 2. *Ordinale,quod numerum ordine digeſtum, aut vltimum ex numero ſignificat,ut,* Parví,*primus:* Drùgi,*Secundus.* Tretí, *tertius.* 3. *Diſtributiuum,ſeu Diuiſiuum, quod diſtributionem ſeu diuiſionem, indicat,ut,* Dvóyçi, Tróyçi, Sedmìni,Deſetìni, Stòtini.

DE ADIECTIVO POSITIVO, Caput II.

Nomen poſitiuum, quod rem abſolutè, ſimpliciterque demonſtrat talem,ac tantam, qualis, quantaque eſt, ut, vella gorà, *magnus mons.* Mâli mrâv,*parua formica.* Çèrni orăl, *nigra aquila.*

VNICA DECLINATIO.
Nominis adiectiui Poſitiui.

Habent nomina Poſitiua numero Sing. ac Plur. ſeptem caſus, qui tres formas ſibi aſciſcunt, quæ Maſculino, Foeminino, & Neutro generi reſpondent, exceptis Genitiuo, Datiuo, Ablatiuo, et Septimo caſu Pluralis, qui unica forma omni generi reſpondente utuntur.

Exemplum.

Nominis Adiectiui Poſitiui. Numero ſingulari.

Nom: sféti sféta sféto — *Sanctus, ſancta, ſanctum.*
Gen. sfétoga, sfétæ, sfétoga. — *Sancti, ſanctæ, ſancti.*
Dat. sfétomu, sfétoy, sfétomu — *Sancto, ſanctæ, ſancto.*
Acc. sfétoga, sfétu, sféto. — *Sanctum, ſanctam, ſanctum.*
Voc. ò sféti, sféta, sféto. — *ò Sancte, ſancta, ſanctum.*
Abl. *od* sfétoga, sfétæ, sfétoga; — *à Sancto, ſancta, ſancto.*

Sept.

Sept. sà sfétim, sfétom, sfétim. *cũ ſancto, ſancta, ſancto.*

Plurali.

Nom. sféti, sfétæ, sféta. *ſancti, ſanctæ, ſancta.*

Gen. sfétih, *ſanctorum, ſanctarum, ſanctorum.*

Dat. sfétim. *ſanctis.*

Acc. sféte, *uel* sféti, sfétæ, sféta. *ſanctos ſanctas ſancta.*

Voc. ò sféti, sfétæ, sféta. *ò ſancti, ſanctæ, ſancta.*

Abl. od sfétih. *à ſanctis.*

Sept. sà sfétimi, *uel* sfétima. *cum ſanctis.*

Octauus cum careat ſua forma aſſumit propriã Ablatiui ſic, ù sfétih. *in ſanctis.*

Admonitio.

1 *Prima forma Recti, etiam ſi in exemplo propoſito, uocali, i, terminetur; animaduertendum tamen eſt, quotieſcunque conſtruitur cum uerbo ſubſtantiuo(* Yeſâm, *ſum) plerumque terminari aliqua ex conſonantibus, ut,* lud yèſt clouik koyi Bòga nè gliubi: *ſtultus eſt homo, qui Deum non amat. Quandò verò deſinit in uocalem, i, tum verè eſt uox*

adie-

adiectiui poſitiui, ut, Mládi kògn bárz yèſt. *Adoleſcens equus uelox eſt.*

2 *Forma foeminina in Datiuo adiectiuorum num. ſing. deſinit in litteram, y.*

3 *Accuſatiuus in uoce maſculina ſimilis eſt* Genitiuo: *In neutra uerò nominatiuo: In plurali autem accuſatiuus in omnibus adiectiuis terminatur uocali, i, uel, e, in forma dumtaxat maſculina.*

4 *Vocatiuus ſimilis eſt* Nominatiuo, *& Ablatiuus* Genitiuo.

5 *Septimus caſus numero ſingulari eſt pariſyllabus:*

6 *Plurali uerò unus ipſe eſt impariſyllabus, & duplicem habens terminationem in, mi, uel ma.*

DE ADIECTIVIS

Interrogatiuo, Relatiuo, Redditiuo, & Partitiuo.

Cap. III.

Quid ſignificent hæc nomina Interrogatiuum Relatiuum, Redditiuum, & Partitiuum capite primo dictum eſt. Hic breuiter aliquot Exempla in ſuos diſtincta caſus proponentur.

Exem-

Exemplum Primum.

Interrogatiui ſubſtantiæ; Numero ſingulari.

Nom. Tkò, *uel.* Kò? Ká? Sctò, *uel* cá? *Quis uel qui quæ, quod, uel quid?*
Gen. Kóga? Kæ? Kóga? *cuius?*
Dat. Komù? Kóy? Komù? *cui?*
Acc. Kóga? Kú? Sctò, *uel* cá? *quem, quă, quod, uel quid?*
Abl. od Kóga? Kæ? Kóga? *à quo, qua, quo uel qui?*
Sept. s' Kím? Kóm? Kím? *cum quo, qua, quo?*

Plurali.

Nom. Kí? Kæ? Ká? *qui, quæ, quæ*
Gen. Kíh? *quorum, quarum, quorum?*
Dat. Kím? *quibus?*
Acc. Kí? *uel* Ké? Kæ? Ká? *quos, quas, quæ?*
Abl. od Kíh? *à* } *quibus?*
Sept. s' Kími? *cum* } *quibus?*
Oct. u Kíh? *in* } *quibus?*

Exem-

Exemplum Secundum.

Interrogatiui qualitatis.
Numero ſingulari.

Nom. Kakòv? Kakòva? Kakòvo? *Qualis, & quale?*
Gen. Kakovóga? Kakovaé? Kakovóga? *Qualis?*
Dat. Kakovómu? Kakovóy? Kakovómu? *Quali?*
Acc. Kakovóga? Kakovú? Kakòvo? *Qualem, & quale?*
Abl. od Kakovóga? Kakovaé? Kakovóga? *à quali?*
Sept. s'Kakovím? Kakovóm? Kakovím? *cum quali?*

Plurali.

Nom. Kakòvi? Kakòvae? Kakòva? *quales, & (qualia?*
Gen. Kakovíh? *qualium?*
Dat. Kakovím? *qualibus?*
Acc. Kakòvi? Kakòvae? Kakòva? *quales, & (qualia?*
Abl. od Kakovíh? *à qualibus?*
Sept. s'Kakovími? *cum qualibus?*
Oct. ù Kakovíh? *in qualibus?*

Admonitio.

1, *Eodem modo declinatur Redditiuum*, Takòv, *talis*: *& Interrogatiuum Quantitatis* Kolìk *quantus, cum ſuo Redditiuo* Tolìk *tantus*.

2 *Littera, k, ante ultimam uocalem, i, in formis maſculinis nominum*, Kolìk, *&*, Tolìk, *quocunque caſu numeri pluralis mutari poteſt in*, ç.

3 *Eſt aliud nomen Interrogatiuum parentum, patriæ, gentis, uel nationis*, Cigòv? Cigòva, Cigòvo? Cuias?

4 *Ex his interrogatiuis*, Tkò, Kakòv, Kolìk, *addita, god, uel, godir, fiunt compoſita* Tkogodír, *quiſpiam*, Kakovgòd, *qualiſcunque*, *&c.*

Exemplum primum.

Nominis ſeu prouocabuli Relatiui. Numero ſingulari.

Nom.	Koyí, Koyá, Koyé.	*qui, quæ, quod.*
Gen.	Kóga, Koyæ, Kõga.	*cuius.*
Dat.	Kómú, Kóy, Kõmu	*cui.*
Acc.	Kóga, Koyű, Koyé.	*quem, quam, quod.*

Abl.

Abl.od Kōga. Koyæ, Kóga; *à quo, qua, quo, uel* (*qui*

*Sept.s'*Koyím, Kóm, Koyím. *cum quo, qua. quo* (*uel qui cum*

Plurali.

*Nom.*Koyí, *uel* Kí, Koyæ, Koyá, *qui, quæ, quæ.*
*Gen.*Koyíh, *quorum, qua-*(*rum, quorum.*
*Dat.*Koyím. *quibus.*
*Acc.*Koyí, Koyæ, Koyá *quos, quas, quæ.*
Abl.od Koyíh. *à*
*Sept.s'*Koyími. *cum* } *quibus.*
Oct.u Koyíh. *in*

Admonitio.

1 *Relatiuum hoc uariè à nonnullis ſcribitur, ac pronunciatur: quidam enim ferè ex omnibus formis abÿciunt, y. Quidam ſyllabam, oy, ex maſculinis & fœmininis, & neutris excepta forma neutri in Recto, & Accuſatiuo ſingulari, ex qua abÿcitur ſyllaba ye, tantum.*

2 *Nonnulli in Genitiuo, Accuſatiuo, & Ablatiuo dicunt* Koyéga, *pro* Kóga. *in Datiuo uerò* Koyému, *pro* Komú. *&c.*

3 *Ex hoc Relatiuo addita,* god, *aut,* godir, *fit*

Koyigòd, *aliquis, quod eſt nomen Partitiuum &c.*

Exemplum.

Nominis Partitiuí vnum è multis ſignificantis.

Numero ſingulari.

Nom. Nikí, niká, nikó. *quidam, quædam, quoddam.*
Gen. nikóga, nikæ, nikóga *cuiuſdam.*
Dat. nikómu, nikóy, nikómu. *cuidam.*
Acc. nìkóga, nikú, nìkó. *quemdam, quamdam, quoddam.*
Abl. od nikóga. nikæ, nikóga. *à quodam, quadam, quodam.*
Sept. s' nikím. nikóm, nikím. *cum quodã &c.*

Plurali.

Nom. Nikí, Nikæ, Niká. *quidã, quædam, quædam*
Gen. nikíh. *quorumdã.*
Dat. nikím. *quibuſdam.*
Acc. nikí, nikæ, niká. *quoſdã &c.*
Abl. od nikíh. *à* } *quibuſdam.*
Sept. s' nikími. *cum* }
Oct. ù nikíh, *in* }

Ad-

Admonitio.

In omnibus formis maſculinis aut communibus Numeri Plural. pro littera, κ, *poteſt poni*, ç. *ut*, niκi, *uel* niçi, niκih. *uel* niçih.

Exemplum.

Nominis Partitiui ſingillatim multa ſignificantis.
Numero ſingulari.

Nom. Vàs, sfà, sfè.	*totus, tota, totum,*
Gen. sfegá, sfæ, sfegá.	*totius,*
Dat. sfemú, sfoy, sfemú.	*toti.*
Acc. sfegâ, sfû, sfê.	*ootum, totã, totum.*
Voc. ò vàs, sfà, sfè.	
Abl. od sfegá, sfæ, sfegá.	*à toto, tota, toto.*
Sept. sà sfím, sfóm, sfím.	*cum toto, tota, toto.*

Plurali.

Nom. sfì, sfæ, sfà.	*toti, totæ, tota; uel omnes, & omnia.*
Gen. sfih,	*totorum, totarum, totorum: uel omnium.*
Dat. sfim.	*totis uel omnibus.*
Acc. sfì, sfæ, sfà,	*totos totas tota: uel oẽs, & omnia*

Abl. od sfih.	*à*	*totis : uel omnibus.*
Seot. sà sfimi.	*cum*	
Oct. ù sfih.	*in*	

Admonitio.

1 *Nonnulli abijciunt, f, ex omnibus formis huius Nominis, & præponunt litteram, v, litteræ s: ut,* Vàs, Vsà, Vsè, *& ita deinceps.*

2 *Partitiuum,* sfaki, sfaKa, sfaKo: *quiſque quæque, quodque, & alia huiuſmodi declinantur, ut primum exemplum.*

DE ADIECTIVO DERIVATO. Cap. IIII.

Poſitæ ſunt quinque ſpecies Nominum deriuatorum præcipuæ capite primo, ne innumera penè nominum primitiuorum, ex quibus fiũt multitudo in hunc locum conijceretur: itaque hîc uaria proponentur exempla, ad quæ reuocentur cætera.

Exemplum Primum.
Nominis Deriuati Poſſeſſiui deſinentis, in ovi.
Numero ſingulari.

Nom. Petròvi, Petròva, Petròvo.

Exem-

Exemplum Secundum.

Nominis Deriuati Poſſeſiui deſinentis in, ni, Numero ſingulari.

Nom. Stoſcíyini, Stoſcíyina, Stoſcíyino,

Exemplum Tertium.

Nominis Deriuati Patrij Gentilis Poſſeſſiui, uel cuiuſcunque alterius deſinentis in, cchi, *uel*, cki, *uel*, ski,

Domácchi, domâchia, domáchie: *domeſticus.*
Clovick, clovicki clovicko. *humanus. &c.*
Rímski, Rímski, Rímskó, *Romanus. &c.*

Exemplum Quartum.

Deriuati Poſſeſſiui deſinentis in, yi.
Boxyí, Boxyá, Boxyé. diuinus, &c. di Dio.

Admonitio.

1 *Omnia deriuata ſiue à Proprijs, ſiue ab Ap-*

pellatiuis cuiuſcunque declinationis ad aliquod ex his exemplis reuocari poterunt , ac more Poſitiuorum adiectiuorum declinari.

2 *Forma* Recti *maſculina à proprijs deriuata poteſt eſſe ſine ultima uocali,i,*

3 *Nomina Propria Maſculina primæ Declinationis , quæ habent Genitiui Pluralis primam formam terminatam ſyllaba* , ov , *aut*,ev,*formant Deriuatum Poſſeſſiuum ferè ſemper in*,ovi,*ut*,Petróv,Petròvi:*aut in*, evi,*ut* Yuryêv,Yuryevi.

4 *Rurſus ex his ipſis poſſeſſiuis poſſunt nonnunquam addita ſyllaba*,ski,*deriuari nomina idem ſignificantia,ut*, Petròvi , Petrovski *abiecta,i;Quæ tamen apud nos ſunt minus uſitata;à* Polonis *tamen uſurpantur.*

5 *Formæ Maſculinæ,ac neutræ Poſſeſſiuorum,quæ à nominibus Proprijs deriuantur, deſinentes quocunque caſu in*,óga,*uel*, ómu, *poſſunt per ſyncopē abijcere,og,uel*,om,*ut*,Petrovóga, Petròva:Petrovómu, Petróvu. &c.

DE ADIECTIVO NVMERALI. Cap, V.

Quoniam uſu veniũt ſæpiſſimè Nomina Numeralia ſignificantia tum abſolutè Numerum;tum ordine digeſtum,aut ex eo numero ultimum;tum denique diſtributionem ac

diui-

diuiſionem,proponam hoc capite primum aliquot declinabilia exempla. Deindè nomina indeclinabilium numerorum non pauca adſcribam.

Exemplum Primum.

Nominis Numeralis Cardinalis.
Numero ſingulari.

*Nom.*Yedàn:Yednà,Yednò, *unus,una,unū.*
*Gen.*Yednòga,Yednæ Yednòga. *unius.*
Dat. Yednòmu,Yednòy,Yednòmu. *uni. &c.*

Admonitio.

1 *In reliquis caſibus utriuſque numeri more Poſitiuorum adiectiuorum declinatur.*
2 *Ex hoc deriuantur,*Yedíni,Yedína, Yedíno,*unicus, unica,unicū.* Yednák, Yednáka, Yednáko,*æqualis,& æquale.*

Exemplum ſecundum.

Nominis Numeralis Dualis.

*Nom.*Dvá,dví,dvá, *Duo duæ duo,*
*Gen.*Dvih,*uel* dviyú. *Duorum , duarum*

Dovojeh dvoju [illegible] 136.
[illegible]

rum duorum.

Dat. Dvím. *Duobus, duabus, duobus.*

Acc. Dvá, Dví, Dvá. *Duos duas, duo.*

Voc. ò Dvá, dví, dvá, *duo, duæ. duo.*

Abl. od Dvìh, *uel*, dviyú. *à*

Sept. s'Dvími; *uel* dvìyú. *cũ* } *duobus, duabus, duobus.*

Oct. ù Dvìh, *uel* dvìyú *in*

Admonitio.

1 *Quotieſcunque uox maſculina cum hoc duali conſtruenda eſſet in caſu Recto, uel Accuſatiuo, conſtruitur cum forma Genitiui Pluralis deſinente in, a, abiecta altera uocali, a, ſi adſit, uel accentu protractiuo. Quod quidam non animaduertentes putauerunt nos etiam numero duali uti: Mihi uerò iſtud non probatur, cum in una forma Maſculina hæc mutatio contingat. Perindè ac ſi diceremus* dvá clovì ka, *duo hominum* dvá, Vlaſtelìna, *duo nobilium*; dvá goſpodìna, *duo dominorum.*

2 *Deriuantur ex hoc duali præter cætera* Dvòyi, dvòya, dvòye, *duplex: & ſubſtantiua,* Dvoyìça, dvoyìçæ; *binarius.* Dvóçi; *gemelli.*

Exem-

Exemplum tertium.

Nominis Nnmeralis.

Nom. Obba, obbæ, obba. *Ambo, ambæ, ambo.*
Gen. Obbih. *uel* obbiyú. *amborum, ambarum amborum.*
Dat. Obbím. *ambobus ambabus. ambobus.*
Acc. Obba, obbæ, obba. *ambos ambas ambo.*
Voc. ò Obba, obbæ, obba. *ò ambo, ambæ, ambo.*
Abl. *od* Obbih. *uel* obbiyú. *à* } *ambobus, am-*
Sept. s'obbîmi, *uel*, obbiyú. *cũ* } *babus, ambo-*
Oct. *ù* Obbih, *uel* obbiyú. *in* } *bus.*

Exemplum quartum.

Nominis Numeralis.

Nom. *Trì.*
Gen. Trih, *uel* triyú.
Dat. trim.
Acc. trì.
Voc. ò tri.

Abl.

Abl.od trîh, *uel* triyû.
Sept.ù trîh, *uel* triyú.

Exemplum quintum.

Nom. Cetìrì, cetìræ, cetìri. *quatuor.*
Gen. Cetiríh.
Dat. cetirím.
Acc. cetíri, cetíræ, cetíri.
Voc.ò cetíri, cetìræ, cetíri.
Abl.od cetiríh.
Sept.s' ceterími.
Oct.ù cetiríh.
Ex hoc deriuantur, Cetvárti, cetvárta, cetvárto, *quartus quarta quartum.* cétveri cétveræ, cétvera. *quaterni, quaternæ, quaterna.*

Exemplum ſextum.

Nominis Numeralis ordinalis.
Numero ſingulari.

Nom. Parví, parvá, paruó. *primus, prima, primum:*
Gen. paruvóga, parvæ, parvóga. *primi, primæ primi.*

Dat.

Dat. parvómu,parvóy,parvómu. *primo, primæ,primo. In reliquis caſibus utriuſque numeri more poſitiuorum adiectiuorum declinatur.*

Admonitio.

1 *Nomina ordinalia*, Drugí, *ſecundus*: trẽtí, *tertius*: cetvartí, *quartus*: péti, *quintus*: ſceſtí, *ſextus*: ſedmí, *ſeptimus*: oſſmí, *octauus*: devéti, *nonus*: deſéti, *decimus*: yedanàdeſtí, *undecimus*: dvanàdeſtí, *duodecimus*: trinàdeſtí, *decimustertius, &c. declinantur, ut poſitiua adiectiua.*

2 *Nomina diſtributiua numero plurali dũtaxat declinantur, ut*, ſedmìni, *ſepteni*: oſmìni, *octoni*.

3 *Indeclinabilia uerò ſunt ea, quæ ſequuntur.* Pét, *quinque*: ſcéſt, *ſex*: ſédam, *ſeptem*: ôſſam, *octo*: dèvet, *nouem*: dèſet, *decem*: yedanàdeſte, *vndecim*: dvanàdeſte, *duodecim*: trinàdeſte, *tredecim*: cetarnàdeſte, *quatuordecim*: petnàdeſte, *quindecim*: ſceſnàdeſte, *ſexdecim*: ſedamnàdeſte, *ſeptemdecim*: oſſamnàdeſte, *octodecim*: devetnàdeſte, *nouẽdecim*: dvadeſét, *uiginti*: dvadeſét i yedàn, *uiginti & unus*: dvadeſét i dvá, *uiginti & duo: & ita deinceps, uſque ad* trideſét, *triginta*: cetardeſét, *quadraginta*: petdeſét, *quinquaginta*: ſceſdeſét, *ſexaginta*: ſedamdeſét,

ſet, *ſeptuaginta*: oſſamdeſet, *octoginta*: devetdeſet, *nonaginta*: ſtó, *centum*: dviſti, *uel*, dviſto, *ducenti*: triſta, uel, triſto, *tercentum*: cetiriſta, uel, cetiriſto, *quadringenti*: petsát, uel, pétſtó, *quingenti, &c. uſque ad* tiſſuchia, *mille*: ſto tiſsúcch, *centum millia*: tíſsuchia tiſſúcch, *millia millium*.

4 *Ex his fiunt ordinalia addita uocali, i, ÿs, quæ non deſinunt in, e, in quibus mutabitur, e, in, i, uſque ad numerum centeſimum. Numero autem centeſimo additur, tini, ut*, ſtòtini, ſtòtina, ſtòtino. *At ex* dviſti, *& ſeq. ordinalia non fiunt.*

DE NOMINE Comparatiuo, & Superlatiuo. Cap. VI.

1 *Propoſitis nominibus adiectiuis cuiuſcumque ſpeciei, manifeſtum eſt, ex quibus nam comparatiua, & ſuperlatiua formentur; uerum quid ſit comparatiuum videamus.*

2 *Comparatiuum eſt nomen adiectiuum, quod ſignificatione ita poſitiuum excedit ſuum, ut rem ſignificatam, uel augeat, uel minuat, ut*, blaxenni, *beatus*: blaxenníyi, *beatior*. máli, *paruus*: magní, *minor*: velli, *magnus*: vekſci, *maior*. dobrí, *bonus*: boglí *melior, &c.*

Ex

Ex nominibus itaque adiectiuis, quæ admittunt augmentum, uel decrementum, ſiue ſint poſitiua, ſiue deriuata; modò non ſint à proprijs uirorum, aut mulierum, formari poterunt comparatiua. Formantur autem hoc modò, ut, ferè nihil mutando de poſitiuo & deriuato, uel certè parum, comparatiuum per additionem ſyllabæ, yi, fiat.

Ex patrijs, gentilibus, interrogatiuis, redditiuis, partitiuis, ac numeralibus fermè comparatiua formari non poſſunt.

3 *Superlatiuum uerò eſt nomen adiectiuũ in ſummo, uel in infimo rem ſignificatam conſtituens; & quamquam nos ſuperlatiua non habeamus; ex uaria tamen coniunctione particularum, nay, & pre, uel pri, cum poſitiuis, aut comparatiuis uim ſuperlatiui exprimimus.*

4 *Animaduertendum autem eſt particulam, pre, uel pri, copulari cum poſitiuo ſine ulla comparatione rei, ad rem, ut,* prilipi, *pulcherrimus:* pridrági, *cariſſimus. Particula uerò, nay, non ſine comparatione cum comparatiuo coniungitur, ut,* náy, lipsci, *pulcherrimus omnium.*

Exem-

Exemplum Primum.

Nominis Comparatiui.

Numero ſingulari.

Nom. blaxenníyi, blaxenníya, blaxeníye, *beatior, & beatius.*

Gen. blaxenníyega, blaxenníyæ, blaxenníyega, *beatioris.*

Dat. níyemu, níyoy, níyemu. *beatiori.*

Acc. níyega, níyu, níye, *beatiorem, & beatius.*

Voc. ò níyi, níya, níye. *ò beatior, & beatius.*

Abl. od, *ut in Gen.* *à beatiore, uel beatiori.*

Sept. s'níyim, níyom, níyim, *cum beatiore, uel beatiori.*

Plurali.

Nom. níyi, níyæ, níya, *beatiores, & beatiora.*

Gen. níyih *beatiorum.*

Dat. níyim *beatioribus.*

Acc. uíyi, níyæ, níya, *beatiores, & beatiora.*

Voc. ò níyi, níyæ, níya. *ò beatiores, & beatiora.*

Abl.

Abl. od,níyih, *à*
Sept. s',níyimi *cum* } *beatioribus.*
Oct. ù,níyih, *in*

Admonitio.

Etiam ſi hoc modo formari poſſint comparatiua ex nominibus deſinentibus in has ſyllabas bi, di, cchi, hi, li, mi, pi, ri, ti, vi, & ſæpiſſimè in ſyllabam, ni, addita ſyllaba, yi; finita tamen in, gi, mutant, gi, in, xiyi: ut Vbogi, uboxíyi : ſnàgi, ſnaxíyi, & ſnaxníyi. *quædã uerò abÿciunt, i: ut,* blídi, blidyí. *quædam mutant, ki, in, yi: ut,* sladkí, sladyí. *quædam mutant, ki, in, ciyi; ut,* gorkí, gorcíyi. *& alia huiuſmodi.*

Exceptio.

Non uidentur poſſe formari comparatiua ex his deſinentibus in, cchi, mogúcchi, *potens.* sfemogúcchi, *omnipotens. neque ex his,* sfemògi, *omnipotens.* mnógi, *multus:* oſtáli, *reliquus:* ráyski, *cæleſtis:* bóxyi, *diuinus. Neque ex his,* Propéti, *crucifixus:* zalíti, *irrigatus;* zacéti, *conceptus, & alÿs huiuſmodi participÿs paſſiuis. Sæpè tamen utimur cum poſitiuis hiſce formis comparatiuorum,* vèchie, *magis, &* , màgne, *minus.*

Exceptio II.

Inter Anomala numerari poſſunt.

1 Drági, *carus*: draxí, draxa, draxé, *carior, & carius.*

2 Yâki, *fortis*: yaccí, yaccá, yaccé, *fortior, & fortius.*

3 Viſoki, *altus*: viſcí, viſcá, viſcé, *altior, & altius.*

4 Máli, *paruus:* magní, magná, magné, *minor & minus.*

5 Velli, *magnus:* vekſcí, vekſcá, vekſcé, *maior, & maius.*

6 Zalli, *malus*: gorrí, gorrá, gorré, *peior, & peius.*

7 Lípi, *pulcher:* lipſcí, lipſcá, lipſcé, *pulchrior, pulchrius, uel,* lipglí, gliá, glié, aut lipyí, yá, yé.

8 Dobrí, *bonus*: boglí, bogliá, boglié, *melior, & melius.*

9 Nizki, *infernus:* nixí, nixá, nixé, *inferior, & inferius, & ſi qua ſunt alia.*

INSTITVTIONVM LINGVÆ ILLYRICÆ LIBRI PRIMI

PARS QVARTA.

DE PRONOMINE in vniuerſum.

CAPVT I.

1 *PRONOMEN eſt pars orationis declinabilis per caſus, quod loco nominis poſitum certam, finitamq. perſonam ſignificat.*

2 *Attributa pronominis ſunt ſpecies, genus, numerus, figura, perſona, & caſus.*

3 *Species pronominis eſt primitiua, & deriuatiua, uel potius deriuata. Primitiua diuiditur in pronomen demonſtratiuum, & reciprocum: Deriuatiua uerò, in poſſeſſiuũ, gentile, & patrium, atque etiam reciprocum. Ex his uerò partim ſunt, quæ ſeparata in*

in oratione ponuntur: partim quæ cum alijs orationis partibus coniunguntur.

4 *Genera autem ſunt maſculinum, fœmininum, & neutrum: quædam enim pronomina, etiamſi unius ſint formæ; ſunt tamen generis communis trium. quædam uerò more adiectiuorum nominum tres habent formas, exceptis quibuſdam caſibus pluralis, in quibus una omni generi reſpondent.*

5 *Numerus pronominum eſt ſingularis, & pluralis.*

6 *Figura tantum ſimplex eſt.*

7 *Perſona uerò quibuſdam eſt prima dumtaxat, aut ſecunda, aut tertia: Quibuſdam omnes tres.*

8 *Caſus denique fermè ſunt totidem quot adiectiuis: deeſt autem quibuſdam Nominatiuus, & Vocatiuus: quibuſdam uerò Vocatiuus utriuſque numeri; ut in exemplis.*

DE PRONOMINE.
Demonſtratiuo, & Reciproco.
Cap. II.

PRonomen demonſtratiuum eſt, quod certã rem demonſtrat, cuiuſmodi ſunt omnia pronomina primæ, ſecundæ, & tertiæ perſonæ, ſiue ſint unius formæ, ſiue plurium.

Exem-

Exemplum Primum.

Pronominis Demonſtratiui primæ perſonæ. Numero ſingulari.

Nom:	Yá,	*ego.*
Gen.	mené,	*mei.*
Dat.	mèni,	*mihi.*
Acc.	mené,	*me.*
Abl.	od mené,	*à me.*
Sept.	sàmnóm, *uel* s'manóm,	*mecum.*
Oct:	u meni	

Plurali.

Nom.	mij,	*nos.*
Gen.	nàs,	*noſtrum, uel noſtri.*
Dat.	nàm,	*nobis.* govori nam
Acc.	nàs,	*nos.*
Abl.	od nàs,	*à nobis.*
Sept.	s' nàmi, *uel* s'nayu,	*nobiſcum.* s'nj s'nami
Oct.	ù nàs,	*in nobis.* ~~uel u nami~~

Exemplum ſecundum.

Pronominis Demonſtratiui, ſecundæ perſonæ. Numero ſingulari.

Nom.	Tí,	*tu.*
Gen.	tebbé	*tui.*

Dat.	tebbi	*tibi.*
Acc.	tebbe	*te.*
Voc.	ò tí	*ò tu.*
Abl.	od tebbe	*à te.*
Sept.	s' tobbóm,	*tecum.*

Plurali.

Nom.	vij	*uos.*
Gen.	vàs	*ueſtrum, uel ueſtri.*
Dat.	vàm	*uobis.*
Acc.	vij	*uos*
Voc.	ò vij	*ò uos*
Abl.	od vàs	*à uobis.*
Sept.	s'vàmi	*uobiſcum*
Oct.	ù vàs	*in uobis*

Exemplum tertium.

Demonſtratiui, defectiui, & reciproci. Tertiæ perſonæ.

Numeró ſingulari:

Gen.	Sebé	*ſui*
Dat.	ſebi	*ſibi*
Acc.	ſebé	*ſe.*
Abl.	od ſebé	*à ſe.*
Sept.	sà ſobóm	*ſecum.*

Plu-

Plurali.

Gen.	Sebbé	*ſui.*
Dat.	ſebbi	*ſibi.*
Acc.	ſebbé	*ſe.*
Abl.	od ſebbé	*à ſe.*
Sept.	sà ſobbóm	*ſecum.*
Oct.	ù ſebbi	*in ſe.*

Exemplum quartum.
Pronominis demonſtratiui.
Numero ſingulari.

Nom.	ovî, ová, ovó.	*hic hæc, hoc.*
Gen.	ovòga, ovæ, ovòga.	*huius.*
Dat.	ovomú, ovóy, ovomú.	*huic.*
Acc.	ovòga, ovú, ovó.	*hunc, hanc, hoc.*
Abl.	od ovòga, ovæ, ovòga.	*ab hoc, hac, (hoc.*
Sept.	s'ovím, ovóm, ovím.	*cum hoc, hac, (hoc.*
oct:	u ovomu	

Plurali.

Nom.	ovì, ovæ, ovà.	*hi, hæ, hæc.*
Gen.	ovíh	*horum, harum, ho-(rum.*
Dat.	ovím	*his.*
Acc.	ovì, ovæ, ovà.	*hos, has, hæc.*
Abl.	od ovíh	*ab* } *his.*
Sept.	s'ovími	*cum* } *his.*
Oct.	ù ovíh	*in* } *his.* vel ovzih

 Exem-

Exemplum quintum.
Demonſtratiui etiam tertiæ perſonæ.
Numero ſingulari.

Coretto taj, ta, toq.

Nom.	Táy,ta,to.*iſte,iſta,iſtud.*
Gen.	tòga, tæ, tòga. *iſtius.*
Dat.	tòmu,tóy,tòmu.*iſti.*
Acc.	tòga,tu,to.*iſtum,iſtam,iſtud.*
Abl.	od tòga, tæ, tòga. *ab iſto, iſta, iſto.*
Sept.	s'tím,tóm,tím.*cum iſto,iſta,iſto.*

Plurali.

Nom.	ti,tæ,ta. *iſti,iſtæ,iſta.*	
Gen.	tijh. *iſtorum,iſtarum, iſtorum.*	
Dat.	tijm. *iſtis.*	
Acc.	ti,tæ,ta. *iſtos,iſtas,iſta.*	
Abl.	od tijh.	*ab* } *iſtis.*
Sept.	s'tími.	*cum* } *iſtis.*
Oct.	ù tijh	*in* } *iſtis.*

Exemplum ſextum.
Demonſtratiui etiam tertiæ perſonæ.
Numero ſingulari.

Nom.	oní,oná,onó,*ille,illa,illud.*
Gen.	onòga,onæ, onòga,*illius.*
Dat.	onòmu,onóy,onòmu,*illi.*

Acc.

oní sing: quello
onì plur: quelli

Acc.	onòga,onú,onó.	*illum,illam,illud.*
Abl.	od onòga,onæ, onòga.	*ab illo, illa, (illo.*
Sept.	s'oním, onóm, oním,	*cum illo, illa, (illo.*

Plurali.

Nom.	onì,onæ,onà,	*illi,illæ,illa.*
Gen.	oníh,	*illorum,illarum, illorum.*
Dat.	oním,	*illis.*
Acc.	onì,onæ,onà.	*illos,illas,illa.*
Abl.	od oníh	*ab*
Sept.	s'onìmi	*cum illis.*
Oct.	ù oníh	*in*

Nota gl'accenti nelle...

uel s'oniema

Exemplum ſeptimum.
Demonſtratiui etiam tertiæ perſonæ.
Numero ſingulari.

Nom.	onní,onná,onnó,	*is,ea,id.*
Gen.	gnegâ,gnæ, gnegá,	*eius.*
Dat.	gnemù,gnóy,gnemù,	*ei.*
Acc.	gnega,gnú,onno,	*eum,eam, id.*
Abl.	od gnegá, gnæ,gnegá,	*ab eo, ea,eo.*
Sept.	s'gním,gnóm,gnîm,	*cum eo,ea,eo.*

Plurali.

Nom.	onnì,onnæ, onnâ.	*ij,eæ,ea.*
Gen.	gníh,	*eorum,earum,eorum.*
Dat.	gním,	*ijs,uel eis.*

Acc.

Acc. onnì, onnæ, onnà, *eos, eas, ea.*
Abl. od gnih *ab*
Sept. s'gnimi *cum* } *ijs, uel eis.*
Oct. ù gnih *in*

Exemplum Octauum.
Demonſtratiui etiam tertiæ perſonæ.
Numero Singulari.

Nom. Iſtí, iſtá, iſtó. *idem, eadem, idem.*
Gen. iſtóga, iſtæ, iſtóga. *eiuſdem.*
Dat. iſtómu, iſtóy, iſtómu. *eidem.*
Acc. iſtóga, iſtú, iſtō. *eumdem, eamdem, idem.*
Abl. od iſtóga, iſtaé, iſtóga. *ab eodem, eadem, eodem.*
Sept. s'iſtím, iſtóm, iſtím. *cum eodem, eadem, eodem.*

Plurali.

Nom. íſti, íſtæ, íſta. *ijdem, eædem, eadem.*
Gen. iſtíh, *eorundem, earundem, eorundem.*
Dat. iſtím, *ijſdem, uel eiſdem.*
Acc. íſti, íſtæ, íſta *eoſdem, eaſdem, eadem.*
Abl. od iſtíh *ab*
Sept. s'iſtimi *cum* } *ijſdem, uel eiſdem.*
Oct. ù íſtíh, *in*

Ad-

Admonitio.

1 *Pronominum primæ, & ſecundæ perſonæ, ex dandi, & accuſandi caſu numeri ſingularis aliqua ſyllaba ſolet abÿci : quare fiunt pronomina coniuncta ex ſeparatis, ut,* oſtàvime, *relinque me; ponitur (me) pro Accuſatiuo (mené)* xúdimti, *cupio tibi (ti) pro (tebbi)*

2 *Idem accidit numero ſingulari in obliquis ſeptimi exempli, ut,* rekòhmu, *dixi ei. (mu) pro (gnemú)* ubiſcega, *occiderunt eum, (ga) pro (gnegá.) In plurali autem ſæpè, gn, mutatur in litteram, y, ut,* reçiyim, *dic eis. (yim) pro (gnim.)* darxiyib, *tene eos (yib) pro (gnib.) Interdum abÿcitur etiam, y, ex forma, yib, quæ ſiue ſit Genitiui, ſiue Ablatiui caſus coniuncta cum uerbis plerunque ponitur pro quacumque Accuſatiui forma.*

3 *Eodem modò formæ fœmininæ in ſingularis obliquis pro, gn, aſſumunt, y; ut,* rúkayoy uſahnù, *manus ei aruit (yoy) pro (gnöy)* zívniyu, *uoca eam (yu) pro (gnu.)*

Admonitio II.

1 *Nonnulli formam maſculinam quarti, & ſexti exempli in recto ſingularis ſcribunt ſi-*

ne

ne uocali, i; ſic, ov, hic; &, òn, ille.

2 *Aliqui verò formæ maſculinæ quinti exẽpli addunt, y, ut à forma fœminina diſtinguatur,, quod non diſplicet.*

3 *Formæ Nominatiuorum ex ſexto exemplo addita altera, n, tribuuntur ſeptimo exemplo: quandoquidem hoc proprias formas non habet in recto.*

DE PRONOMINE Poſſeſſiuo.

Caput III.

P*Ronomen Poſſeſſiuum eſt, quod Primæ, Secundæ, aut Tertiæ Perſonæ poſſeſſionem ſignificat.*

Exemplum primum.

Pronominis poſſeſſiui pertinentis ad primam Perſonam.

Numero ſingulari.

Nom. Móy, moyà, moyè.	*Meus, mea, meum.*
Gen. mõga, moyæ, mõga.	*mei, meæ, mei.*
Dat. mómu, moyóy, mõmu.	*meo, meæ, meo.*
Acc. mõga, moyu, moyè·	*meum, meam, meũ.*
Voc. ò mõy, moyà, moyè,	*ò mi, mea, meum.*

Abl.

Abl. od móga, moyæ, móga. *à meo, mea, meo.*
Sept. s' moyím, moyóm, moyím. *cum, meo, mea,*
(meo

Plurali.

Nom. moyì, moyæ, moyà. *mei, meæ, mea.*
Gen. moyíh, *meorum, mearum,*
(meorum
Dat. moyím, moyem. *meis.*
Acc. moyiè, moyæ, moyà. *meos, meas, mea.*
Voc. ò moyì, moyæ, moyà, *ò mei, meæ, mea.*
Abl. od moyíh. *à*
Sept. s' moyími. *cum* } *meis.*
Oct. u moyíh. *in*

Exemplum ſecundum.

Poſſeſſiui pertinentis ad ſecundam Perſonam.

Numero ſingulari.

Nom. Tvóy, tvoyà, tvoyè, *Tuus, tua tuum.*
Gen. tvóga, tvoyæ, tvóga, *tui, tuæ, tui.*
Dat. tvómu, tvoyóy, tvómu. *tuo, tuæ, tuo.*
In reliquis caſibus non eſt diſſimile præcedēti.

Exem-

Exemplum tertium.
Poſſeſſiui Deriuati Reciproci
Numero ſingulari.

Nom. Sfoy, sfoyà, sfoyè. *Suus, ſua, ſuum.*
Cuius declinatio in reliquis ſimilis est præcedentibus.

Exemplum quartum.

Pronominis poſſeſſiui pertinentis ad plures
Primas Perſonas.
Numero ſingulari.

Nom. Nàſc, nàſca, nàſce. *Noſter, noſtra, noſtrum.*

Gen. nàſcega, nàſcæ, nàſcega. *noſtri, noſtræ, noſtri.*

Dat nàſcemu, nàſcoy, nàſcemu. *noſtro, noſtræ, noſtro*

Acc. nàſcega, nàſcu, nàſce. *noſtrum, noſtram, noſtrum*

Voc. ò nàſc, nàſca, nàſce. *ò noſter, noſtra, noſtrum.*

Abl. od nàſcega, nàſcæ, nàſcega. *à noſtro, noſtra, noſtro.*

Sept.

Sept. ſ'nàſcim, nàſcom, nàſcim, *cum noſtro, noſtra, noſtro.*

Plurali.

Nom. nàſci, nàſcæ, nàſca. *noſtri, noſtræ, noſtra,*

Gen. nàſcih. *noſtrorum noſtrarum, noſtrorum.*

Dat. nàſcim. *noſtris.*

Acc. nàſci, nàſcæ, nàſca, *noſtros, noſtras, noſtra.*

Voc. ò nàſci, nàſcæ, nàſca. *ò noſtri, noſtræ, noſtra.*

Abl. od nàſcih. *à noſtris*

Sept. ſ'naſcimi. *cum noſtris*

Oct. ù nàſcih, *in noſtris*

Admonitio.

1 *Eodem modo declinatur poſſeſſiuum pertinens ad plures ſecundas perſonas:* vàſc, vàſca, vaſce. *ueſter, ueſtra ueſtrum; uocatiuo tamen caret.*

2 *Addunt nonnulli formis maſculinis obliquorum ſingularis excepta forma accuſatiui neutra, ſyllabam,* ye, *inter uocalem,* o, *&* g, *ut,* moyéga, *pro,* móga, moyému, *pro,* mómu, tvoyéga, *pro,* tvóga; tvoyému, *pro* tvómu, sfoyéga, *pro,* sfoga, sfoyému, *pro,* sfómu.

Vo-

3 *Vocatiuo carent,* tvóy, *&* sfóy. *Poſſeſſiuum autem* sfóy, *eſt etiam reciprocum.*

DE PRONOMINE GENTILI ſeu Patrio.

Cap. IIII.

PRonomina Gentilia ſeu Patria ſunt, quæ nō ſolū gentem, & patriam; ſed etiam partes ſectasque ſignificant, quibus apud nos etiam reſpondent ſubſtantiua nonnulla maſculini ac fæminini generis.

Exemplum.

Pronominis Gentilis ſeu Patrij.
Numero ſingulari.

Nom. Naſcinskí, naſcinská, naſcinskó. *Noſtras.*
Gen. naſcinskóga, naſcinskæ, naſcinskóga. *noſtratis.*
Dat. naſcinskómu, naſcinskóy, naſcinskómu. *noſtrati.*
Acc. naſcinskoga, naſcinskú, naſcinskó. *noſtratem, & noſtras.*
Voc. ò, naſcinskí, ská, skó. ò *noſtras.*
Abl. od, skóga, skæ, skóga. à *noſtrate.*

Sept.

Sept. s'skím.skóm,skím. cum *noſtrate.*

Plural.

Nom. naſcinskí, skæ, ská. *noſtrates*, *& noſtratia.*

Gen. naſcinskíh. *noſtratium.*

Dat. naſcinskím. *noſtratibus.*

Acc. naſcinskí, skæ, ská. *noſtrates*, *& noſtratia.*

Voc. ò, skí, skæ, ská. ò *noſtrates*, *& noſtratia.*

Abl. od naſcinskíh. à }
Sept. s'naſcinskími. cum } *noſtratibus.*
Oct. ù naſcinskíh. in }

Admonitio.

1 *Eodem modo declinatur*, Vaſcinskí, ská, skó. Veſtras: Vocatiuo tamen caret.

2 *Subſtantiua nomina idem ſignificantia ſunt*, Náſcinaç, *hic noſtras.* Náſcinka, *hæc noſtras.* vàſcinaç, *hic ueſtras.* vàſcinka, hæc *ueſtras.*

FINIS LIBRI PRIMI

LAVS DEO.

INSTITVTIONVM LINGVÆ ILLYRICÆ LIBER SECVNDVS.

DE VERBO CAETERISQVE orationis partibus.

PARS PRIMA.

DE VERBO.

1 *VERBVM eſt pars orationis modos, & tempora ſine caſu habens.*

2 *Attributa Verbi ſunt, Genus, Modus, Tempus, Species, Figura, Perſona, Numerus, & Coniugatio.*

DE GENERIBVS VERBORVM Cap. I.

1 *Genera uerborum prima ſui diuiſione*

ſunt Perſonale, & Imperſonale; illud plures una perſonas habet: Hoc uerò dumtaxat unam.

2 *Perſonale autem apud latinos ſubdiuitur in Actiuum, Paſſiuum, Neutrum, Commune, & Deponẽs. Imperſonale uerò in uerba Actiuæ & Paſſiuæ uocis.*

3 *Apud nos uerò, ut mihi quidem uidetur diuidi poteſt Perſonale, & Imperſonale in uerbum Tranſitiuum, quod ui ſua tranſit in aliud, & in uerbum Intranſitiuum, quod ſua ſignificatione non tranſit in aliud. Diuidi enim aliter uix poteſt, cum neque forma habeatur, neque ſonus, ex quibus uerborum inter ſe ſe diuerſitas intelligatur, ſi ea ſine ulla alia particula ſumantur.*

4 *Tranſitiua ſunt uaria. Quædã enim trãſeunt in perſonam patientem rationis participem, ut, mollim* tebbé, *rogo te.* Sctuye mené, *honorat me.* Yá nãsliduyem preblaxennógo Isùſsa *Ego ſequor beatiſſimũ Ieſum. Quædã tranſeunt in rẽ patientẽ, quæ eſt rationis expers, ut, mÿ* òremo zèmgliu, *nos aramus terram.* vÿ bodetè Kognà, *uos pungitis equum. Quædam denique habent nomina, quæ idem, quod ipſa uerba ſignificant, ut,* oní xivú xivòt veſiel, *illi uiuunt uitã lætam.* Oví, prilĩpu pǒyku poyũ, *hi pulcherrimam cantilenam canunt.*

5 *Porrò hæ tres uerborum ſpecies inter ſe differunt. Verba enim primæ admittunt ſenſum Paſſiuum in omnibus perſonis, ut,* yá ſam ſctován, *io ſon honorato, ego honoror. Secundæ autem ſpeciei uerba ſenſum paſſiuum propriè non niſi in tertÿs perſonis poſſunt admittere, ut,* zemgliá, yèſt orána od mené, *la terra è arata da me; terra aratur à me: uel* òreſe; *araſi; aratur. Tertiæ deniq. ſpeciei uerba nulla ratione ſunt paſſiuæ ſignificationis ſine particula (ſe), ut,* xivèſe xivòt velè trudni; *uiueſi uita aſſai fatichoſa; uiuitur uita ualdè laborioſa.* Tecéſe târk dugî: *correſſi corſo lõgo. curritur curſus lõgus.*

6 *Intranſitiua autem ſunt, quæ neque in aliud ſuam actionem transferunt, neque ab alio recipere ulla in ſe facta mutatione poſſunt id, quod ſignificant. Horum Prima ſpecies eſt uerbum ſubſtantiuum, quo utimur & in ſua ſignificatione, & coniuncto cum participÿs uel actiuæ uel paſſiuæ ſignificationis. Hoc autem eſt (*Yesàm, yesì, yèſt; *ſum es, eſt) Secunda ſpecies ſunt uerba Abſoluta, quæ, ſtatim ut proferuntur, ſuam integram ſignificationem demonſtrant, quam neque aliunde accipiunt, neque in aliud transferunt, ut;* marìngnij: *murmurat:* tecé, *currit:* daxyij, *pluit;* blidi: *palleſcit.* gleddã, *aſpicio.* pſuyé, *uituperat:* smiyéſe, ridet; Kri-

cij,

cij, clamat. Çárglienij, rubeſcit.

7 *Quædam ex his dicuntur Continuatiua eo, quod continuam quandam paſſionem in patiente ipſo, neque aliundè ortam, quæque ex ipſo in aliud tranferri non poteſt, ad ſignificant, ut,* gorijm, ardeo; blidím, *palleſco;* cuddíſe, *admiratur, marauigliaſi.*

8 *Quædam uerò ſunt ſignificatiua actionis abſolutæ, quæ in ipſo agente fit, ut*, ſcétam, *deambulo;* tecém. *curro.* Vipye, *clamat. Ad hanc ſpeciem reuocantur uerba, quæ reſpondent huic interrogationi.* Sctò ciníſc? *quid agis?* Sctím, *lego:* pijſcem, ſcribo; *quæ ex ſe ipſis illi interrogationi abſolutè reſpondent; extra quam ſignificationem caſum patientem requirunt, ut,* Sctij sféto píſmo; *legit ſacram ſcripturam.*

DE MODIS, CAETERISQVE Attributis Verborum.

Cap. II,

1 *Modi uerborum ſunt, qui demonſtrant animi ſenſa, ac uoluntatem in res ſignificatas. Sunt uerò fermè hi,*

Indicatiuus, qui rem narrat:

Imperatiuus, qui uel imperat, uel uenuſtè ſuauiterque rogat, uel permittit conceditque facien-

ciendam, uel denique hortatur, & urget rem exequendam.

Optatiuus *cupidos animi affectus oſtendit.*

Coniunctiuus *non ſine aliqua particula rem narrat.*

Potentialis cum quadam breui uenuſtate potentiam, uel debitum, uel uoluntatem, uel conſuetudinem & alia huiuſmodi circa rem de qua eſt ſermo declarat; qui etiam ſi non differat (quod ſpectat ad formas, ac tempora) ab alijs modis præſertim à Coniunctiuo; *differt tamen uirtute ac uenuſtate in ſenſis animi breuius declarandis, ut,* yá gliúbim Ivanna? *Amem Ioannē? ch'io ami; ch'io habbi dà amare* Giouāni? Gliúbilbih? *Amarem? Io amerei? hauerei puotuto amare?*

I*nfinitus* e*ſt indiſtinctus & indifferens, qui caret perſonis, ac numeris.*

2 *Tempora autem modorum, quæ qualitatem operationis (quod ad prius attinet & poſterius) indicant, ſunt uaria.*

Præſens, Præteritum Imperfectum, Indefinitum, Perfectum, & Pluſquam perfectum; ac Futurum.

Præſens rem, quæ nunc fit, demonſtrat, ut, yà govorrím, *ego loquor.* tí hoddíſc, *tu ambulas.* Oni tecé, *ille currit.*

Præ-

PRAETERITVM EST VARIVM.

Imperfectum inchoatæ actionis continuationem, nec dum confectæ ſignificat, ut, ucáh, *docebam.*

Indefinitum actionem præteritam ſignificat, quam pridem uerò præterierit, non oſtendit, ut, tekòh, *cucurri, corſi.* poydòh, *iui, andai;* pobìgoſce, *fugerunt, fugirno.*

Perfectum actionem definito, certoque tempore confectam oſtendit, ut gliúbioſam', *amaui, hò amato.*

Pluſquamperfectum actionem non confectam modo; ſed iam pridem elapſam ſignificat, ut, bìah gliúbio, *amaueram, haueuo amato.*

Futurum actionem, quæ futura eſt, demõſtrat, ut, ucìttichiu, *docebo, inſegnarò.*

3 *Modis quibuſdam omnia hæc tempora conueniunt: quibuſdã uerò tantum aliqua, ut in coniugationibus conſtabit.*

4 *Species uerborum altera eſt Primitiua; altera Deriuatiua ſeu Deriuata.*

5 *Perſonæ uerborum ſunt tres. Prima, quæ loquitur. Secunda, cum qua quis loquitur. Tertia, de qua quis loquitur.*

6 *Figuræ ſunt ſimplex, & compoſita.*

7 *Numeri ſunt duo ſingularis, & Pluralis.*

8 *Coniugationes denique verborum ſimpli-ciumſunt tres, ut,* ucím, *doceo.* tícem *tango.* ìmam, *habeo. Compoſitorum uerò ferè duæ, ut,* na reſcùyem, exorno. napràvgliam, *apparo.*

CONIVGATIONES VERBORVM.

DE CONIVGATIONE Verbi

Yesàm, *ſum.* & Hochiù, *uolo.* Caput III.

A*Ntequam agatur de modo coniugandi uerbi Tranſitiui, ponendum eſt hoc tertio capite, qua ratione coniu g anda ſint hæc duo uerba Intranſitiua,* Yesàm, *ſum. (ut Emmanuelis Aluari noſtræ Societatis uiri eruditiſſimi in hoc conſilium ſequamur, qui hoc ipſum uerbum ante omnia propoſuit.) Et uerbum,* Hochiù, *uolo. Prioris enim cognitio omnino ad omnium*

uerbo-

uerborum Coniugationes pernecesſaria eſt: poſterioris uerò ad certa quædam tempora. Vtriuſque autem ita perpetuus eſt uſus, ut uix ſine illis colloquium paulò longius eſſe poſſit.

CONIVGATIO VERBI
Subſtantiui.
Yesàm : *ſum*.

INDICATIVI MODI TEMPVS
Præſens.
Numero ſingulari.

Yà yesàm. *ego ſum*. nìsàm: *non ſum*.
Tí yesì. *tu es*. níſi. *non es*.
On yèſt. *ille eſt*. níye, uel, ní. *non eſt*.
Plurali.
Mij yeſmò. *nos ſumus*. niſmò. *non ſumus*.
Vij yeſtè. *uos eſtis*. nìſtè. *non eſtis*.
Oni yesù. *illi ſunt*. nisù. *non ſunt*.
Præteritum imperfectum.
Bijh, uel, bìah. *eram*. nebijh. *non eram*.
Bijſce, uel, bìaſce. *eras*. nebijſce. *non eras*.
Bijſce, uel, bìaſce. *erat*. nebijſce.
Plurali.
Bijhomo, uel, bìahomo. *eramus*.
Bijhote, uel, bìahote. *eratis*.
Bijhu, uel. bìahu. *erant*.

Inde-

Indefinitum.

Bih, *fui*. fui. nebìh. *non fui.*
Bì, *fuiſti*. fuſti. nèbi. *non fuiſti*.
Bì, *fuit*. fù. nèbi. *non fuit*.

Plurali.

bìhomo, uel, bìſmo. *fummo*. nebìſmo. *non fummo.*
bìhote, uel, bìſte. *fuſte*. nebìſte. *non fuſte.*
bìhu, uel, bìſce. *furono*. nebìſce. *non furono.*

Perfectum.

bìo { ſam, uel, yèsàm. *fui*. ſono ſtato.
uel { ſi, uel, yèsi. *fuiſti*. ſei ſtato.
bil { ye, uel, yèſt. *fuit*. è ſtato.

Plurali.

bíli { ſmo, uel, yèsmò. *fuimus*. ſiamo ſtati.
bíli { ſte, uel, yeſtè. *fuiſtis*. ſete ſtati.
bíli { ſu, uel, yesù. *fuerunt*, ſono ſtati.

Pluſquam perfectum.

bijh. } bìo, uel, bil *fueram*. ero ſtato.
bijſce. } bìo, uel, bil *fueras*. eri ſtato.
bijſce. } bìo, uel, bil *fuerat*. era ſtato.

Plurali.

bijhomo. } bíli *fueramus*, erauamo ſtati.
bijhote. } bíli *fueratis*, erauate ſtati.
bijhu. } bíli *fuerant*, erano ſtati.

Futurum.

bìtichiu. *ero* — Plur. bìtichiemo. *erimus.*
bìtichieſc. *eris*. — Plur. bìtichiete. *eritis.*
bìtichie. *erit*. — Plur. bìtichiê. *erunt.*

IM-

IMPERATIVI MODI TEMPVS Præſens.

bùdi tí, *es, uel, eſto.* ſij tu.
bùdi òn. *ſit ille*. ſia quello.

Plurali.

bùdimo mij. *ſimus nos*. ſiamo noi.
bùdite vij. *eſte, uel, eſtote uos.* ſiate uoi.
bùdu onì. *ſint illi*. ſiano quelli.

Futurum.

bìtchieſc tí. *eris, uel, eſto tu.* ſarai tu.
bìtchie òn. *erit, uel, eſto ille*, ſarà quello.

Plurali.

bìtchiemo mij. *erimus nos.* ſaremo noi.
bìtchiete vij. *eritis, uel, eſtote uos*, ſarete uoi.
bìtchiê onì. *erunt, uel ſunto illi*. ſarãno quelli.

OPTATIVI MODI TEMPVS Præſens.

ò, uel, á dà:
ſam, uel, yesàm, *utinam ſim*. Dio uoglia che ſia.
ſi, uel, yeſi, *utinam ſis*. Dio uoglia che ſij.
ye, uel, yeſt. *utinam ſit*. Dio uoglia che ſia.

Plu.

Plurali.

ò dà { ſmo, uel yeſmò, *utinam ſimus*, Dio uoglia che ſiamo.
ſte, uel, yeſtè. *utinam ſitis*. Dio uoglia che ſiate.
ſu, uel yeſù. *utinam ſint*. Dio uoglia che ſiano. }

Præteritum imperfectum.

ò dà { biíjh, uel biah, &c. *vtinam eſſem*, Dio uoleſſe che io fuſſi.
bijſce, *utinam eſſes*. Dio uoleſſe che tu fuſſi.
bijſce. *utinam eßet*. Dio uoleſſe che quello fuſſe. }

Plurali.

ò dà { bijhomo. *eſſemus.*
bijhote *utinam eſſetis.*
bijhu. *eſſent.* }

Indefinitum.

ò dà { bìh *fuerim.*
bì *utinam fueris.*
bì *fuerit.* }
Plur. bìſmo. bìſte. bìſce.

Perfectum.

ò dà { ſam, ſi. ye. } bìo, uel bil, *utinam fuerim.*

Plur. ò dà { ſmo. ſte ſu. } bili.

Pluſ-

Pluſquam perfectum.

bijh		*fuiſſem.*
ò dà, bijſce,	bìo, uel bil. *utinam*	*fuiſſes.*
bijſce,		*fuiſſet.*

bijhomo.	
Plur. ò dà bijhote.	bíli
bijhu.	

Futurum.

ò dà	bùdem.	*utinam*	ſim.
	bùdeſc.		ſis.
	bùde		ſit.

Plur. ò dà	bùdemo.
	bùdete.
	bùdu.

Coniunctiui modi tempus

Præſens.

dà	bùdem. *ut*, ſim.	Plur. dà.	bùdemo.
	bùdeſc. *ut*, ſis.		bùdete.
	bùde. *ut*, ſit.		bùdu.

Præteritum imperfectum I.

bílbih.	*eſſem*,	ſarei.
bílbi.	*eſſes*,	ſareſti.
bílbi.	*eſſet*,	ſarebbe.

Plurali.

bílibiſmo.	*eſſemus.*
bílibiſte.	*eſſetis.*
bílibi.	*eſſent.*

Im-

Imperfectum II.

bìh, } bìo, uel, bil, *ut*, *eſſem.*
dà bì, *eßes.*
bi, *eſſet.*

Plurali: dà bìſmo } bíli.
bìſte.
bì.

Indefinitum.

dà { bìh .. *ut fuerim*, che ſia ſtato,
bì.
bì.

Plurali. dà { bìſmo. *ut fuerimus.*
bìſte.
bìſce.

Perfectum.

ſam, } bìo, uel, bil. *ut fuerim*, che ſia, o (che ſon ſtato
dà. ſi.
ye.

Plurali. dà. ſmo. } bíli.
ſte.
ſu.

Plusquam perfectum I.

bílbih, } bìo, uel, bil, *fuiſſem*, ſarei ſtato.
bílbi. *fuißes.*
bílbi. *fuiſſet.*

Plurali bìlibiſmo. } bíli. *fuiſſemus.*
bìlibiſte. *fuiſſetis.*
bìlibi. *fuiſſent.*

Pluſ-

Pluſquam perfectum II.

bijh, ⎫ *ut fuiſſem*, che fuſſi, o
dà bijſce, ⎬ bìo, uel bil (che ero ſtato.
bijſce. ⎭

Plurali dà bijhomo. ⎫
bijhote. ⎬ bíli.
bijhu. ⎭

Futurum.

bùdu ⎫ *fuero.*
kadà bùdeſc. ⎬ bìo, uel, bil, *cum fueris.*
bùde. ⎭ *fuerit.*

Plurali.

bùdemo ⎫ *fuerimus.*
bùdete ⎬ bíli *cum fueritis.*
bùdu ⎭ *fuerint.*

Potentialis modi tempus
Præſens.

bùdu yá? uel, bùdè yá? *ſim?* ch'io ſia? che poſſa eſſer'io.

Præteritum imperfectum.

bílbih yá? *eſſem?* io ſarei? & hauerei potuto eſſere?

Pluſquam perfectum.

bílbih bìo? *fuiſſem?* io ſarei ſtato?

Futurum.

bù du bìti? *fuero?* io ſarei per eſſere?

Infi-

INFINITIVI MODI TEMPVS vnicum Præſens.

Biti. *eſſe.* eſſere.

GERVNDIVM.

Temporis præſentis & imperfecti.

Bùducchi, *cui reſpondet coniunctiui præſens, & imperfectum Latinum, hoc eſt, cum ſim.* eſſendo io, *&, cum eſſem, in utroque numero, & cum omnibus perſonis; quod contingit etiam in omni genere uerborum.*

Perfecti, & pluſquam perfecti.

Bivſci. uel, bùducchi, bìo, uel, bil. *cum fuerim, uel fuiſſem.* eſſendo ſtato.

PARTICIPIVM.

Præſentis, & imperfecti.

Budúcchi. *qui eſt.*
budúchia. *quæ eſt.*
Budúchie. *quod eſt,*

Perfecti, & pluſquam perfecti.

bìo, uel, bil. ſtato.
bíla. ſtata.
bílo. ſtato.

Aliud.

bívſci eſſendo ſtato.
bívſca eſſendo ſtata.
bívſce eſſendo ſtato.

Admo-

Admonitio. I.
De modi indicatiui tempore præſenti.

1 *Pronomina demonſtratiua ſæpè cum uerbis coniunguntur; idcirco ea præponere omnibus perſonis uiſum eſt ſaltem hoc tempore.*

2 *Ex tertia perſona nonnulli abijciunt, t, ſic* yès *pro* yèſt.

3 *Formæ huius temporis diuerſimodè tribuuntur alijs orationis partibus. Quandocunque enim coniunguntur cum particulis componentibus, prima & ſecunda perſona abijciunt priorem ſyllabam, ut,* yáſam, *ego ſum*. Nisàm, *non ſum*. bìſſi, *fuiſti*. Dàſi, *ut ſis. Tertia uerò perſona uel abijcit omnes conſonantes, ut,* níe, *non eſt uel poſtremas duas ut,* Níye, *non eſt*. ónye, *ille eſt. Quod fit in ſingulari. In Plurali autem omnes perſonæ priores ſyllabas abijciunt, ut,* Niſmo, *non ſumus*. vijſte, *uos eſtis*. Oniſu, *illi ſunt.*

4 *Quando per ſe ſimplices formæ iſtæ ponũtur, nihil ex ijs abijciendum eſt, ut,* yeſtè vij bogli uceníçi? *eſtis uos meliores diſcipuli? ex quo intelligitur formas integras eſſe in uſu, præcipuè cum interrogatur, uel reſpondetur, ſic,* yeſmò, *ſumus; ſi per ſolum uerbum reſpondeatur. Quod ſi etiam nomen aliquod addatur, melius erit ſic reſpondere (* bó

gliſmo, *meliores ſumus.*) *quam* (bògli yeſmò) *Aliquando tamen hæc à nonnullis confunduntur.*

De tempore Imperfecto.

Hoc tẽpore melius eſt omnes formas cum diphthongo ÿ, ſcribere, ut appareat diſtinctio inter hoc, & Indefinitum, tum in perſona prima ſingularis, bijh *eram, &* bih, *fui. tum in ſecunda & tertia*, bijſce, *eras, & erat, atque in tertia pluralis*, biſce, *fuerunt. Quod autem formæ propoſitæ ſint duplicis rationis etiam ſi poſteriores rarò in libris inueniantur: ſunt tamen in uſu.*

De præterito Indefinito.

Formæ huius temporis unica uocali, i, ſcribendæ ſunt in utroque numero.

In Plurali poſitæ ſunt binæ formæ, quarum poſteriores uſitatores eſſe uidentur.

De præterito Perfecto.

Fit hoc tempus ex præſentis formis, & ex participÿs (bìo, *uel* bil,) *quorum prius eſt indeclinabile: Poſterius uerò declinabile ſic,* bil, bíla. bílo, *ſtato, ſtata, ſtato*

Plu-

Plurali:bíli,bílæ,bíla.*Qui duo caſus tantum ſeruiunt huic præterito perfecto & pluſquã perfecto.Quidam cum participio formas præſentis coniungunt integras.Quidam uerò alteram dumtaxat earum partem, de quo dictum eſt.*

De Pluſquamperfecto.

Fit hoc tempus ex alterutro participio, & ex Imperfecti formis,de quo nihil præterea addendum est.

De Futuro.

Formatur futurũ ex infinito, & ex poſtremis ſyllabis(chiu,chieſc,chie)*uerbi* Hochiù,*Volo.Quod contingit etiam in omni genere uerborum.*

Admonitio II.
De Imperatiui tempore Præſenti.

1 *Modo huic tribuuntur tantum tempora Præſens, & Futurum,more Latino: Perſonæ in utroque numero ad imperandum tantum duæ: Ad hortandum uerò in Plurali etiam prima.*

2 *Futurum fit eodem modo, quo dictum eſt*

fieri futurum Indicatiui; tametſi poteſt in hoc abÿci ultima uocalis, i, Infiniti, cuiuſcumque generis uerborum ſit.

Admonitio III.
De Optatiuo.

1 *Præſens & Imperfectum* Optatiui *additis particulis eius proprÿs* (ò dà) *uel* (à dà) *quæ uim habent Latinæ uocis* (*Vtinam*) *uel* (ò ſi.) *eaſdem formas habent, quas eadem tempora Modi Indicatiui.*

2 *Indefinitum fit ex particulis ÿſdem, & ex præterito indefinito.*

3 *Perfectum fit ex particulis & formis præſentis. & ex participÿs Perfecti Indicatiui.*

4 *Pluſquã perfectũ fit ex ÿſdem particulis & participÿs: formis uerò Pluſquã perfecti.*

5 *Futurum ſemper eſt ſimile Præſenti Coniunctiui.*

Admonitio. IV.
De Coniunctiuo.

1 *Et ſi modus hic habet proprias formas in præſenti: poteſt tamen aſſumere etiam formas Præſentis Indicatiui cum particula, dà, ſignificante (ut) uel (ſi) quæ ſint coniunctiones.*

2 *Si Formis Præſentis Coniunctiui addantur particulæ,* Akò, *ſi,&,* kadà, *cum: ſignificabit tempus Futurum ut,* Akò bùdem dòbar, *ſi ero bonus.* Kadà bùdem zdrâv, *cum ero ſanus tunc autem melius erit mutare, m, in, u,* Akò bùdu. Kadà bùdu.

3 *Primo Præterito Imperfecto nulla additur particula; ſed coniugatur, ut poſitum eſt. quod ſi addatur particula,* dà, *efficiet ſenſum alterius partis, quem habet idem tempus apud Latinos, ut, eſſem, che fuſſi,* dà bihbìo, *uel bil, ad quem ſenſum etiam exprimendum inſeruiunt formæ præſentis, ut,* dà bùdem.

4 *De futuro dici poteſt, ſi cum participio iungantur formæ ipſius, ſenſum propoſitum habituras. At ſi cum forma Infiniti copulentur hunc ſenſum, ut,* Kadà bùdu bìti, *cum futurus ero, quando ſarò, per eſſer: nonnunquam hoc ipſum authores ponunt in primo ſenſu.*

Admonitio V.
De Infinito.

Adhuc excogitare non potui, neque inuenire apud aliquem ex authoribus huiuſmodi ullum aliud tempus præter præſens. quare huius unius formam poſui.

Gerundia nō declinātur, niſi facta participia.

Participia declinantur more Adiectiuorum; quamquam aliqui eorum caſus non ſint in uſu.

CONIVGATIO VERBI

Hochiù, Volo.

Numero Singulari.

INDICATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

yá hochiù	*ego uolo*	io uoglio
tí hòchieſc	*tu uis*	tu uoi
òn hòchie	*ille uult*	quello uole

Plurali.

mij hò chiemo	*nos uolumus*	noi uolemo
vij hòchiete	*uos uultis*	uoi uolete
onì hochiê	*illi uolunt*	quelli uogliono

Præteritum Imperfetum.

hotiyáh	*uolebam*
hotiyáſcè	*uolebas*
hotiyáſce	*uolebat*

Plurali.

hotiyáhomo	*uolebamus*
hotiyáhote	*uolebatis*
hotiyâhu	*uolebant*

Indefinitum.

hotìh	*uolui,*	*uolſi*

hotti.

hotti. *uoluiſti* uoleſti.
hotti. *uoluit* uolſe.

Plurali.

hotìſmo. *uoluimus* uolemmo.
hotìſte. *uoluiſtis* uoleſte.
hotìſce. *uoluerunt* uolſero.

Perfectum.

hotío ſam uel yesàm *uolui* ho uoluto.
uel ſi, uel, yesì *uoluiſti*, hai uoluto.
hotíl ye, uel, yèſt. *uoluit*, hà uoluto.

Plurali.

ſmo, uel, yeſmò. *uoluimus*
hotilli ſte, uel, yeſtè. *uoluiſtis*.
ſu, uel, yesù. *uoluerunt*.

Pluſquam perfectum.

bijh } hotío, uel, hotíl *uolueram*.
bijſce. *uolueras*.
bijſce. *uoluerat*.

Plurali.

bijhomo. } hotilli *uolueramus*.
bijhote. *uolueratis*.
bijhu. *uoluerant*.

Futurum.

hotitti chiu. *uolam*.
chieſc. *uoles*.
chie *uolet*.

Plurali.

hotitti { chiemo. / chiete. / chiê. — *uolemus. / uoletis. / uolent.*

hotitti	chiemo.	*uolemus.*
	chiete.	*uoletis.*
	chiê.	*uolent.*

Imperatiui modi tempus
Præſens.

hotíy	tí	*fac uelis*
hotíy	òn	*fac uelit*

Plurali.

hotíymo	mij	*fac uelimus.*
hotíyte	vij	*uelitis.*
hotíyu	onì	*uelint.*

Futurum.

hotìt chieſc tí.&c.*Plur.*hotìt chiemo,mij,&c.

Optatiui modi tempus
Præſens.

ò dà	hòchiem.	*utinam*	*uelim.*
	hòchieſc.		*uelis.*
	hòchie.		*uelit.*

Plur. ò dà	hòchiemo.	
	hòchiete.	
	hochiê.	

Præteritum imperfectum.

ò dà	hotiyáh.	*utinam*	*uellem.*
	hotiyáſce.		*uelles.*
	hotiyáſcé.		*uellet.*

Plu-

hotiyáhomo.
Plur. ò dà hotiyáhote.
hotiyáhu.

Indefinitum.

hotìh. *uoluerim.*
ò dà hotti. *utinam* *uolueris.*
hotti *uoluerit.*
hotìſmo.
Plur. ò dà hotìſte.
hotìſce.

Perfectum.

ſam, uel, yesàm.
ò dà. ſi, uel, yesì. hotío, uel hotíl.
ye, uel, yèſt.
ſmo.
Plur. ò dà. ſte. hotilli.
ſu.

Pluſquam perfectum.

bijh.
ò dà bijſce. hotío, uel, hotíl.
bijſce.
bijhomo.
Plur. ò dà. bijhote. hotilli.
bijhu.

Futu-

Futurum.

ò dà	hòchiem.	utinam	*uelim.*
	hòchieſc.		*uelis.*
	hòchie.		*uelit.*
Plurali	hòchiemo.		
	hòchiete.		
	hochiê.		

CONIVNCTIVI MODI TEMPVS

Præſens.

dà	hòchiem.	*uelim.*	Plur.	hòchiemo.
	hòchieſc.	*ut uelis.*		hòchiete.
	hòchie.	*uelit.*		hochiè.

Præteritum Imperfectum I.

hotío, uel, hotíl	bih, *uellem*, uorrei.	
	bi. *uelles*, uorreſti.	
	bi. *uellet*, uorrebbe.	
hotilli	biſmo.	
	biſte.	
	bi.	

Imperfectum II.

bih		*uellem*, che uoleſſi.	
dà. bi	hotío, uel, hotíl, *ut, uelles*, che uoleſſi.		
bi		*uellet* che uoleſſe.	
Plurali. dà biſmo	hotilli. *ut, uellemus*		
biſte	*uelletis*		
bi.	*uellent*		

Inde-

Indefinitum.

hotìh. *uoluerim.* hotìſmo.
dà hotti. *ut uolueris.* *Plur.* hotìſte.
hotti. *uoluerit.* hotìſce.

Perfectum.

ſam. } *uoluerim.*
dà. ſi } hotío, uel hotíl, ut *uolueris.*
ye. } *uoluerit.*

ſmo. }
Plurali. dà ſte. } hotilli.
ſu. }

Pluſquam perfectum I.

bih. } *uoluiſsem.*
bìo, uel, bil. bi. } hotío, uel, hotíl *uoluiſſes.*
bi. } *uolkiſset.*

biſmo } *uoluiſſemus.*
Plur. bíli. biſte. } hotilli. *uoluiſſetis.*
bi. } *uoluiſſent.*

Pluſquam perfectum II.

bijh, } bìo, *uoluiſſem.*
dà, bij ſce } uel, hotío, uel hotíl, *ut uoluiſſes.*
bijſce, } bil, *uoluiſſet.*

bijhomo. }
Plurali. dà bijhore. } bíli, hotilli.
bijhu. }

Futu-

Futurum.

bùdu		*uoluero.*
kadà bùdeſc.	hotío, uel, hotíl.	*cũ uolueris.*
bùde.		*uoluerit.*

bùdemo	
Plurali. bùdete.	hotilli.
bùdu.	

INFINITI MODI TEMPVS

Præſens.

Hotittí. *uelle.*

GERVNDIVM.

Temporis præſentis & imperfecti.

Hotìyucchi, uel, hotécchi.

Perfecti, & pluſquam perfecti.

Hotìvſci, uel, bùducchi hotío, uel, hotíl.

PARTICIPIVM.

Præſentis, & imperfecti.

hotiyúcchi, uel, hotécchi. *hic*
hotiyúchia, uel, hotéchia. *hæc uolens.*
hotiyũchie, uel, hotéchie. *hoc*

Perfecti, & pluſquam perfecti.

hotío, uel, hotíl. *uoluto.*
hotilla. *uoluta.*
hotillo. *uoluto.*

Aliud

Aliud.

hotívſci. *hauendo uoluto.*
hotívſca. *hauendo uoluta.*
hotívſce. *hauendo uoluto.*

Admonitio.

1 *Ex præteritorum formis à nonnullis ſolet abijci uocalis, o, poſt, h; & littera, y, ex imperfectis.*

2 *Vltima forma pluralis, uel eſt,* hochiee, *uel,* hochiê, *uel,* hottê.

3 *Compoſitum,* néchiu, *nolo, abiecta prima ſyllaba, ho, ex ſimplici, aſſumit in omnibus perſonis particulam, ne.*

DE PRIMA VERBORVM SIMPLICIVM CONIVGATIONE.

Caput IIII.

VERBA huius Coniugationis ex præſenti Indicatiui, & Infiniti diſtinguenda ſunt. Indicatiui enim prima perſona deſinit in ſyllabam, im, ut, ucim, *doceo,* govorrím, *loquor,* gliúbim,

bim, *amo*. mollím, *rogo*. *Secunda uerò in, iſc, & tertia, in, i, ut* ucíſc, ucí; govorriſc, govorri. *Forma autem Infiniti deſinit, in, iti, uel, it, ut,* gliúbiti, *amare*.

PRIMA CONIVGATIO.

Verbi ſimplicis deſinentis in, im,

INDICATIVI MODI TEMPVS Præſens.

Numero ſingulari.

yá ucím.	*ego doceo*	io inſegno.
tí ucíſc.	*tu doces*	tu inſegni.
òn ucí.	*ille docet*	quello inſegna.

Plurali.

mij ucímo.	*nos docemus*	noi inſegnamo.
vij ucíte.	*uos docetis*	uoi inſegnate.
onì ucé.	*illi docent*	quelli inſegnano.

Præteritum imperfectum.

ucáh	*docebam*	inſegnauo.
ucáſce.	*docebas*	inſegnaui.
ucáſce.	*docebat*	inſegnaua.

Plurali.

ucáhomo	*docebamus*	inſegnauamo.
ucáhote	*docebatis*	inſegnauate.
ucáhu	*docebant*	inſegnauano.

Inde-

Indefinitum.

ucìh. *docui*, inſegnai.		ucìſmo.
ucci. *docuiſti*, inſegnaſti.	*Plur.*	ucìte.
ucci. *docuit*, inſegnò		ucìnce.

Perfectum.

ucío, uel, ucíl	ſam. *docui*, hò inſegnato.
	ſi *docuiſti*, hai inſegnato.
	ye. *docuit*, hà inſegnato.

Plurali.

ucill	ſmo. *docuimus*, hauemo inſegnato.
	ſte. *docuiſtis*, hauete inſegnato.
	ſu. *docuerunt*, hanno inſegnato.

Pluſquam perfectum.

bijh	ucío, uel, ucíl	*docueram.*
bijſce		*docueras.*
bijſce		*docuerat.*

Plurali.

bijhomo	ucilli	*docueramus.*
bijhote.		*docueratis.*
bijhu.		*docuerant.*

Futurum.

ucìttichiu	*docebo*	inſegnerò.
ucìttichieſc	*docebis*	inſegnerai.
ucìttichie	*docebit*	inſegnarà.

Plural.

ucìttichiemo	*docebimus*	inſegneremo.
ucìttichiete	*docebitis*	inſegnerete.
ucìttichiê	*docebunt*	inſegneranno.

IM-

IMPERATIVI MODI TEMPVS Præſens.

ucì tì. *doce, uel, doceto tu*, inſegna tu.
ucì òn. *doceat ille*. inſegni quello.

Plurali.

ucìmo mij. *doceamus nos*. inſegnamo noi.
ucìte vij. *docete, uel, docetote uos*. inſegnate uoi.
ucé onì. *doceant illi*, inſegnino quelli.

Futurum.

ucìt chieſc tí. *docebis, uel doceto tu*.
ucìt chie òn. *docebit, uel doceto ille*,

Plurali.

ucìt chiemo mij. *docebimus nos*.
ucìt chiete vij. *docebitis, uel docetote uos*.
ucìt chiê onì. *docebunt, uel docento illi*.

OPTATIVI MODI TEMPVS Præſens.

ò dà { ucím / uciſc / ucí } *utinam* { *doceam* / *doceas*. / *doceat*. }

Plurali.

ucímo *doceamus*.
ucíte. *doceatis*.
ucé. *doceant*.

IM-

Præteritum Imperfetum.

ò dà	ucáh		*docerem.*
	ucáſce.	*utinam*	*doceres.*
	ucáſce.		*doceret.*

Plurali.

ucáhomo	*doceremus.*
ucáhote	*doceretis.*
ucáhu	*docerent.*

Indeſinitum.

ò dà	ucìh		*docuerim.*
	ucci	*utinam*	*docueris.*
	ucci		*docuerit.*

Plurali.

ucìſmo
ucìſte.
ucìſce.

Perfectum.

ò dà.	ſam	ucío, uel, ucíl.		*docuerim.*
	ſi		*utinam*	*docueris.*
	ye			*docuerit.*

Plurali.

ò dà.	ſmo	ucilli.
	ſte	
	ſu	

Pluſquam perfectum.

bijh			*docuiſſem.*
ò dà. bijſce	ucío, uel, ucíl,	*utinam*	*docuiſſes.*
bijſce			*docuiſſet.*

Plurali.

bijhomo			*docuiſſemus*
ò dà. bijhote	ucilli.	*utinam*	*docuiſſetis*
bijhu			*docuiſſent*

Futurum.

	ucím		*doceam.*
ò dà	uciſc	*utinam*	*doceas.*
	ucí		*doceat.*

Plurali.

	ucímo	*doceamus.*
ò dà	ucíte	*doceatis.*
	ucê	*doceant.*

CONIVNCTIVI MODI TEMPVS Præſens.

	ucím	*doceam*	io inſegni.
dà	uciſc	*ut doceas*	che tu inſegni.
	ucí	*doceat*	quello inſegni.

Plurali.

ucímo	*docemus*
dà. ucíte	*ut doceatis*
ucé.	*doceant.*

Præteritum Imperfectum I.

ucío, uel, ucíl	bih	*docerem.*
	bi	*doceres.*
	bi	*doceret.*

Plurali.

ucilli	biſmo	
	biſte	
	bi.	

Imperfectum II.

bih	ucío, uel, ucíl, *ut*	*docerem.*
dà.bi		*doceres.*
bi		*doceret.*

Plurali.

biſmo	ucilli.	*doceremus*
dà.biſte		*ut doceretis*
bi		*docerent*

Indefinitum.

ucìh	*docuerim.*		ucìſmo.
dà ucci	*ut docueris.*	*Plur.*	ucìſte.
ucci	*docuerit.*		ucìſce.

Perfectum.

ſam	ucío, uel, ucil.
dà ſi	
ye	

Plurali.	ſmo	ucilli.
	ſte	
	ſu	

Pluſquam perfectum I.

	bih		*haurei inſe-*
bío, uel, bil	bi	ucío, uel ucíl,	*gnato, &c.*
	bi		

Plurali.

	biſmo	
bíli.	biſte	ucilli.
	bi	

Pluſquam perfectum II.

bijh	bío	ucío	*docuiſſem, che haueſſi*
dà. bijſce	uel	uel	*ut docuiſſes* *inſegnato*
bijſce	bil	ucíl	*docuiſſet.*

Plurali.

bijhomo		
dà. bijhote	bíli	ucilli.
bijhu		

Futurum.

bùdu		*docuero.*
kadà. bûdeſc	ucío, uel, ucíl,	*cum docueris.*
bùde		*docuerit.*

Plural.

bùdemo	
kadà. bùdete	ucilli.
bùdu	

IN-

INFINITI MODI TEMPVS
Præſens.

ucitti. *docere* inſegnare.

GERVNDIVM.

Temporis præſentis & imperfecti.
ucêcchi. *docendo, cum doceam.* inſegnando.

Perfecti, & pluſquam perfecti.
ucivſci, uel bùducchi ucío, uel ucíl, *cum docuerim, uel docuiſſem,* hauendo inſegnato.

PARTICIPIVM.

Præſentis, & imperfecti.
ucécchi *hic*
ucéchia *hæc docens*
ucêchie *hoc*

Perfecti, & pluſquam perfecti.
ucío, uel, ucíl. *quello che hò inſegnato.*
ucilla. *quella che hai inſegnato.*
ucillo. *quello che hà inſegnato.*

Aliud.
ucívſci *quello*
ucívſca *quella hauendo inſegnato.*
ucívſce *quello*

Admonitio I.

1 *Omnia fermè uerba deſinentia in,* cim, rim, xim, *&* ſcim, *ex prima perſona præſentis Indicatiui ſyllaba,* im, mutata in, ah, formant, *ſi uelimus primam perſonam præſenti imperfecti; ſi ſecundam, & tertiã, in* aſce; *ſi primam pluralis in,* ahomo. *Si ſecundam in* ahote. *Si tertiam in,* ahu.

2 *Quod ſi uelimus primam perſonam Indefiniti, mutabimus in,* ih, *ſi ſecundam, & tertiam, in,* i. *Si primam Pluralis in,* iſmo, *uel,* ihomo. *Si ſecundam in,* iſte, *uel,* ihote. *Si tertiam in,* iſce, *uel,* ihu,

3 *Quod ſi uelimus Participia Præteriti tẽporis, ſẽper mutabimus Indefiniti,* ih, *in* io, *uel,* il, *quorum alterutri additis formis uerbi,* yesàm, *ſi formæ fuerint præſentis indicatiui, formabitur, Pluſquam Perfectum; ut apparet in exemplo.*

4 *Vt autem poſſit formari futurum, primum inuenienda eſt infiniti forma, hac ratione, mutabimus eamdem ſyllabam,* ih, *in ſyllabas,* itti. *Deinde formæ infiniti inuentæ addemus poſteriores ſyllabas,* chiu, chieſc, *ex utroq. numero uerbi* hochiù. *His ita formatis, non erit difficile, reliquos modos inueſtigare.*

Ad-

Admonitio II.

1 *Verba deſinentia in*, bim, lim, pim, *&* vim. *ferè omnia formant Imperfectum in*, gliah, *ut*, Gliúbim, *amo*: Gliúbgliah, *amabã*, Gliubgliáſce, *amabat. In reliquis autem tẽporibus, quæ huic non ſint ſimilia, nihil dif ferunt à primæ Admonitionis formatione.*

2 *Deſinentia in*, dim, *&* yim, *Imperfectum formant mutando*, im, *in* yah, *ut*, voddím, *duco*: vodyáh, *ducebam*: voyáſce, *ducebas. Indefinitũ* vodìh, *duxi. Et* voyím, *bello*: vo yáh, *bellabam*: voìh, *bellaui.*

3 *Deſinentia in, mim, formant*, Imperfectũ *in*, iyah: *ut*, vmim, *Scio*: vmiyáh, *ſciebam*. *Smim*, *audeo*: Smìyáh, *audebam*. razumím, *intelligo*: razumiyáh, *intelligebam. Quæ tamen formæ litteram, y, abijcere poſſunt.*

4 *Deſinentia in*, nim, *formant Imperfectũ in*, gnah, *ut*, gònim, *ante ago*: Gognáh, *ante agebam*. Çínim, *æſtimo*; Çígnah, *æſtimabam*. Ciním, *facio*: Cignáh, *faciebam*, *& his ſimilia.*

5 *Deſinentia in ſim, formant Imperfectum in*, ſcah, *ut*, noſsím, *fero*: noſcáh, *ferebam. Mi riſſim, fragro* Miriſcáh, *fragrabam.*

6 *Deſinentia in, tim, formant Imperfectũ in*, chiah, *uel*, tyah, *ut* Trattím, *Expendo*,

Trachiáh,*expendebam.* Mâſtim, *ungo;* Máſchiah.*ungebam.* Maſtím,*calco uu am* : Maſchiáh.

7 *Deſinentia denique in,zim,formant Imperfectum in,*xah, *ut* , barzímſe, *accelero:* barxáhſe,*accelerabam.*

Exceptio.

1 *Ex deſinentibus in,dim,excipiuntur monoſyllaba* , bdím,*uigilo* : bdiah, *uigilabam.* *&* *defectiuum*,dîm,*inquam:*diyáh,*aiebam.* *Quod cum careat aliјs temporibus* , *ac modis tribuit ſeſe uerbo alteri defectiuo, quoad Præſens* , *&* *Imperfectum, cuius Indefinitum eſt* (reкòh,*dixi*)*ex quo deinde formantur Participia Perfecti,*rèkao, *&* rèkal; *&* *Infiniti forma* recchi,*dicere,uel ex altera forma Indefinita*(ríh,*dixi*) *fit*,ríti, *dicere. ex illa autem fit Futurum,* recchíchiu. *Ex hac uerò* rítichiu. *Coniunctiui autem Præſens eſt* , recém, *dicam.*

2 *Porrò huiuſmodi uerba non pauca ſunt* , *quæ carent Præſenti* *&* *Imperfecto Indicatiui; ea tamen mutuantur à uerbis eiuſdem ſignificationis.*

3 *Ex deſinentibus autem in,yim,excipitur* yím, *edo: quod format imperfectum ſic* , yidijh,uel, yiyáh. *edebam. Indefinitum,* yìh,

edi:

edi : ex quo yío,uel yíl,*participia. In Infinito rurſus deficit à communi regula,& facit,* yìſti ; *unde fit Futurum* yìſtichiu.

4 *Ex deſinentibus, in,xim,excipiuntur* lexím,bixím,rexím, *quibus addi poſſunt ex finitis in , cim ,* skucím,tercím,*quæ,& ſi qua ſunt alia formant Indefinitum in ah :* lexàh,*iacui :* bixàh, *fugi :* rexàh, *rinctus ſum. Deinde ad formanda participia Præteriti perfecti mutant,ah,in,ao,uel, al, ut,* lèxao, uel lèxal. *Rurſus mutant , ah , in, atti, & formant Infinitum,*lexàtti,skúcatti,réxatti,*& his ſimilia.*

Admonitio III.
De formatione Gerundij.

1 *Gerundium præſentis formari poteſt ex tertia perſona Pluralis ferè ſemper addita ſyllaba,* cchi, *ut,* ucé,ucécchi,govorrécchi, vòdecchi.

2 *Gerundium autem Præteriti omnino indeclinabile poteſt formari ab Infinito mutata ſyllaba,ti,uel,tti,in,*vſci,*ut,* ucitti, ucívſci, *cum docuerim , uel docuiſſem : hauendo inſegnato, io,tu,quello, noi, uoi, quelli.* gòvoritti , govorívſci : *hauendo parlato. & his ſimilia.*

Ad-

Admonitio. IV.

1 *Nonnulla uerba huius coniugationis, & aliarum habent etiam alterius rationis primam perſonam Præſentis, ut,* Mollim, mogliu, *rogo.* hoddím, hòyu, *ambulo.* govorrím, gòvoru, *loquor.*

2 *Præteritum Imperfectum Coniunctiui primum, ſi illi addatur particula,* dà, *ut, uel, ſi.* kadà, *cum.* àko, *ſi, amittit ſuam ſignificationem, & recipit illam, quæ in ſecundo Imperfecto propoſita eſt.*

3 *Idem accidit in primo pluſquam perfecto: utrumque autem contingere in omni genere uerborum intelligendum eſt, quod ad hæc bina tempora pertinet.*

Admonitio V.

Reuocari poſſunt ad hanc coniugationē quædam uerba defectiua ſimplicia, & compoſita ſeu deriuata, quæ carent præſenti, & imperfecto Indicatiui: ut, kupìh, *emi.* odgovorìh. *reſpondi. Quæ præſens, & imperfectum ab alijs ſimplicibus, uel compoſitis ſimilis ſignificationis uerbis ſibi adſciſcunt, ut,* kupù-yem, *emo:* kupòvàh, *emebam.* odgová-ram, *reſpondeo:* odgovárah, *reſpondebam.*

DE

DE SECVNDA VERBORVM SIMPLICIVM CONIVGATIONE.

Caput V.

RES eſt aliquantò difficilior uerba huius Coniugationis ad certas regulas redigere. multiplex eſt enim Imperfecti, & Indeſiniti modi terminatio, ex quibus ferè cætera fiunt.

SECVNDA CONIVGATIO.

Verbi ſimplicis deſinentis in, em,

INDICATIVI MODI TEMPVS Præſens.

Numero ſingulari.

yà tícem	*ego tango*	io tocco.
tí tíceſc	*tu tangis*	tu tocchi.
òn tíce	*ille tangit*	quello tocca.

Plurali.

tícemo	*tangimus*	toccamo.

tícets

tícete	*tangitis*	toccate
tícu	*tangunt*	toccano

Præteritum imperfectum.

tijçáh.	*tangebam*	tijçáhomo
tijçáſce.	*tangebas*	*Plur.* tijçáhote
tijçáſce.	*tangebat*	tijçáhu

Indefinitum.

tijçàh	*tetigi*	toccai.
tijçà	*tetigiſti*	toccaſti.
tijçà	*tetigit*	toccò.

Plurali.

tijçàſmo, uel tiçáhomo, *tetigimus*. toccammo
tiiçàſte, uel tiçáhote, *tetigiſtis*, toccaſte
tijçaſce, uel tiçáhu, *tetigerunt*, toccorno

Perfectum.

tijçáo, uel tijçál	ſam, uel yesàm.	*hò*	
	ſi, uel yesì	*hai*	*toccato*
	ye, uel yèſt	*hà*	

Plurali.

tíçalli	ſmò, uel yeſmò.	*hauemo*	
	ſtè, uel yeſtè.	*hauete*	*toccato*
	sù, uel yesù.	*hanno*	

Pluſquam perfectum.

tijçáo, uel tijçal	bijh	*tetigeram.*
	bijſce	*tetigeras.*
	bijſce	*tetigerat.*

	bijhomo		*haueuamo*	
Plur.	bijhote	tíçalli.	*haueuate*	*toccato*
	bijhu		*haueuano.*	

Futu-

Futurum.

tijçatti	chiu	*tangam*
	chieſc	*tanges.*
	chie	*tanget.*

Plurali.

tijçatti,	chiemo	*tangemus.*
	chiete	*tangetis.*
	chiê	*tangent.*

IMPERATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

tíçay, tí. *tange tu, uel tangito tu.*
tíçay, òn. *tangat ille.*

Plurali.

tíçaymo, mij. *tangamus nos.*
tíçayte vij. *tangite uos, uel tangitote.*
tíçayu, onì. *tangant illi.*

Futurum.

tijçât	chieſc.	*tanges, uel tangito tu.*
	chie.	*tanget, uel tangito ille.*

Plurali.

tijçât	chiemo.	*tangemus nos.*
	chiete	*tangetis uos, uel tangitote.*
	chiê	*tangent illi, uel tangunto.*

OPTA-

OPTATIVI MODI TEMPVS
Præſens.

ticem *tangam,ò che io*
ò dà.ticeſc *utinam* *tangas,ò che tu tocchi.*
tice *tăgat,ò che quello*

Plurali.

ticemo *tangamus* tocchiamo.
ticete *tangatis* tocchiate.
ticu *tangant* tocchino.

Imperfectum.

tijçáh *tangerem,ò che toccaſſi.*
ò dà.tijçáſce *utinam tangeres,ò che toccaſti.*
tijçáſce *tangeret,ò che toccaſſe.*

Plurali.

tijçáhomo *tangeremus,ò che toccaſſimo.*
tijçáhote *utinam* *tangeretis,*
tijçáhu *tangerent.*

Indefinitum.

tijçàh *tetigerim*
ò dà.tijçà *utinam* *tetigeris*
tijçà *tetigerit*

Plurali.

tijçàſmo *tetigerimus*
tijçàſte *utinam tetigeritis*
tijçàſce *tetigerint*

Perfe.

Perfectum.

ſam tetigerim.
ò dà. ſi tijçáo, uel, tijçàl, *utinam* *tetigeris.*
ye *tetigerit.*

Plurali.

ſmo *tetigerimus*
ò dà. ſte tíçalli. *utinam* *tetigeritis*
ſo *tetigerint*

Pluſquam perfectum.

bijh *tetigiſſem.*
ò dà. bijſce tijçáo, uel tíjçàl, *utinã* *tetigiſſes.*
bijſce *tetigiſſet.*

Plurali.

bijhomo *tetigiſſemus*
bijhote tíçalli. *utinam* *tetigiſſetis.*
bijhu *tetigiſſent.*

Futurum.

tícem *tangam.*
ò dà. tíceſc *utinam* *tangas.*
tíce *tangat.*

Plurali.

tícemo *tangamus*
ò dà. tícete. *utinam* *tangatis*
tícu. *tangant*

CONIVNCTIVI MODI TEMPVS Præſens.

tij'cem &.

dà ticem. *ut tangam*. tíces. *ut tangas*. tíce. *ut tangat*.

Plurali. tícemo, tícete, tícu.

Imperfectum I.

tijçáo, uel tijçal, bih. *tangerem, toccarei*. tijçáo, uel tijçal, bi. *tangeres, toccareſti*. tijçáo. uel tijçal, bi. *tangeret, toccarebbe*.

Circonfleſſi

Plurali. tijçali, biſmo. *tangeremus &c*. tijçali, biſte, tijçali bi.

Imperfectum II.

dà bih, tiçáo, uel tíçal. *ut tangerem, che toccaſſi*. dà bi, tiçáo, uel tíçal. *ut tãgeres, che toccaſti*. dà bi, tiçáo, uel tíçal. *ut tangeret, che toccaſte*.

Circonfleſſi

Plurali. biſmo, tíçalli. biſte, tíçalli. bi, tíçalli.

Indefinitum.

dà tijçàh, *ut tetigerim*. dà tijça, *ut tetigeris*. dà tijça, *ut tetigerit*.

Plurali. tijçàſmo, tijçàſte, tijçàſce.

Perfectum.

dà ſam, tijçáo, uel tijçàl, *ut tetigerim*. dà ſi, tijçáo uel tijçàl. *ut tetigeris*. dà ye. tijçáo, uel tijçàl. *ut tetigerit*.

Plurali. dà ſmo, tíçalli. dà ſte, dà ſu.

Pluſ-

Pluſquam perfectum I.

bilbih, tijçáo, uel, tijçàl, *tetigiſsem, hauerei toccato*. bil bi. *tetigiſſes, haueresti toccato*. bil bi, *tetigiſſet, hauerebbe toccato*.
Plurali. bíli biſmo, tíçalli. bili biſte: bili, bi.

Pluſquam perfectum II.

	bih	bìo uel bil	tijçáo, uel tijçàl.	*che haueſſi toccato.* (*&c.*
dà.	bi			
	bi			

Plurali.

	biſmo	tíçalli	*che haueſſimo toccato.*
dà.	biſte, bíli		
	bi		

Futurum.

	bùdu	tijçáo	*quando hauerò toccato.*
kadà	budeſc		
	bùde		

Plurali.

	bùdemo	tíçalli.	*quando haueremo toccato.&c.*
kadà	bùdete		
	bùde		

INFINITI MODI TEMPVS
Præſens.

tijçáti *tangere* toccare

I GE-

GERVNDIVM.

Temporis præſentis & imperfecti.

ticúcchi, *cum tangam* , toccando io , &c.

Perfecti, & pluſquam perfecti.

tiçàvſci , uel bùducchi tíjçâo. *hauendo toccato.*

PARTICIPIVM.

Præſentis, & imperfecti.

ticúcchi	*hic*
ticúchia	*hæc tangens.*
ticúchie	*hoc*

Perfecti, & pluſquam perfecti.

tijçâo, uel tijçál	*toccato*
tíçalla	*toccata,*
tíçallo	*toccato.*

Aliud.

tÿçàvſci		*toccato*
tÿçàvſca	*hauendo*	*toccata*
tÿçàvſce		*toccato*

Admonitio I.

1 *Non eſt certa uerborum huius Coniugationis formatio : diuerſa enim ratione formatur*

matur à præſenti Indicatiui Imperfectum, & Indeſinitum: à quibus deindè formantur Participia, & forma Infiniti.

2 *Poteſt autem in uniuerſum in primis hæc tradi regula; Imperfectum interdum deſinere in ah; interdum in ijh, uel, iah; Indefinitum uerò modò in, ah, uel in, eh, modò in ih, uel in òh; modò in ùh; ut* Miccem; miççàh, mìçah, uel maknùh; tecém, teçijh, uel teçíah; tekòh, tecchi: sàhnem, sàhgnah, ſahnùh.

Admonitio II.

1 *Verba deſinentia in ſyllabam,* cém, *longã, & acutã, aut grauẽ, habent Indefinitũ deſinens in,* kòh; *Infinitum uerò in,* cchi, ut, tecém, tekòh, tècchi. Sicém, ſikòh, sìcchi. Pecém, pekòh, pècchi. *& his ſimilia.*

2 *Quæ uerò non habent acutam, cem, uel mutant, c, in,* ç, *uel in,* k, *ut* tícem, tíçah, tiçàh. skácem, skákah, skákàh, uel skocìh.

3 *Deſinentia autem in yem, formant Imperfectum, plerunque in,* yàh, *ut,* sìyem, sìyah, ſijyàh, grìyem, grìyãh, griyàh.

Exceptio.

Excipi poſſunt hæc dáyem, dâvàh, dàh, uel davàh. zìyem, zijdáh, zijdàh: *V*ìyem, *v*iyàh, *v*iyàh, uel *v*ìh, *& his ſimilia.*

Admonitio III.

Deſinentia in, dem, formant Imperfectum ſic.

ſic, kràdem, kradyâh, kràdoh, kràſti, *furari.* prêdem, prediáh, uel prédÿh, prèdoh, prèſti, nere, filare.

2 *Deſinentia in*, gliem, ut, ſcagliém, *formant ſic*, ſcagliáh, slàh, slàti, *mittere.* drimgliém, drimgliáh, uel drimáh: drimàh; drímatti, *dormitare.*

3 *Ex his nonnulla ſumunt hæc tempora à uerbis eiuſdem ſignificationis, ut vazimgliém a uerbo* vazìmam, vazimáh, vazèh, vazêti.

4 *Deſinentia in*, nem, *præſertim ſi præcedat aliqua conſonans, formant ſic*, ſahném, ſahgnáh, ſahnùh, ſahnùtti, *areſcere*: nikném, nikgnâh, nìknuh, nìknuti, *pullulare.* garném gargnáh, garnùh, garnùtti, *congerere.*

Exceptio.

Excipi poſſunt hæc, pègnem ſe, pegnáhſe, pegnàhſe, pegnàttiſe, ſtègnem, ſtegnâh, ſtegnàh, ſtègnatti.

Admonitio IIII.

1 *Deſinentia in, rem, ſic formant* vrém, vráh, vrìh, vrìtti, *bullire.* òrem, orâh, oràh, oràtti, *arare.* Mrèm, mrâh, mrìh, mrìti, *mori, & his ſimilia.*

2 *Deſinentia uero in*, ſem, *ſic formant*, tréſem, tréſijh, trêsòh, trêſti: pâsèm, pasÿh, pâsòh, pâſti, *paſcere, & deſinentia in, tem, ut* rêſtem, réſtÿh, réſtoh, réſti, *creſcere. In quo uerbo*

uerbo, ut etiam in quibuſdam alijs poteſt mutari, a, in, e, ut garnem, ſarcém.

Admonitio V.

Huc reuocari poſſunt nonnulla uerba defectiua, tum ſimplicia, tum compoſita, quæ carent Indicatiui, Præſenti, & Imperfecto, ut taknùh, *tetigi* : taknùtti, *tangere*: dà tàknem, *ut tangam, &c.* maknùh, *moui,* maknùtti, *mouere*: dà màknem, *ut moueam, &c. ita* oſvanùh, oſvanùtti. dà oſvànnem, &c. dvighnuh, dvighnuti, dà dvighnem, &c. Pocìnuh, pocìnuti, dà pocìnem, *& his ſimilia, quæ ab eiuſdem ſignificationis uerbis Præſens, & Imperfectum mutuantur.*

DE TERTIA VERBORVM SIMPLICIVM CONIVGATIONE.

Caput VI.

V*ERBA huius Coniugationis ab alijs diſtingui poſſunt præcipuè terminatione primæ perſonæ deſinentis in, am, ſecundæ in, aſc, tertiæ in, a.*

TERTIA CONIVGATIO.

Verbi ſimplicis deſinentis in, am,

INDICATIVI MODI TEMPVS Præſens.

Numero ſingulari.

imám	*ego habeo*	io hò.
imáſc	*tu habes*	tu hai.
ìmá	*ille habet*	quello hà.

Plurali.

imámo	*habemus*	hauemo
imáte	*habetis*	hauete
imàyu	*habent*	hanno

Imperfectum.

immáh	*habebam*	io haueua
immáſce	*habebas*	tu haueui
immáſce	*habebat*	quello haueua.

Plurali.

imáhomo	*habebamus*
imáhote	*habebatis*
imáhu	*habebant*

Indefinitum.

imàh	*habui*	hebbi.
imà	*habuiſti*	haueſti.
imà	*habuit*	hebbe.

Plu-

Plural.

imàſmo *habuimus* hauemmo.
imàſte *habuiſtis* haueſte.
imàſce *habuerunt* hebbero.

Perfectum.

imáo { ſam, uel yeſám, *habui*, ho hauuto.
uel, { ſi, uel, yesì, *habuiſti.*
imál { ye, uel yèſt. *habuit.*

Plurali.

ſmo, uel, yeſmò. *habuimus.*
imalli, ſte, uel yeſtè *habuiſtis.*
ſu, uel yesù. *habuerunt.*

Pluſquam perfectum.

bijh *habueram*
bijſce imáo, uel imál *habueras.*
bijſce *habuerat.*

Plurali.

bijhomo *habueramus.*
bijhote imalli *habueratis.*
bijhu *habuerant.*

Futurum.

chíu *habebo.*
imàti. chieſc *habebis.*
chie *habebit.*

Plurali.

chiemo *habebimus.*
imàti, chiete *habebitis.*
chiê *habebunt.*

IMPERATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

imáy tí *habe tu, uel habeto.*
imáy òn *habeat ille.*

Plurali.

imáymo mÿ *habeamus nos*
imáyte vÿ *habete uos, uel habetote.*
imàyu onì *habeant illi.*

Futurum.

imàt chieſç tí *habebis, uel habeto tu.*
imàt chie òn *habebit, uel habeto ille.*

Plurali.

imàt chiemo mÿ. *habebimus nos*
imàt chiete vÿ. *habebitis, uel habetote uos.*
imàt chiê òni. *habebunt, uel habento illi.*

OPTATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

ô dà, imam *utinam habeam.*
ô dà, imaſc *utinam habeas.*
ô dà, ima *utinam habeat.*

Plurali.

ò dà. imamo *utinam habeamus*
ò dà. imâte *utinam habeatis.*
ò dà. imáyu *utinam habeant.*

Præ-

Præteritum imperfectum.

imáh *haberem.*
ò dà.imáſce *utinam haberes.*
imáſce *haberet.*

Plurali.

imáhomo *haberemus.*
ò dà.imáhote *utinam haberetis.*
imáhu *haberent.*

Indefinitum.

Gimàh *habuerim.*
ò dà.imà *utinam habueris*
imà *habuerit.*

Plurali.

imàſmo *habuerimus*
ò dà.imàſte *utinam habueritis*
imàſce *habuerint*

Perfectum.

ſam } imáo, uel imál. *utinā habuerim.*
ò dà.ſi } *habueris.*
ye } *habuerit.*

Plurali.

ſmo } imalli.
ò dà.ſte }
ſu }

Pluſquam perfectum.

bijh } imáo, uel imál, *utinā habuiſſem*
ò dà.bijſce } *habuiſſes.*
bijſce } *habuiſſet.*

Plu-

Plurali.

bijhomo
ò dà. bijhote } imalli.
bijhu

Futurum.

ìmam *habeam*
ò dà. ìmaſc *utinam habeas*
ìma *habeat*

Plurali.

ìmamo *habeamus*
ò dà. imate *utinam habeatis*
ìmàyu *habeant*

CONIVNCTIVI MODI TEMPVS
Præſens.

ìmam *habeam*
dà, imaſc *ut habeas*
ima *habeat*

Plurali.

ìmamo *habeamus*
dà, imate *ut habeatis*
imàyu *habeant*

Imperfectum I.

imáo, uel imál, { bih *haberem*, hauerei.
bi *haberes*, haucreſti.
bi *haberet*, hauerebbe

Plu

Plurali.

imalli	biſmo biſte bi.	*haueremmo,&c.*

Imperfectum II.

bih dà, bi bi	imáo, uel imál	*che hauerei,* *&c.*

Plurali.

biſmo dà, biſte bi	imalli.	*che haueremmo,* *&c.*

Indefinitum.

imàh *habuerim*
dà, imà *ut habueris*
imà *habuerit*

Plurali.

imàſmo *habuerimus*
dà. imàſte *ut habueritis*
imàſce *habuerint*

Perfectum.

ſam dà, ſi ye	imáo, uel imál,	*habuerim* *ut habueris* *habuerit*

Plurali.

ſmo dà, ſte ſu	imalli.

Pluſquam perfectum I.

bilbih bilbi bilbi	imáo, uel imál	*bauerei bauto, (&c.*

Plurali.

bilibiſmo bilibiſte bilibi	imalli	*haueressimo bauuto, (&c.*

Pluſquam perfectum II.

bijh dà. bijſce bijſce	bío uel bil	imáo uel imál	*che bauessi ha-(uuto*

Plurali.

bijhomo dà. bijhote bijhu	bíli imalli.

Futurum.

bùdu *cum habuero*
kadà bùdeſc imáo, uel imál
bùde

Plurali.

bùdemo kadà bùdete bùdu	imalli.

IN.

INFINITI MODI TEMPVS
Præſens.

imàti	*habere*	hauere

GERVNDIVM.

Præſentis, & imperfecti.

imàyucchi	*cum habeam*	hauendo

Perfecti, & pluſquam perfecti.

imàʋſci, aut bùducchi imáo, uel imál.

PARTICIPIVM.

Præſentis, & imperfecti.

imayúcchi	*hic*
imayúchia	*hæc habens*
imayúchie	*hoc*

Perfecti, & pluſquam perfecti.

imáo, uel imál	*hauuto.*
imalla	*hauuta*
imallo	*hauuto*

Aliud.

imáʋſci		*hauuto*
imáʋſca	*hauendo*	*hauuta*
imáʋſce		*hauuto*

Admo-

Admonitio I.

1 *Verba ſimplicia huius Coniugationis ferè deſinunt in has ſyllabas, bam, cam, dam, fam, gam, ham, kam, mam, nam, pam, ram, ſam, tam, vam, & yam; ex quibus, mutata, am, in, ah, fit Imperfectum; uel in, àh, fit Indefinitum, cæteraq. tempora. Infinitum in, ati; ut,* imàti.

2 *Ad hanc Coniugationem reuocantur plurima compoſita ab Aduerbijs præſertim, & præpoſitionibus, ut* ſmlácam, ſmlácáh, ſmlácàh, uel ſmlácih. Sprováyam, ſprováyah, ſprováyàh, uel ſprovodìh. Pomágam, pomágah, pomágàh, uel pomogòh. *Ex quibus non pauca, ut ſupra dictum eſt, ſequuntur ſua ſimplicia, à quibus deriuantur, in omnibus temporibus, excepto Indicatiui Præſente, & Imperfecto.*

Admonitio II.

Quædam Defectiua aſſumunt ex deſinentibus in, gam, mam, nam, &c. Præſens, & Imperfectum, ut, vazèh, *à uerbo* vazìmam; oxèh, *ab* oxímam; zakgliẻh, à zakglínam. Rìghnuh, à rìgam. *Sic etiam* bodòh, à baddam, uel bodèm. Kladdòh, à Kladdam. Paddòh, à paddam; *& his ſimilia. ſic etiam* tiſnuh, à tískam. Maknùh à miccem. nùknuh

nuh à nùkam. Lùpnuh, à lúpam, &c. *Sic.* umrìh *ab* umìram, udrìh, ab udìram, &c. Sic rìnuh, à rìvam. Obùh, ab obúvam, uel obúyem. Slìh, à slívam. poznàh, à poznávam, uel poznáyem, &c.

il perfetto [illegible] si forma [illegible] in ski [illegible] padoh [illegible] vazeh vazeh

DE PRIMA VERBORVM COMPOSITORVM ET Deriuatorum Coniugatione.

Caput VII.

PRIMA CONIVGATIO.

Exemplum primum.

Verbi compoſiti, ac Deſinentis in, uyem.

INDICATIVI MODI TEMPVS Præſens.

Numero ſingulari.

Potuyùyem	*alieno.*
potuyùyeſc	*alienas,*
potuy ùye	*alienat.*

Plu-

Plurali.

potuyùyemo *alienamus*
potuyùyete *alienatis*
potuyùyu *alienant*

Imperfectum.

potuyèvàh		potuyèvàhomo.
pòtuyèvàſce	*Plur.*	potuyèvàhote.
potuyèvàſce		potuyèvàhu.

Indefinitum.

potuyevàh, uel potúyih.
potuyevà, uel pòtuyi.
putuyevà, uel pòtuyi.

Plurali.

potuyevàſmo, uel potuyìſmo.
potuyenàſte, uel potuyìſte.
potuyevàſce, uel potuyiſce.

Perfectum.

potuyevào, uel potuyevál { ſam. / ſi. / ye.
potuyío, uel potúyil

Plurali.

potuyeualli, uel potúyilli { ſmo / ſte / ſu

Pluſquam perfectum.

bijh		bijhomo.
bijſce	*Plur.*	bijhote.
bijſce		bijhu.

adde Participia Perfecti.

Futurum.

potuyévatti, uel potúyitti { chiu. / chieſc / chie.

Plurali.

potuyévatti, uel potúyitti { chiemo / chiete. / chiê.

IMPERATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

potuyúy, uel potúyi, tí.
potuyúy, uel potúyi òn.

Plurali.

potuyúymo, uel potúyimo mij.
potuyúyite, uel potuyite vij.
potuyùyu, uel potúye onì.

Futurum.

potuyevàt, uel potúyit { chieſc. / chie

Plurali.

potuyevàt, uel potúyit { chiemo / chiete / chiê

Admonitio I.

1 *In reliquis modis, ac temporibus eadem coniugandi ratio ſeruanda eſt, quæ in ſupra poſitis coniugationibus habetur.*

2 *Coniunctiui præſens facit*, dà potuyùyem, & dà potúyim. *Infiniti autem*, potuyevatti, & potúyitti.

3 *Optatiui modi præſens habet duplices formas, & Coniunctiui.*

Admonitio II.

Reuocantur ad hoc exemplum uerba, quæ deſinunt in, evab, *tempore imperfecto. Indefinitum autem, uel habent ſimile imperfecto, uel addita præpoſitione aſſumunt id à uerbis ſimplicibus, ex quibus fiunt; deindè forma mutuata à ſimplicibus, ut*, potuyevatti, & potúyitti, *à uerbo*, túyim, túyitti.

Exemplum ſecundum.

Verbi deriuati deſinentis in, uyem.

INDICATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

ímenuyem, *nomino. Plur.* ìmenuyemo, *nominamus, &c.*

Im-

Imperfectum.

imenòvah, *nominabam. Plur.* imenováhomo, *nominabamus, &c.*

Indefinitum.

imenovàh, *nominaui. Plur.* imenovàlmo, *nominauimus, &c.*

Perfectum.

imenováo, uel imenovál ſam. *nominaui. Plur.* imenovalli ſmo. *nominauimus.*

Pluſquam perfectum.

bijh imenovál, &c. *nominaueram. Plur.* bijhomo imenovalli. *nominaueramus.*

Futurum.

imenovattichiu, &c. *nominabo. Plur.* imenovattichiemo, &c.

IMPERATIVI MODI TEMPVS
Præſens.

imenúy tí; *nomina tu.* imenúy òn. *nominet ille. Plur.* imenúymo mij, *nominemus nos.* imenúyte vij, *nominate, uel nominatote uos.* imenùyu onì, *nominent illi.*

Futurum.

imenovàt chieſc tí. *nominabis, uel nominato tu.* imenovàt chie òn. *nominabit, uel nomito ille. Plur.* imenovàt chiemo, chiete, chiê.

Admonitio.

1 *In reliquis modis, ac temporibus rationem coniugandi hæc uerba coniugationum ſimplicium ſequuntur.*

2 *Verba deriuata à nominibus reuocari poterunt ferè omnia ad hoc exemplum. deſinunt enim in Imperfecto, & Indefinito in,* ovah,ut putuyém, putòvah, putovàh. *In Infinito autem in,* ovatti, ut imenovatti, putovatti.

SECVNDA CONIVGATIO.

Verbi compoſiti, ac Deriuati deſinentis in, gliam.

Exemplum primum.

INDICATIVI MODI TEMPVS Præſens.

Numero ſingulari.

Napravgliam,&c. *apparo. Plur.* napravgliamo,&c.*apparamus.*

Imperfectum.

napravgliáh. *Plur.* napravgliáhomo.

Indefinitum.

naprâvgliàh, uel napràvih. *Plur.* napravgliáſmo,

gliàſmo, uel napràviſmo.

Perfectum.

napravgliáo, uel napravglial ſam
aut ſi
napràvio, uel napràvil ye.

Plur. napráviglialli, uel napràvili ſmo, ſte, ſu.

Pluſquam perfectum.

bijh, &c. *adde Participia perfecti.*

Plur. bijhomo, &c. *adde Participia.*

Futurum.

naprâvgliatti, uel napràviti chiu, &c.

Plur. chiemo, &c.

IMPERATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

naprávgliay, uel napràvi tí, uel òn.

Plur. naprávgliaymo, uel napràuimo mij, &c.

Futurum.

naprávgliat, uel napravit chieſc tí, chie òn. *Plur.* chiemo, &c.

Admonitio.

Hoc uerbũ, & alia huiuſmodi finita in, gliam, formantur à primæ ſimplicium Imperfecto præcipuè deſinente in, gliah; habent autem duplex Indefinitum, & Infinitum, ut, naprávgliam, napravgliàh, uel napràuih, napràvgliatti, uel napràviti. Optatiui etiam, & Coniunctiui Præſens cum horum ſimili-

bus temporibus, ut ò dà napràvgliam, uel napràvim.

Exemplum ſecundum.

Verbi Compoſiti, Deriuati, & deſinentis in, *y*am.

IN DICATIVI MODI TEMPVS Præſens.

napáyam, *poto*. *Plur*. napâyamo.

Imperfectum,

napâyah. *Plur*. napayáhomo.

Indefinitum.

napáyàh, uel napoyih. *Plur*. napayàſmo, uel napoyiſmo.

Perfectum.

napayáoſam, uel napoyíoſam.

Pluſquam perfectum.

bi jh, &c. *adde Participia in utroque numero.*

Futurum.

napoyitti chiu, uel napáyartichiu, &c.

IMPERATIVI MODI TEMPVS Præſens.

napáyay, uel napoyì tí, uel òn.

Futu-

Futurum.

napáyatchieſc tì, uel napoyìtchieſc tí, &c.

Admonitio.

1 *Huiuſmodi uerba deriuantur ab Imperfecto, ut,* voddím. *Imper.* voyáh, *Compoſitum*, ſprováyam.

2 *Huc reuocari poſſunt etiam deriuata (neq. compoſita, neque deſinētia in,* yam) *in,* vam; *ut,* bivam, ſpávam, zabívam; *quæ ſignificant idem, quod uerbum, ſoleo, cum aliquo Infinito, ut ſoleo, eſſe; ſoleo dormire: ſoleo obliuiſci, ſæpe tamen uſurpantur in unico ſenſu.*

3 *Compoſita etiam quamcumque conſonantem habentia ante, am, poterunt declinari eodem modo, & habere duplices formas Indefiniti, aliorumq. temporum, quæ ab eo formantur: imò etiam præſentis Optatiui, & Coniunctiui, ut,* popíyam, popijyàh, uel popìh. podijyáoſam, uel pòpioſam, &c. ò dà popiyam, uel popiyem. *Infinit.* popíyatti, uel popitti.

nota
ſvag:

popiati

DE VERBIS DEFECTIVIS ET ANOMALIS.

Caput VIII.

NON erit alienum ſaltem unum exemplum Verbi Defectiui hoc loco deſcribere, ut ex eo intelligatur, qua ratione huiuſmodi uerba in reliquis modis præter Indicatiuum coniuganda ſint, ſiue ſimplicia, ſiue compoſita ſint, ex ſimplicium modis, & temporibus.

CONIVGATIO VERBI DEFECTIVI.

INDICATIVI MODI TEMPVS Indefinitum.

Dvighnuh, uel dvigoh, *leuaui*. dvighnu, *leuaſti*. dvighnu, *leuauit*.
Plur. Dvighnuſmo, uel dvigoſmo: dvighnuſte, uel dvigoſte. dvighnuſce, uel dvigoſce.

Perfectum.

Dvighnuo, uel dvigaoſam, &c.
Plur. Dvighnuli ſmo, uel dvighliſmo, &c.

Pluſ-

Pluſquam perfectum.

bijh, &c. *adde participia in utroque numero.*

Futurum.

Dvìgnutichiu, &c.

Plurali. Dvìghnutichiemo, &c.

IMPERATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

Dvìghni tí, uel òn, &c.

Plur. Dvìghnimo mij, &c.

Futurum.

Dvìghnutchieſc tí, &c.

Plurali. Dvìghnut chiemo mij, &c.

OPTATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

ò dà dvìghnem, dvìghneſc, dvighne, &c.

Indefinitum.

ò dà dvìghnuh, uel dvigòh, &c.

Plur. dvìghnuſno, uel dvìgoſmo, &c.

Perfectum.

ò dà dvìghnuo, uel dvìgao ſam, &c.

Plur. dvìghnuli, uel dvìghliſmo, &c.

Pluſquam perfectum.

ò dà bijh, &c. *adde Participia.*

Futurum:

ò dà d vìgnem, &c. *Plur.* dvìghnemo, &c.

CON-

CONIVNCTIVI MODI TEMPVS Præſens.

dà dvìghnem,&c. *Plur.* dvìghnemo,&c.

Imperfectum I.

dvìghnul,uel dvìghnuo,ſiue dvìgal, uel dvìgao,bih, bi,bi.

Plur. dvìghnuli,uel dvìghli biſmo,&c.

Imperfectum II.

dà bih,&c.*adde Participia*.dvìghnul, &c.

Indefinitum.

dà dvìghnuh,uel dvìgòh,&c.*ut in Indicat.*

Perfectum.

dà dvìghnul , uel dvìghnuo ; ſiue dvìgal, uel dvìgao,ſam,ſi,*ye*,&c.

Pluſquam perfectum I.

bìo,uel bil bih,dvìghnul,aut dvìghnuo, &c.

Pluſquam perfectum II.

dà bijh , bìo, uel bil , dvìghnul , aut dvìghnuo , &c.

Futurum.

kadà,budù,&c.dvìghnul,uel dvìghnuo, &c.

Plur. bùdemo,&c. dvìghnuli, &c.

INFINITI MODI TEMPVS Præſens.

dvìgnuti, *leuare*, alzare.

GE.

GERVNDIVM.

Temporis præſentis & imperfecti.

Dvìghnecchi, *leuando*.

Perfecti, & pluſquam perfecti.

Dvìghnuvſci, uel bùducchi dvìghnuo, &c.

PARTICIPIVM.

Præſentis, & imperfecti.

Dvighnécchi, dvighnéchia, dvignéchie.

Perfecti, & pluſquam perfecti.

Dvìghnuo, uel dvìghnul; dvìghnula, dvìghnulo. Dvìgao, uel dvìgal; dvìghla, dvighlo.

Aliud.

dvighnúvſci, dvighnúvſca, dvighnúvſce.

CONIVGATIO VERBI ANOMALI.

Indicatiui modi tempus Præſens.

Mòxem, mòrem, mogù; *poßum*. mòxeſc, mòreſc; *potes*. mòxe, mòre; *poteſt*.

Plur.

Plur. mòxemo, mòremo; *poſſumus*. mòxete, mòrete: *poteſtis*. mogú, *poſſunt*.

Imperfectum.

mogâh, *poteram*. mogáſce, *poteras*. mogáſce, *poterat*.
Plur. mogâhomo, *poteramus*. mogáhote, *poteratis*. magáhu, *poterant*.

Indefinitum.

Mogòh, *potui*. moxè, *potuiſti*. morè, *potuit*.
Plur. mogòſmo, *potuimus*. mogòſte, *potuiſtis*. mogòſce, *potuerunt*.

Perfectum.

mògao, uel mògal, ſam, *potui, &c.*
Plurali. mòghliſmo, &c.

Pluſquam perfectum.

bijh, &c. *adde Participia in utroque numero.*

Futurum.

Mocchichiu, &c. *Plur.* mocchichiemo, &c.

IMPERATIVI MODI TEMPVS

Præſens.

Mozì tí, uel ò n. *Plur.* mozìmo mij. mozìte *vij*. mogù onì.

Futurum.

Mocchì chiéſc tí, uel òn, &c.
Plurali. mocchì chiemo mij, &c.

OPTA-

OPTATIVI MODI TEMPVS
Præſens.

ò dà mòxem, mòrem, &c. *ut in Indicat.*
Imperfectum.
ò dà mogáh, &c. *Plur.* mogáhomo.
Indefinitum.
ò dà mogòh, &c. *Plur.* mogòſmo, &c.
Perfectum.
ò dà ſam mògao, uel mògal, &c.
Pluſquam perfectum.
ò dà bijh mògao, uel mògal, &c.
Futurum ſimile eſt præſenti.

CONIVNCTIVI MODI TEMPVS
præſens.

dà mòxem, uel mòrem, uel mogù, &c. *ut in Indicatiuo, &c.*
Imperfectum I.
mògao, uel mògal bih, &c.
Plurali. moghlibiſmo, &c.
Imperfectum II.
dà bih mògao, uel mògal. &c.
Plurali. dà biſmo moghli, &c.
Indefinitum.
dà mogòh, &c. *ut in Indicatiuo.*
Plurali. dà mogòſmo, &c.

Perfe-

Perfectum.

dà ſam mògao, uel mògal, &c. *ut in Indic.*

Pluſquam perfectum I.

bìo, uel bil bih mògao, uel mògal.

Plurali. bili biſmo moghli.

Pluſquam perfectum II.

dà bijh bìo, uel bil, mògao, uel mògal, &c.

Plur. dà bijhomo bìli moghli.

Futurum.

kadà bùdu, &c. mògao, uel mògal.

Plur. bùdemo, &c. moghli.

INFINITI MODI TEMPVS præſens.

Mocchi *poſſe* *puotere.*

GERVNDIVM.

Præſentis, & imperfecti.

mògucchi, *cum poſſit*, *puotendo.*

Perfecti, & pluſquamperfecti.

mòghſci, uel bùducchi mògao uel mògal.

PARTICIPIVM.

Præſentis & imperfecti.

mogúcchi, mogúchia, mogúchie; *potens.*

Perfe-

Perfecti, & pluſquamperfecti.
mògao, uel mògal, mòghla, mòghlo.
Aliud.
moghſci, mòghſca, mòghſce. *hauendo puotuto.*

DE VERBORVM IMPERSONALIVM CONIVGATIONE.

Caput IX.

VERBA Imperſonalia apud nos quædam rem abſolutè ſignificant in tertia perſona dumtaxat, ut, garmij, *tonat.* daxij, *pluit.* ſníxij, *ningit, & horum ſimilia. Quædam uerò ſine particula (ſe) rem imperfectè ſignificant, ut,* zgáyaſe, *accidit.* prigáyaſe, *& his ſimilia. Quibus addi poſſunt omnia fermè uerba Intranſitiua ſecundæ ſpeciei, ut,* òreſe, *aratur.* tecéſe, *curritur.* piyéſe, *bibitur; quæ tamen ſunt paſſiuæ ſignificationis. Pro quibuſdam denique Imperſonalibus eſt in uſu quorundam adiectiuorum forma neutra coniuncta cum tertijs perſonis uerbi,* yesàm. *ut,* slòbodno yèſt, *licet.*

cet. gliùbκo yèſt, *libet*. bòglie yèſt, *præſtat* drágo yèſt, *placet*. doſtóyno yèſt, *decet*.

CONIVGATIO VERBI
Imperſonalis abſoluti.

INDICATIVI MODI TEMPVS

Præſens. daxij, *pluit*.
Imperfectum. daxyáſce, *pluebat*.
Indeſinitum. dàxyi, *pluit* :*piobbe*.
Perfectum. daxillo yèſt. *pluit*, *hà piouuto*.
Pluſquamperfecto. bijſce daxillo; *pluerat*, *haueua piouuto*.
Futurum. daxyitti chie. *pluet*, *piouerà*.

IMPERATIVI MODI TEMPVS

Præſens, daxyì, *pluat*.
Futurum. daxyit chie.

OPTATIVI MODI TEMPVS

Præſens, ò dà daxij, *utinam pluat*.
Imperfectum. ò dà daxyáſce.
Indeſinitum. ò dà dàxyi.
Perfectum. ò dà yèſt daxyillo.
Pluſquamperfectum. ò dà bijſce daxyillo.
Futurum. ò dà daxyij.

CONIVNCTIVI MODI TEMPVS

Præſens. dà daxyij.
Imperfectum I. daxyillobi.
Imperfectum II. dà bi daxyillo.
Indeſinitum. dà ye, uel yèſt, daxyillo.
Pluſquamperfectum I. bílo bi daxyillo.

Pluſ-

Pluſquamperfectum I l dà bi bílo daxyillo.
Futurum. Kadà bùde daxyillo.

INFINITI MODI TEMPUS
Præſens.

Daxyitti. *pluere, piouere.*

GERUNDIUM.

Præſentis, & imperfecti.
Daxyécchi, *cum pluat, piouendo.*

Perfecti, & Pluſquam perfecti.
Daxyìvſci, *cum pluerit, uel pluiſſet, hauendo piouuto.*

PARTICIPIUM.

Præſentis, & imperfecti.
Daxyécchi, daxyéchia, daxyéchie.

Perfecti, & Pluſquam perfecti.

Daxyío, uel daxyil, daxyilla, daxyillo.
Aliud.
Daxyívſci, daxyívſca, daxyívſce.

CONIVGATIO VERBI

Imperſonalis paſſiuæ ſignificationis.

INDICATIVI MODI TEMPVS
Præſens.

Bìyeſe, *uerberatur*.
Imperfectum. bìyaſceſe. *uerberabatur.*
Indefinitum. bìſe.
Perfectum bio, uel billo ſe yèſt.
Pluſquamperfectum. bijſceſe billo.
Futurum. bittichie ſe.

IMPERATIVI MODI TEMPVS
Præſens. bìyſe.
Futurum. bitchieſe.

OPTATIVI MODI TEMPVS
Præſens, ò dà ſe bìye.
Imperfectum. ò dà ſe bìyaſce.
Indefinitum. ò dà ſe bì.
Perfectum. ò dà ſe yèſt billo.
Pluſquamperfectum. ò dà ſe bijſce billo.
Futurum. ò dà ſe bìye.

CONIVNCTIVI MODI TEMPVS
Præſens. dà ſe bìye.

Imper-

Imperfectum I. billobiſe.
Imperfectum II. dà biſe billo.
Indefinitum. dà ſe bì.
Perfectum. dà ſe ye, uel yèſt billo.
Plusquam perfectum I. bilo biſe billo.
Plusquam perfectum II. dà ſe bijſce billo.
Futurum. Kadà ſe bùde billo.

INFINITI MODI TEMPVS
Præſens, bittiſe.

GERVNDIVM.

Præſentis, & imperfecti.
bìyucchiſe, *cum uerberetur*.

Perfecti, & pluſquam perfecti.
bìvſciſe.

PARTICIPIVM.
Præſentis, & imperfecti.
biyúcchiſe, biyúchiaſe, biyúchieſe.

Perfecti, & pluſquam perfecti.
bío, uel bìl, billa, billo.
Aliud.
bivſciſe, bivſcaſe, bivſceſe.

INSTITVTIONVM LINGVÆ ILLYRICÆ LIBRI SECVNDI.

PARS SECVNDA.

DE PARTICIPIO ET ADVERBIO.

QVVM Participium, & Aduerbium ad ipſa uerba præcipuè pertineant, iure illorum tractatio uerba conſequitur. Alterũ namq. eſt, quod Grammatici Participium appellant, perindè quaſi partem. capiat nominis, & partem uerbi; Alterum uerò Aduerbium, quod additum uerbo, ſignificationem eius explanat, & implet: Nam ſine eo ſenſus perfectus eſſe non uidetur, ut ait Aldus Manutius maior vir de humanarum litterarum ſtudijs optimè meritus.

DE PARTICIPIO.

Caput I.

1 *Participium, eſt pars orationis, quæ ferè ſemper tùm caſus habet, tùm tempora.*

2 *Tribuuntur autem Participio Genus, Caſus, Tempus, ſignificatio, & figura.*

3 *Genus eſt Maſculinum, Fœmininum, & Neutrum, Maſculinum tamen ſolum præteriti perfecti in, o, puram deſinens, indeclinabile eſt.*

4 *Caſus ſunt totidem Participiorum, quot Adiectiuorum.*

5 *Tempora ſunt Præſens, & Imperfectum ſimul; (niſi fortè ex utroque tempore poſſit in aliquibus uerbis formari ſuum cuiuſque Participium, ut,* ucécchi, *docens:* ticúcchi, *tangens, uel* tiçayúcchi, ab imperfecto.) *Præteritum perfectum, & pluſquam perfectum, ut,* ucío, (*maſculinum ſingulare eſt indeclinabile*) *uel* ucíl, (*declinabile, quod reſpondet Participio Italico præteriti.*) *Fœmin.* ucilla; *Neutrum*, ucillo. *Participiũ autem paſſiuæ ſignificationis inſeruit omnibus temporibus.*

6 *Significationes ſunt duæ, Tranſitiua, & Intranſitiua, ex quarum utraque forman-*

tur Participia Actiuæ quodammodò ſignificationis: Paſſiuæ uerò non niſi ex prima, & ſecunda ſpecie Tranſitiuorum. Ex ſecunda autem Intranſitiuorum; neque tamen omnium; ſed eorum tantum, quæ poſſunt eſſe tranſitiuæ ſignificationis.

7 *Numerus Participiorum eſt ſingularis, & Pluralis.*

8 *Figuræ denique ſunt ſimplex, & compoſita.*

PARTICIPII ACTIVAE ſignificationis.

Præſentis, & imperfecti.

Exemplum.

Numero ſingulari.

Nom. ucécchi, ucéchia, ucéchie. *hic, hæc, hoc docens.*

Gen. ucéchiega, ucéchiæ, ucéchiega. *docentis.*

Dat. ucéchiemu, ucéchioy, ucéchiemu. *docenti.*

Acc. ucéchiega, ucéchiu, ucéchie. *docentem, & docens.*

Vocat. ò ucêcchi, ucéchia, ucéchie. *ò docens.*

Abl.

Abl. od ucéchiega, ucéchie, ucéchiega. *à docente, uel docenti.*
Sept. s'ucécchim, ucêchiom, ucécchim. *cum docente.*

Plurali.

Nom. ucêcchi, ucéchiæ, ucéchia. *docentes, & docentia.*
Gen. ucêcchih. *docentium.*
Dat. ucêcchim. *docentibus.*
Acc. ucécchi, ucéchiæ, ucéchia. *docentes, & docentia.*
Voc. ò ucécchi, ucéchiæ, ucéchia.
Abl. od ucêcchih. *à docentibus.*
Sept. s'ucêcchimi, uel ucécchima. *cum docentibus.*
Oct. ù ucécchih. *in docentibus.*

PARTICIPII.

Perfecti, & Pluſquam perfecti.

Exemplum.

Numero ſingulari.

Nom. ucío, uel ucíl, ucilla, ucillo.
Gen. ucilloga, ucillæ, ucilloga.
Dat. ucillomu, ucilloy, ucillomu.
Acc. ucilloga, ucillu, ucillo.
Voc. ò ucilli, ucilla, ucillo.

Abl. òd ucilloga, ucillæ, ucilloga.
Sept. s'ucillim, ucillom, ucillim.

Plurali.

Nom. ucilli, ucillæ, ucilla.
Gen. ucillíh.
Dat. ucillim.
Acc. ucilli, uel ucille, ucillæ, ucilla.
Voc. ò ucilli, ucillæ, ucilla.
Abl. od ucillíh.
Sept. s'ucillimi, uel ma.
Oct. ù ucillíh.

Admonitio.

Significatio huius Participij explicari poteſt his uocibus Italicis in actiua ſignificatione ſumptis (inſegnato, ucío, uel ucíl) *(inſegnata,* ucilla) *(inſegnato,* ucillo;) *quæ noſtræ uoces copulatæ cum uerbo,* yesàm, *perfectum ſenſum efficiunt præteriti temporis. Quamobrem caſus recti in uſu uidentur eſſe dumtaxat.*

DE

DE PARTICIPIO ET VERBO PASSIVAE SIGNIFICATIONIS.

Caput II.

CVM idioma noſtrum nihil aliud habeat paſſiuæ ſignificationis, niſi participium, à quo deindè, & à formis uerbi ſubſtantiui uerbum paſſiuum formare poſſumus; uiſum eſt hoc loco non modo ipſiuſmet participij declinationem apponere; uerum etiam maioris perſpicuitatis gratia uerbum paſſiuum coniugare; quandoquidem de eo nuſquam actum eſt.

PARTICIPII PASSIVAE SIGNIFICATIONIS.

Exemplum.

Numero ſingulari.

Nom. ucèni, ucenà, ucenò. *doctus, docta, doctum. inſegnato.*

ancora ûcen, ucêna cêro
secondo la regola degli aggettivi.

Gen. ucenóga, ucennæ, ucenóga. *docti, doctæ, docti.*

Dat. ucenómu, ucenóy, ucenómu. *docto, doctæ, docto.*

Acc. ucenóga, ucenú, ucenò. *doctum, doctam, doctum.*

Voc. ò ucenni, ucenà, ucenò, *ò docte, docta, doctum.*

Abl. od ucenóga, ucennæ, ucenóga. *à docto, docta, docto.*

Sept. s'ucením, ucenóm, ucením, *cum docto, docta, docto.*

Plurali.

Nom. ucenì, ucenæ, ucenà. *docti, doctæ, docta.*

Gen. ucennih, *doctorum, doctarum, doctorum.*

Dat. úcennim. *doctis.*

Acc. ucenì, ucenæ, ucenà. *doctos, doctas, docta.*

Voc. ò ucenì, ucenæ, ucenà. *ò docti, doctæ, docta.*

Abl. od ucennìh, *à*
Sept. s'ucenìmi, uel ma. *cum* } *doctis.*
Oct. ù ucennih. *in*

Admonitio.

Participia paſſiuæ ſignificationis habent uariæ terminationis formam generis maſculini.

Quæ-

1 *Quædam terminantur ſyllaba (en) ut*, ucèn, *doctus*. gliúbglien, *amatus*. biyèn, *uerberatus*. slídyen, *ſecutus*. naucèn, *edoctus*. sláʋglien, *glorificatus*. poníxen, *humiliatus*. pohʋáglien, *collaudatus*. obuʋèn, *calceatus*.

2 *Quædam ſyllaba (an) ut*, tíçan, *tactus*. imàn. *habitus*, goſpodòʋan, *dominatus*. imenòʋan, *nominatus*.

3 *Quædam ſyllaba* (et) *uti*, zàcet, *conceptus*. pròpet, *extenſus*. ʋàzet, *acceptus*.

4 *Quædam ſyllaba (at) ut*, dʋìzat, *ſublatus*.

5 *Quædam ſyllaba* (ut) *uti*, sàghnut, *complicatus*. dʋìghnut, *leuatus*. prìghnut, *incuruatus*.

CONIVGATIO VERBI paſſiuæ ſignificationis.

INDICATIVI MODI TEMPVS Præſens.

Numero ſingulari.

Vcèn { ſam, uel *yesàm*. *doceor*. *ſon inſegnato*.
ſi, uel yesì. *doceris*, *uel docere*.
ye, uel *yèſt*. *docetur*. }

Plu-

Plurali.

ucenì ſmo, uel *y*eſmò. *docemur.*
ſte, uel *y*eſtè. *docemini.*
ſu, uel *y*esù. *docentur.*

Imperfectum.

ucèn' bijh. *docebar.*
bijſce. *docebaris, uel docebare.*
bijſce. *docebatur.*

Plurali.

ucenì bijhomo. *docebamur.*
bijhote. *docebamini.*
bijhu. *docebantur.*

Indefinitum.

bìh ucèn. *fui* / bì ucèn. *fuſti inſegnato.* / bì ucèn. *fu* — *Pl.* biſmo ucenì. / biſte ucenì. / biſce ucenì.

Perfectum.

ucèn ſam bìo, uel bil. *doctus ſum.*
ſi bìo, uel bil. *doctus es.*
ye bìo, uel bil. *doctus eſt.*

Plurali.

ucenì ſmo bìli. *docti ſumus.*
ſte bìli. *docti eſtis.*
ſu bìli. *docti ſunt.*

Pluſquam perfectum.

bijh bìo, uel bil ucèn.
bijſce bìo, uel bil ucèn.
bijſce bìo, uel bil ucèn.

Plu-

Plurali.

bijhomo }
bijhote } bíli ucenì.
bìjhu }

Futurum.

bìti chiu,&c.ucèn. *Plu.*bìtichiemo,&c.ucenì.

IMPERATIVI MODI TEMPVS Præſens.

bùdi ucèn tí,&c.*Plur.*bùdimo ucenì mij, &c.

Futurum.

bitchieſc ucèn tí, &c. *Plur.* bìtchiemo ucenì mij, &c.

Admonitio.

Eodem modo ex uerbo ſubſtantiuo ſumuntur formæ reliquorum fermè modorum, Gerundiorum, & Participiorum addito ſingulis participio paſſiuo; & modis Optatiuo, ac Cõiunctiuo proprijs particulis.

DE ADVERBIO.

Caput III.

1 A*Duerbium eſt pars orationis indeclinabilis, quæ adiecta uerbo eius ſignificationem explanat, atque implet. Cum enim dicit quiſpiam,* hoddím,*ambulo.* ucîm, *doceo;*

ceo. tecém, *curro. incertum eſt benè ne, an perperam. Accidunt autem Aduerbio ſpecies, ſignificatio, & figura.*

Species eſt Primitiua, & Deriuatiua: ſignificationes uerò ſunt plurimæ. Figuræ denique ſunt ſimplex, & Compoſita, ut, dobrò, *benè.* ne dobrò, *non benè.*

De Aduerbijs temporis.

Aduerbia Temporis ſunt, quæ tempus, quo quid fiat, adſignificant. Hic autem præcipua quædam afferentur, quæ ad duo quaſi membra reuocantur. Quærendi nimirum, & Reſpondendi.

Quærendi.

Kadà? *quando?* dòkle? *quouſque?* kolìkoye? *quam pridem?* kolìkrat? *quoties?*

Reſpondendi ad Aduerbium Kadà?

ù céra, *heri.* obnócch, *noctu.* danàs, *hodiè.* obdàn, *diu.* Kaſſnò, *ſerò.* ſyùtra, *cras.* yurè, *iam.* vrimènito, *opportunè.* prikoſyùtra, *perendie, poſtdimani.* ſegayùtra, *uel* yutrós, *hodiè manè.* Sinócch, *heri ueſperi.* vecerás, *hodiè ueſperi.* udíglie, *ſtatim.* ſkorò, *mox.* ràno, *uel* zaràn, *maturè.* dòbno, *opportunè.* pripodne, *ante meridiem.* opodné, *meridiè.* popodné, *poſt meridiem.* tadà, *tunc.* ondá, *tum.* vàzda, *ſemper.* bezpriſtánka, *aſſiduè.*

nigdár

nigdár, *nunquam.* kadgodír, *nonnunquam, uel aliquandò.* prìye, *anteà.* ù napridak, *poſthac, uel deinceps.* odâvna, *uel* dávno, *olim.* nìgda, *quondam.* mallo prìye, *paulò ante.* mallo poſsli, *paulò poſt.* vikovnó, *æternum.*

Reſpondendi ad Aduerbium Kolìkoye?

Malloy', *parum eſt.* mallahnoy', *minimum eſt.* velèy', *multum eſt.* ſedmìnay', *ſeptimus dies eſt.* oſminay', *octauus dies eſt, &c.*

Reſpondendi ad Aduerbium, Kolìkrat?

Céſto, *ſæpè.* rétko, *rarò.* nigdár, *nunquam.* mno krát, *ſæpius.* bezbròyno, *ſine numero.* ſceſkrát, *ſexies.* deſetkrát, *decies.* ſtokrát, *centies, &c.* yednóc, *ſemel.* dvakrát, *bis.* trikrát, *ter, &c.*

Reſpondendi ad Aduerbium Dòkle?

Dò sàd, *uſque adhuc.* dò sfarhé, *uſque ad finem.* vàſdan, *totodie.* vavík, *æternum.* dò pet, *uſque ad quinque.* dò ſceſt, *uſque ad ſex.* dò ſedmìnæ, *uſque ad ſeptimum diem.* docìm, *donec, &c.*

De

De Aduerbijs loci.

Aduerbia loci duobus præcipuis capitibus comprehenduntur, ſtatus nimirum in loco; atque motus ad locum, de loco, & per locum.

Aduerbia ſtatus in loco.

Gdì? *ubi?* óvdi, *hic.* tóti, *iſtic.* óndi, *illic.* gdigòdir, *alicubi.* drugdì, *alibi.* vazdì, *ubique, &c.*

Aduerbia Motus ad locum.

Kàmo? *quò?* sìmo, *uel,* ovàmo, *hùc.* tàmo; *iſtuc.* onàmo, *illuc.* zgôra, *ſupernè, &c.*

Aduerbia Motus per locum.

Kudá? *quà?* ovudá, *hàc.* tudá, *iſtàc.* onudá, *illàc.* kudár? *quà nam?* innuda, *aliò.*

DE ADVERBIIS.

Variarum ſignificationum.

Cap. IV.

1 OPtandi, *ut,* ò dà, à dà, à dà bi bôg dà, òh; ò, *utinam; uel,* ò ſi.

2 *Vocandi, ut,* ò, nù: ò, *heus.*

3 *Interrogandi, ut,* zàc? *cur?* zàſcto? *quăobrem?* yèli? *ita ne?*

4 *Reſpondendi affirmatè; ut,* yòſc, *etiam.* tàko, *ita.* yèſt, *eſt.* zàc ne? *cur non?* zàſctone? *quid ni?*

5 *Confirmandi, ut,* zayiſto, *profectò.*

6 *Negandi, ut,* ne: *non.* nikakor, *nequaquam.*

7 Du-

7 *Dubitandi, ut*, barx, *fortaſſè*.
8 *Hortandi, ut*, nù, *age*. nùdir, *agedum*.
9 *Prohibendi, ut*, dà nè, *ut ne*. nè, *non, minimè*.
10 *Demonſtrandi, ut*, èvo, otto, etto, enno; *en, ecce*.
11 *Eligendi, ut*, pacè, *immo*.
12 *Comparandi, ut*, vèchie, *magis*. màgne, *minus*. yàcce, *fortius*. nègo, uel nèg, *quam*.
13 *Congregandi, ut*, ſkùpno, *ſimul*. ſkùpa, *unà*. zàyedno, *pariter*. ù yednò. ù ſkùp.
14 *Separandi, ut*, razlùcno, *ſeparatim*.
15 *Intendendi, ut*, cvàrſto, *acriter*. krìpoſtno, *ſtudioſè*. ſnáxno, *uehementer*, *&c*.
16 *Remittendi, ut*, nehárno, *negligenter*. líno, *ſegniter*. slàbo, *remiſſè*.
17 *Ordinis, ut*, parvò, *primum*. páka, *deindè*. napokóm, *poſtremò*. príy, pòsli, náyposli, &c.
18 *Euentus, ut*, yedà, *ſi fortè*.
19 *Similitudinis, ut*, Kokò, *ſicut*. takò, *ita*. yako, *ueluti*. kakó, *uti*.
20 *Diuerſitatis, ut*, innáko, *aliter*. drugáko, *ſecus*.
21 *Qualitatis, ut*, mûdro, *prudenter*. gizdàvo, *eleganter*. razúmno, *ſapienter*. dobrò, *benè*. bòglie, *melius*. zlò, *malè*. gòrre, *peius*. pokóyno, *ſedatè*. tìho, *tranquillè*. hitro, *uelociter*, *& omnes fermè aliæ formæ adiecti-*

uorum neutri generis, quæ ſæpiſſimè ſiunt aduerbia.

22 *Quantitatis, ut,* màllo, *parum.* velè, *multum.* dòſti, *ſatis.* mnògo, *nimium.*

INSTITVTIONVM LINGVÆ ILLYRICÆ LIBRI SECVNDI.

PARS TERTIA.

DE PRÆPOSITIONE INTERIECTIONE, & Coniunctione.

HAe tres poſtremæ Orationis particulæ, etſi minoris momenti eſſe uideantur, quippè quæ minimæ ſint, & penè ſignificationis expertes; non minus tamen ad uenuſtatem, ac firmitatem perfectæ locutionis pertinent, quam quæcumque ex ÿs, quæ hactenus declaratæ ſunt. Expo-

nam

nam itaque illas hac poſtrema, & perbreui huius libri parte quantacumque uenuſtate, ac breuitate potero.

DE PRAEPOSITIONE.

Caput I.

PRæpoſitio eſt pars orationis indeclinabilis, quæ cæteris eius partibus aut ſeparata, aut coniuncta præponitur. Huic autem accidunt Figura, & Caſus. Figura quidem ſimplex, & compoſita. Caſus uerò, etiamſi apud Latinos nonniſi Accuſ. & Ablat. illi tribuantur; apud nos tamen eidem ferè omnes largiuntur. Quod fit uel propter uariam uerborum ſignificationem, uel potius propter uaria nominũ genera ita, ut eadem præpoſitio in utroque numero diuerſos caſus ſibi aſciſcat.

De præpoſitione exigente.

Nomin. Sing.

1 Zà, *ſignificans (propter aut pro) c oniunctaque cum nominibus Appellatiuis maſculinis exigit nominat. ut,* zà uzròk tvóy. zà grâd sféti. zà ſtôl Boxyí.

2 Nà, *ſuper; ut,* póyde nà mijr. nà odàr. nà pòd.

3 ù, in, ut, ù oví nacín. ù náſc grâd.

4 Vz, *ſecus*, *ut*, ùz pût ſtári.
5 Pòd, *ſub*, *ut*, pòd ottàr pobíghnu.

De Præpoſitione exigente
Genit. Sing.

1 Od, del, uel di; *& his ſimiles particulæ*, *ut*, od onæ zàpovidi, *di quel commandamento*.
2 Prìk, uel prìko, *trans*, *uel ultra*; *ut*, skocci prìko potòka. prik ríkæ.
3 Vàn, *extra*, *ut*, vàn kùchiæ. vàn gráda.
4 Rádi, *propter*, *ut*, rádi bòga, *propter Deũ*.
5 Vàrhu, aut sfàrhu, *ſuper*: *ut*, vàrhu obílnæ tarpèzæ.
6 Dò, *uſque ad*: *ut*, dò glávæ, uel deridò glávæ.
7 Bèz, brèz, prèz, *ſine*; *ut*, bèz mìræ.
8 Çichia, uel çicch', *cauſa*, *ergo*, *aut propter*. çicch' ſtráh i Isùſſova. gliubàvi çichia; *ſolet enim hæc nominibus etiam poſtponi*.

De Præpoſitione exigente
Dat. Sing.

1 Nà, *ſupra*; *præpoſita nominibus*, *quæ conſtruantur cum uerbis ſtatus in loco*; *ut*, nà ottáru. nà glávi noſſi.
2 ù, *intra*, *ut*, ù kùcchi. ù çárqvi. ù vàrtlu.
3 Prì, *apud*, *ut*, prì Ivannu. prì gnìvi.
4 Kà, uel K', *ad*, *uel*, *uerſus*, *ut*, K'diviçi. K' grádu.

5 Prò-

5 Pròtiva, ſupròtiva, ſupròt, *aduerſus, contra*; *ut*, pròtiva Bògu ſagríſcih. ſupròt Stìpanu.

6 Pò, *per, ſuper, poſt*: *ut*, pò pûtu, pò obrázu. pò ſmárti.

7 Okó, *uel*, ò: *circa, de*; *ut*, ò tebbi mìslim.

De Præpoſitione exigente
Accuſ. Sing.

1 Vz, *propè*; *ſi præponatur Propriis, uel Appellatiuis fæmininis, ut*, ùz tarpèzu. &c.

2 Nà, *ſuper, ſi eiſdem nominibus præponatur, ut*, ùtece nà gorù. nà Scìmuna.

3 ù, *in, uel, intra, cum uerbis motus; ut*, ulìze ù Konòbu. *ſi nomina ſint fæminina.*

4 zà, *pro*; *ut*, zà moyù ſeſtrù. zà tvoyù gliubáv.

De Præpoſitione exigente
Abl. utriuſq. numeri.

Od: à *uel* ab. ut, òd Pètra. Od, de; ut, òd dûha sfétoga. *vz, z'; aut is, s'; è, uel ex; ut vz* rúkæ, is Sàrça.

De Præpoſitione exigente
Caſum Septimum Sing. & Plur.

Mèyu, mèu, *inter*; *ut*, mèu mnóm, i tobbóm. Prìd, ſprìd; *ante, coram*; *ut*, prìd Bògom. ſprìd ocìma. Pòd, *ſub*; *ut*, pòd pazuhom. nàd, *ſuper*;

ut, nàd sfakóm xenóm. zà, *poſt*; *ut*, zà vrâtom.

De Præpoſitione exigente
Nomin.& Accuſ. Plur.

Nà, *in*, & *ſuper*; *cum uerbis motus ad locum*; *ut*, poſtàvi nà glávæ xénskæ. ù, *in*; *ut*, ù dní onè. Pòd, *ſub*; *ut*, pòd nogæ. zà, *poſt*; *ut*, zà plechia. & *cæteræ ferè omnes Nom. ſingul. exigentes*.

De Præpoſitione exigente
Dat. Plur.

Kà, K'; *ad*, *uerſus*; *ut*, K'Rimglianom; *cum uerbis motus ad locum præcipuè*.

De Præpoſitione exigente
Abl. aut Gen. Plur.

Od, *à*, *uel ab*; *ſeu delli*, &c. & iz, *ex*. Prìk, *ultra*, vàn, *extra*. Rádi, rád', *propter*. vàrhu, sfàrhu; *ſuper*. Dò, deridò, *uſque ad*. Bèz, prèz. *ſine*. çichia, çicch', *propter*, &c.

De Præpoſitione exigente
Caſum Octauum.

ù, *in*, *cum uerbis ſtatus in loco*; *ut*, ù vàſcih. Kùchiah. ù duſcìçah sfétih.

DE

DE INTERIECTIONE.

Caput II.

INteriectio eſt pars orationis indeclinabilis, quæ alijs interijcitur partibus ad animi affectus exprimendos. Illi autem accidit Significatio dumtaxat. Porrò Significationis uariæ ſunt ſpecies.

1 *Laudantis & exultantis, ut,* blàgoxe, blàgoti, *eugè.*

2 *Dolentis, ut,* yáó, *heu, hei.*

3 *Suſpirantis, ut,* lélé, *ah, ah.*

4 *Lugentis, ut,* yôh, obóy, *& Eiulantis etiam. oh, oh.*

5 *Admirantis, ut,* hày, hày; tátà; *pape, ò.*

6 *Ironiæ, ut,* hìhì: *hui.*

7 *Irridentis, ut,* pùpú, hìhí. *ò.*

8 *Exclamantis, ut, váy, váy: pròh, ò.*

9 *Silentium indicentis, ut,* mùcſſ; *ſt.*

10 *Timentis, ut,* òboy; *hei.*

11 *Deprehẽdentis, ut,* ahà, toytò. *at at, id, id.*

12 *Præſagientis, minantis, uel miſerentis, ut,* à, vày, yàot. uæ.

13 *Reijcientis cum faſtidio, ut,* tchià, tyà: *apagè, apageſis.*

14 *Stomachantis, uel indignantis, ut,* zlòbbo, hùddo, *malum.*

15 *Execrantis, ut*, pròkglieto; *maledictũ*; neizrecèno, *neſandum, neſas.*

DE CONIVNCTIONE
Caput III.

Coniunctio eſt pars Orationis indeclinabilis annectens, ordinanſque ſententiam. Accidunt autem Coniunctioni, Species, Figura, & Ordo, de quibus breuiter dicendum eſt.

Coniunctionum ſpecies ſunt.

1 *Copulatiua, ut*, ì, à, terè, tèr; *ac, &, atq.*

2 *Diſiunctiua, ut*, àl, àlli: ìl, illi. *uel, ſiue, ſeu, aut.*

3 *Aduerſatiua, ut*, prèm dà; *etiam ſi, tametſi*: à, àko; *etſi*: prèm àko, *quamquam.* à, *at*. prèm, *etiamſi, &c.*

4 *Collectiua, ſiue, illatiua, ut*, dàkle, *itaque*. pòkle. *igitur*. zató, *idcirco*. zàſcto, *quarè.*

5 *Cauſalis, ut*, yerè, yêr', *namque, nam, quia*. bò, *enim.*

6 *Expletiua, ut*, li, *quidem*. bò.

7 *Conditionalis, ut*, àko, ſi. dà, ſi, *yedà, ſi fortè.*

Figuræ ſunt ſimplex & Compoſita.

Simplex, ut, prèm, àko, &c. *Compoſita, ut*, prèm dà. àko dà.

Ordò autẽ eſt Præpoſitiuus, Subiunctiuus, & Communis. Præpoſitiuæ ſunt omnes excepta, bò. *Subiunctiuæ eſſe poſſunt*, terè, tèr: al, àlli: ìl, ìlli: *yêr'*, dàkle, pòkle. lì: (bò, *eſt omnino.*) *Ex quibus apparet etiam, quæ ſint Communes.*

Hæc ſunt, quæ de octo partibus orationis Illyricæ Linguæ occurrerunt ita, ut multa à me prætermiſſa eſſe non ignorem. Quarè etiam atque etiã obſecro huius Linguæ Peritiores, ut, quod mihi anguſtiæ temporis perficere denegarunt, hoc opus ipſi, qui & linguæ peritia, & otio abundant, abſolutiſſimum in lucem edant.

*

FINIS LIBRI SECVNDI.

Laus DEO, ac Deiparæ Virgini.

DE

DE CONSTRVCTIONE

PRÆCEPTA ALIQVOT.

Præcep. I.

SI duo nomina ſubſtantiua rerum diuerſarum in oratione continuentur alterum apud Latinos ponitur in Genitiuo. Apud nos uerò modò idem contingit, modò ex ſubſtantiuo minus principali formamus adiectiuum Poſſeſſiuum, ut, Xìdoviſu ubilli sína Boxyéga. *Iudæi interfecerunt filium Dei.* (Boxyéga, *pro,* Bòga, *di Dio.*)

Præcep. II.

Nomen ſubſtantiuum concordat cum Adiectiuo ferè in genere, numero, & caſu, ut bláxenni Pèttar. *Beatus Petrus.* Sféti otàç Pâpa. *Sanctus pater Papa.* nebbo vèdro.

Præcep. III.

Relatiuum cohæret cum antecedente ſubſtantiuo genere, numero, & interdum caſu, ut, diticch nië dòbar, koyì oçà nè ſctuyé. *Puer nõ eſt bonus, qui patrem non honorat.*

Exceptio.

Excipi poſſunt illa nomina ſubſtantiua quorum Dat. utimur pro Vocat. ut, móy ditìchiu, *mi puer. ubi* (móy) *eſt caſus Vocatiui,* (ditìchiu) *Datiui.*

Præ-

Præcep. IIII.

Nomen concordat cum Verbo in perſona & numero, ut, Bâre molli sfétu Marìyu; *Bartholomæus orat ſanctam Mariã. quod ſi ſint uoces copulatæ ſæpius uerbum plurale exigũt, ut*, Pèttar, i Ivàn k'grobù potekòſce. *Petrus & Ioannes ad ſepulcrum cucurrerunt.*

Præcep. V.

Verbum perſonale finiti modi poſtulat ante ſe Nomin. apertè uel occultè eiuſdem numeri, & perſonæ, ut, yà placcém, *ego lugeo.* tí ſe ſmiyèſc, *tu rides.* Sctò glieddaſc? *quid intueris?*

Præcep. VI.

Verbum ſubſtantiuum non ſolum ante; ſed etiam poſt ſe Nominat. poſtulat. Quod interdum etiam exigunt uerba, quæ poſt ſe habent aliquod nomen Appellatiuum generis maſculini, ut, tvóy bràt yèſt dòbar clovìk. *tuus frater eſt bonus uir.* Dáynàm hlìb nàſc: *da nobis panem noſtrum. ubi*(hlìb nàſc)*eſt Nomin. Caſus.*

Præcep. VII.

Verbum Tranſitiuæ aut Actiuæ ſignificationis poſt ſe ferè accuſandi caſum poſtulat, ut, Redovniçi hvále Bòga. *Religioſi laudant Deum.*

Præ-

Præcep. VIII.

Verbum paſſiuæ ſignificationis poſt ſe Ablatiuum cum præpoſitione, od, ideſt, à uel ab, deſiderat. Píſmaſu sféta gliúblièna od mené. *Scripturæ ſanctæ amantur à me.*

Præcep. IX.

Quoduis uerbum admittit præpoſitionem cum ſuo caſu, ut, bìo ſam ù çàrqvi. *fui in templo.* gliúbimte sà sfim sàrcem. *amo te ex toto corde.*

Præcep. X.

Omne uerbum, & multa nomina Datiuũ habere poſſunt eius rei, cu' damnum aliquod, uel commodum affertur, ut, trúdis innim, menìſi ſamomu lìn. *laboras alijs, mihi uni es piger.*

Præcep. XI.

Temporis continuatio ferè Accuſatiuo gaudet, ut, Sctíoſam trí dobba. *legi tres horas; niſi nomen numerale more Subſtantiuorum Genitiuum exigat.*

Præcep. XII.

Cuicumque uerbo poteſt addi Ablatiuus ſignificans uel pretium, uel inſtrumentum, uel cauſam, ut, kûpio ſam Kgníxnik dvìmi deſetáçij. *emi librum duobus denarijs.* noxèm rixem drivo. *cultro ſcindo lignum.*

Præcep. XIII.

Gerundia, & Participia poſt ſe poſtulant caſus ſuorum uerborum, ut, bùducchi yà ù Kùcchi, doneſenæmi bìſce tvoyæ Kgnìgæ. *cum eſſem ego domi, perlatæ mihi fuerunt tuæ litteræ.*

*

SLAVA, IHVALA ISVKARSTV GOSPODINV NASCEMV. SFARHA.

Errata ſic corrige.

Pag. 8. aa, ee, ij. *lege*, aa, ee, ie. ij. P. 9. ce, de. l. ce, çi, de. Pag. 14. diſtionibus, l. dictionibus. P. 32. vel *v*laſtél, l. vel *v*laſtélaa. P. 35. Gen. *v*ſciyu vel *v*ha, l. vel *v*ha. Gen. *v*ſciyu: P. 36. Mariyâê, l. Marìyæ. P. 38. ù *v*oyuodáh, l. ù *v*o yvodáh. P. 39. mutãt, in kav, k, l. mutãt ſylla bã (qva) in kav. P. 40. propoſitione, l. præpoſitione. p. 41. Sladoſtîma, l. Sladoſtâma uel Sla doſtìma P. 49. Kakovaé, l. Kakóvæ, P. 54. cupi te, l. capite. P. 56. Yuryéu, l. Yuryév. P. 58. dvoçi, dvóyçi. P. 64. Exemplũ primũ, l. Exẽplum vnicũ. P. 68. reſpondent, l. reſpondet. P. 71. s'ovím, l. s'ovími. P. 72. illę, l. ille. P. 84. cor reſſi, l. correſi. P. 85. Cap. I, l. Cap II. P. 87. con neniunt, l. cõueni unt. P. 94. dàbih, ut fuerim, l. dàbìh, ut fuerim. P. 96. Infinitiui, l. Infiniti P. 101. ſignificabit, l. ſignificabitur. P. 114. ut docemus, l. ut doceamus. P. 117. hò inſegnato, l. hà inſegnato. ibid: hai inſegnato, l. hà in ſegnato. ibid. ncívſci, l. ucívſci. P. 118. perſonam præſenti. l. perſonam præteriti. P. 119. voíh. l. voìh, uel voyìh. P. 124. tiçáhomo, &c. l. tiçàhomo, &c. P. 128. tijçali, tiçáo, tíçal. l. tij çalli, tijçáo, tijçál. ibid. toccaſte, l. toccaſſe. P. 129. bùde tiçalli. l. bùdu tíçalli. P. 131. miçah, uel maknuh: l. miçàh, uel maknùh. P. 133. In quo uerbo, ut, l. In quo uerbo, e, in, a, ut. P. 136. ò dà imíte. l. ò dà ìmate. P. 144. potoyenà

ſte

191

Errata ſic corrige.

ſte,l.potuyevâſte.P.144.potuyevalli.l.potu-yevalli.ibid. potuyío,l.potúyio.P.145.potu yúyite vij,l.potuyúyte vij P.151.podijyáo-ſam.l.popijyaoſam P.159. daxij.l.daxyij.P. 160. daxij,l.daxyij. ibid.Pluſquamperfecto, l.Pluſquamperfectũ.ibid.daxij.l.daxyij ibi. deeſt.Indefinitum,dà dàxyi.P. 160.Indefini tum,dàye.l.Perfectum, dàye.

Regeſtum.

A B C D E F G H I K L M.

Omnia ſunt folia integra.

ſindam aſt kuomini Dat: plur.
do vvoga dnevi danakgreyer. Sor-
Skoje taj Koichie moch.

ghiudem agli huomini